

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

Katedra bohemistiky

KRITICKÁ ANALÝZA MEDIÁLNÍ REFLEXE VOLEB DO
POSLANECKÉ SNĚMOVNY PARLAMENTU ČR V ROCE 2021
A CRITICAL ANALYSIS OF THE MEDIA REFLECTION OF THE
ELECTIONS TO THE CHAMBER OF DEPUTIES OF THE
PARLIAMENT OF THE CZECH REPUBLIC IN 2021

Magisterská diplomová práce

Bc. Kamila Rybová

Obor: Česká filologie

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne 24. 4. 2024

.....

podpis

Ráda bych zde vyjádřila své poděkování Mgr. Jindřišce Svobodové, Ph.D., za podnětné rady, metodickou a odbornou pomoc při zpracování mé práce.

Obsah

Úvod.....	3
1 Kritická analýza diskurzu	5
1.1 Základní pojmy – diskurz, moc, kritika a ideologie	7
1.2 Koncepty historicko-srovnávacího přístupu	13
1.3 Koncepty dialekticko-relačního přístupu.....	14
1.4 Ideologický čtverec Teuna A. van Dijka	15
2 Média a politická komunikace.....	17
3 Metodologie práce	20
3.1 Postup práce.....	20
3.2 Klíč ke sběru dat	23
4 Analýza článků z Mladé fronty DNES	25
4.1 První analyzovaný článek	25
4.2 Druhý analyzovaný článek.....	28
4.3 Třetí analyzovaný článek	33
4.4 Čtvrtý analyzovaný článek.....	36
4.5 Výsledky analýzy	39
5 Analýza článků z Lidových novin.....	43
5.1 Pátý analyzovaný článek.....	43
5.2 Šestý analyzovaný článek	45
5.3 Sedmý analyzovaný článek.....	46
5.4 Osmý analyzovaný článek	49
5.5 Výsledky analýzy.....	51
Závěr	54
Seznam zkratk	57
Anotace	58
Resumé.....	60

Použitá literatura	61
Internetové zdroje	63
Prameny	65
Seznam tabulek	66
Seznam příloh	67

Úvod

Otázka pravdivosti a nezájatosti médií je ve veřejném prostoru stále aktuálnější, média nás prostřednictvím internetu a sociálních sítí obklopují stále intenzivněji a my jsme vystaveni neustálému přísunu informací, které nejsou vždy nezaujaté či pravdivé (např. hoaxy). Manipulační potenciál médií není ničím novým, už během 30. let 20. století se v rámci Frankfurtské školy v čele s Maxem Horkheimerem a Theodorem Adornem řešila otázka mocenských a manipulačních procesů v médiích.

Ve veřejném prostoru se o samostatnosti a nezájatosti médií začalo více mluvit v souvislosti s Andrejem Babišem a koupí mediální společnosti MAFRA, a. s., v roce 2013, tedy v době, kdy se Andrej Babiš již angažoval v politice. To vyvolalo obavy o to, aby se média, jako např. deník Mladá fronta DNES (MF DNES), nestaly jen platformou pro propagaci hnutí ANO. V posledních letech se problematika pravdivosti a nezájatosti médií stala opět aktuálnější kvůli pandemii COVID-19 a množství dezinformací a spekulací spojených s touto nemocí.

V předkládané diplomové práci jsem se rozhodla zaměřit na událost, která byla rovněž silně medializovaná a v jejímž rámci vznikl velký prostor pro mediální manipulaci a ovlivňování – volby do Poslanecké sněmovny v roce 2021. I když ve sledovaném období MAFRA spadala pouze do svěreneckých fondů Andreje Babiše, a tak by nad ní neměl mít žádnou kontrolu, stále se objevují náznaky vlivu Andreje Babiše na média, zajímalo nás tedy, zda v médiích této společnosti dochází k manipulaci čtenáře.

Cílem této práce je na základě kritického rozboru článků zhodnotit, zda v souvislosti s volbami do Poslanecké sněmovny ČR v roce 2021 byla použita manipulace v médiích, které spadají pod společnost MAFRA, a. s. Při analýze článků budu sledovat, jak jsou reflektovány především dva politické subjekty – hnutí ANO 2011 a Česká pirátská strana – jaké atributy jsou s nimi spojovány a jak se o nich píše. Jelikož se ANO v rámci své kampaně věnovalo útokům na Piráty, vyvolává to otázku, zda se tyto aktivity nemohly promítnout i do způsobu, jakým se o Pirátech a ANO psalo v médiích MAFRY.

K dosažení tohoto cíle budou využity metody kritické analýzy diskurzu (KAD) a metody kritického čtení Alana Bella a zejména Ruth Wodakové, Normana Fairclougha, jež svým přístupem a zaměřením nejvíce vyhovují realizaci tohoto cíle. Metoda kritického čtení Allana Bella poslouží jako výchozí bod analýzy.

Vybrané texty pochází z období od 1. června 2021 do 8. října 2021 (první den voleb). Celkem bylo vybráno 22 textů z Mladé fronty DNES a 22 textů z Lidových novin podle předem definovaného klíče, přičemž k následné analýze byly vybrány čtyři články z každého deníku metodou generace náhodných čísel.

V práci budu používat pro označení jednotlivých politických uskupení a deníků jejich zkratky, které jsou uvedeny v seznamu zkratk. Specifickým případem, jež je třeba vysvětlit, je Česká pirátská strana, pro jejíž označení bude používána její zkratka Piráti, pro případné označení jejích členů pak slovo piráti s malým počátečním písmenem kvůli přehlednosti, ačkoliv Česká pirátská strana na svých webových stránkách pro označení svých členů používá velké počáteční písmeno.

V této práci je využívána anglicky psaná literatura, ke které neexistuje oficiální český překlad. U všech přímých citací pocházejících z této literatury jsou tedy použity vlastní překlady.

První kapitola práce bude věnována popisu metody kritické analýzy diskurzu, definování pojmu diskurz, jak ho chápe kritická analýza diskurzu a představení dvou metod, které budou v této práci využity, konkrétně historicko-srovnávací metoda Ruth Wodakové a Martina Reisigla, a dialekticko-relační přístup Normana Fairclougha a ideologický čtverec Teuna A. van Dijka.

Druhá kapitola se věnuje teoretickému nastínění základní teorie masových médií a způsobu jejich fungování ve společnosti a roli, kterou v politické komunikaci zastávají. Zároveň se kapitola krátce věnuje nastínění politické situace v době voleb do Poslanecké sněmovny.

Ve třetí kapitole popíšu postup analýzy jednotlivých textů na základě metod představených v první kapitole. Budou zde taktéž stanoveny hlavní otázky, na které má analýza odpovědět, a představena metoda výběru textů a klíč, podle něhož byly vybrány.

Čtvrtá a pátá kapitola se bude věnovat samotným analýzám vybraných textů, ve čtvrté kapitole budou analyzovány čtyři texty publikované v deníku MF DNES a v páté kapitole budou obdobně analyzovány čtyři texty publikované v deníku Lidové noviny.

V závěru pak budou představeny a zhodnoceny výsledky analýzy a zodpovězeny otázky položené v třetí kapitole.

1 Kritická analýza diskurzu

Jak bylo zmíněno v úvodu, tato práce se bude opírat především o metody kritické analýzy diskurzu (KAD). První kapitola tedy bude věnována popisu a vysvětlení principů KAD, jelikož její postupy budou využity při analýze vybraných novinových článků.

Kritická analýza diskurzu představuje poměrně mladý soubor přístupů užívaný ke zkoumání autentických, zpravidla neuměleckých textů, který se rozvíjí od 90. let 20. století. Za počáteční bod historie kritické analýzy diskurzu jako jednotného přístupu lze považovat sympóziu pořádané v roce 1991, na kterém se sešli významní představitelé KAD, již do té doby pracovali převážně samostatně bez větších kontaktů s ostatními vědci. Setkání umožnilo srovnání jednotlivých metod a vytyčení nejen jejich rozdílů, ale i programových podobností a principů, na kterých obecně KAD staví.¹ Dalším výsledkem setkání byl počátek institucionální spolupráce a v roce 1993 vyšlo speciální číslo časopisu *Discourse & Society*, které představilo jednotlivé přístupy předvedené na výše zmíněném setkání.²

Kritická analýza diskurzu obecně spadá pod analýzu diskurzu, což je přístup, který lze chápat dvěma způsoby – v užším pojetí je to obor, který se zkoumaným obsahem blíží textové lingvistice: výstavbou mluveného a psaného textu, zkoumáním toho, jaké jsou obvyklé charakteristiky žánrů, jak probíhá komunikační interakce apod.³ V širším pojetí je to interdisciplinární obor, který „... propojuje lingvistický výzkum jazykových struktur a společenskou roli jazykové komunikace jako prostředku pro utváření, předávání a uchovávání různých sociálních praktik (social practices) sdílených a přijímaných určitým společenstvím.“⁴ Do tohoto širšího pojetí také patří kritická analýza diskurzu (KAD).

Pojem KAD zahrnuje několik přístupů, které ale nevycházejí ze stejných teoretických východisek, ani nepoužívají stejnou metodologii.⁵ Forchtner a Wodaková uvádí, že

¹ WODAK, Ruth; MEYER, Michael. Critical Discourse Studies: History, Agenda, Theory and Methodology. In: WODAK, R.; MEYER, M. (eds.). *Methods of Critical Discourse Studies*. Londýn: Sage, 2015. 3. vydání, s. 4.

² Tamtéž, s. 5.

³ LEHEČKOVÁ, Eva. Kritická analýza diskursu v kontextu korpusové a kognitivní lingvistiky [online]. Přednášky z 59. běhu Letní školy slovanských studií [PřednLŠSS 59], 2016, s. 1.

⁴ Tamtéž.

⁵ WEISS, Gilbert; WODAK, Ruth. Introduction: Theory, Interdisciplinarity and Critical Discourse Analysis. In: WEISS, Gilbert; WODAK, Ruth (eds). *Critical Discourse Analysis*. New York: Palgrave Macmillan London, 2003, s. 6.

jednotlivé přístupy v rámci KAD nelze brát jako samostatné teorie, ale ani na ně nelze pohlížet jen jako na metodologie. Všechny přístupy se zaměřují na podrobnou textovou analýzu, sledují cíl vysvětlit fungování jazyka ve společnosti, tzn., jak fungování jazyka ovlivňuje společenské struktury a jak je jazyk jimi zároveň ovlivňován.⁶ Ačkoliv všechny přístupy tedy vychází z různých teoretických podkladů a používají odlišný způsob práce s daty, spojuje je jejich společný cíl a princip interdisciplinarit: přístupy KAD využívají koncepty sociologie, sociolingvistiky, pragmatiky, lingvistiky obecně, sémiotiky a dalších vědních disciplín a subdisciplín⁷ a rekontextualizují různé teoretické tradice a propojují je s empirickými teoriemi.⁸ Interdisciplinarita vychází u KAD z vědomí, že texty nelze posuzovat bez jejich ukotvení do kontextu, bez pochopení všech mechanismů, které text ovlivňují při jeho vzniku a následného působení ve společnosti.⁹ V tomto KAD výrazně navazuje na kritickou teorii Frankfurtské školy, to je naznačeno i v samotném názvu. Cílem kritické analýzy je tak v tomto duchu poskytnout nástroje, kterými je možné se vymanit z mocenských procesů dominance, vyhnout se ovládnutí skrze sebereflexi, a vysvětlit, jak systémy moci fungují,¹⁰ KAD se přitom zaměřuje na rozbor autentických textů, nikoli na popis abstraktního systému jazyka. Tyto motivace a přístup k textům jsou nejzásadnějšími faktory, které jednotlivé přístupy propojují.

Při práci s kritickou analýzou diskurzu je tedy zásadní určit, z jakého přístupu bude práce vycházet – kvůli vnitřní nejednotnosti KAD nestačí, aby badatel určil jako metodické východisko pouze KAD. Existují různé přístupy, ale obecně se jako základní určuje pět přístupů: historicko-srovnávací přístup (Ruth Wodaková, Martin Reisinger), sociokognitivní přístup (Theun A. van Dijk), dialekticko-relační přístup (Norman Fairclough), přístup sociálních aktérů (Theo van Leeuwen) a přístup dispoziční analýzy (Siegfried Jäger, Florentine Maier).¹¹ Toto samozřejmě není finální výčet všech přístupů a jejich zástupců, nýbrž pouze těch nejvlivnějších. Obecně tyto přístupy můžeme

⁶ FORCHTNER, Bernhard; WODAK, Ruth. Critical Discourse Studies. A critical approach to the study of language and communication. In: WODAK, Ruth, FORCHTNER, Bernhard (eds.) *The Routledge Handbook of Language and Politics*. Londýn: Routledge, 2017. 1. vydání, s. 135.

⁷ WODAK, Ruth; MEYER, Michael. Critical Discourse Studies: History, Agenda, Theory and Methodology. In: WODAK, R.; MEYER, M. (eds.). *Methods of Critical Discourse Studies*. Londýn: Sage, 2015. 3. vydání, s. 2.

⁸ FORCHTNER, Bernhard; WODAK, Ruth. Critical Discourse Studies. A critical approach to the study of language and communication, s. 135.

⁹ WODAK, Ruth; MEYER, Michael. Critical Discourse Studies: History, Agenda, Theory and Methodology, s. 7.

¹⁰ Tamtéž.

¹¹ Tamtéž, s. 18.

rozlišovat na ty, které postupují spíše deduktivní metodou (tj. od obecného k jednotlivému), tj. dialekticko-relační a sociokognitivní přístupy, a ty, které postupují naopak induktivní metodou, např. historicko-srovnávací přístup.¹² To odráží i vybraná témata – přístupy inklinujícími k deduktivním metodám se zkoumají spíše obecná témata, která jsou tematizovaná napříč společnostmi různých zemí a většinou jsou v akademickém prostředí nekontroverzní (např. globalizace), kdežto přístupy upřednostňující induktivní metody se dívají spíše na dílčí témata, jako jsou např. rasismus nebo pravicový populismus, která se projevují specificky v rámci jednotlivých národních kontextů, a tak se mohou dotýkat problematiky národní identity a jejich výzkum tak může být vnímán kontroverzněji.¹³

Jelikož jsou přístupy KAD interdisciplinární povahy a je pro ně důležitá orientace na problém, nepředstavuje aplikace více metod pocházejících z různých přístupů KAD v analýzách problém. KAD si neklade za cíl vytvořit jednu velkou teorii, která bude „více pravdivá“ než ostatní, ale najít přístupy a teorie, které jsou funkční; výzkumníci se tak rozhodují podle funkčnosti jednotlivých teorií jako nástrojů k řešení jednotlivých problémů.¹⁴ Proto i tato práce, ačkoliv bude primárně založená na historicko-srovnávacím přístupu, bude v tomto duchu využívat k naplnění cílů metody z jiných přístupů, které taktéž představím.

1.1 Základní pojmy – diskurz, moc, kritika a ideologie

Otázka definice základních pojmů je u každé vědecké práce zásadní, obzvláště v případě, kdy pracujeme s tak mnohoznačným pojmem, jako je diskurz. Navíc, jak již bylo zmíněno výše, každý přístup pracuje s těmito pojmy jinak a mnohdy zavádí i vlastní pojmový aparát. Nicméně všechny přístupy vychází ze stejných premis, a proto nejprve definují tyto pojmy obecně – tzn. co je těmto přístupům společné, přičemž u jednotlivých pojmů bude v případě potřeby dodána specifikace daného pojmu v rámci jednotlivých přístupů.

Pojem diskurz je obecně velmi užívaný pojem, který je ovšem v různých oborech a v různých kontextech používán jinak, tudíž je definice tohoto pojmu předpokladem pro

¹² WODAK, Ruth; MEYER, Michael. *Critical Discourse Studies: History, Agenda, Theory and Methodology*, s. 18.

¹³ Tamtéž, s. 18–19.

¹⁴ WEISS, Gilbert; WODAK, Ruth. *Introduction: Theory, Interdisciplinarity and Critical Discourse Analysis*, s. 7.

další pokračování. Samozřejmě, jak již bylo zmíněno, každý přístup tento pojem vnímá trochu jinak, ale premisy pro definici tohoto pojmu jsou pro většinu přístupů společné. KAD při definici diskurzu vychází z vnímání jazyka jako sociální praxe¹⁵ a Wodaková s Meyerem uvádí tuto obecnou definici diskurzu:

„KAD vidí diskurz – užití jazyka v mluvené a psané formě – jako formu „sociální praxe“. Popis diskurzu jako sociální praxe naznačuje dialektický vztah mezi konkrétní diskurzivní událostí a situací (situacemi), institucí (institucemi) a sociální strukturou (strukturami), které ji rámují: Diskurzivní událost je jimi utvářena, ale zároveň je utváří. To znamená, že diskurz je sociálně konstitutivní a zároveň sociálně podmíněný – konstituuje situace, objekty poznání a sociální identity lidí a skupin lidí a vztahy mezi lidmi a skupinami.“¹⁶

Diskurz tedy lze v rámci KAD chápat jako souhrn všech užití jazyka v jejich kontextech, které slouží k organizaci a strukturaci sociálního života¹⁷ – konkrétní realizace jazyka propojujeme a dáváme do souvislosti s kontextem, sociálními strukturami, institucemi atd. a to vše pak vytváří diskurz obecně. Zároveň ze své podstaty, jak je popsána výše, umožňuje diskurz vytváření a šíření nerovných vztahů a moci mezi skupinami, např. mezi jednotlivými sociálními třídami apod., a také šíření ideologií.¹⁸ Historicko-srovnávací přístup, který navazuje na středoevropskou lingvistickou tradici, pojmy diskurz a text od sebe důsledně odděluje, na rozdíl od některých dalších přístupů, ve kterých jsou většinou tyto pojmy zaměnitelné. Pod pojem text spadají všechna autentická použití jazyka, jak psaná, tak i v mluvené formě, která se automaticky stávají součástí diskurzu. Texty umožňují uchovat mluvní akty v čase, zachovávají je a zároveň propojují okamžik vzniku promluvy a okamžik recepce promluvy,¹⁹ což znamená, že texty umožňují porušení jednoty místa a času a zároveň se díky nim na promluvu můžeme podívat zpětně objektivním pohledem.

Pro historicko-srovnávací přístup je důležité uvědomění si, že diskurzy od sebe nejsou oddělené, ale mohou se prolínat s jinými diskurzy a vstupovat do interdiskurzivních

¹⁵ WODAK, Ruth; MEYER, Michael. *Critical Discourse Studies: History, Agenda, Theory and Methodology*, s. 5.

¹⁶ Tamtéž, s. 6.

¹⁷ Tamtéž.

¹⁸ WEISS, Gilbert; WODAK, Ruth. *Introduction: Theory, Interdisciplinarity and Critical Discourse Analysis*, s. 7.

¹⁹ WODAK, Ruth; REISIGL, Martin. *The Discourse-Historical Approach (DHA)*, s. 27.

vztahů, podobně jako na sebe reagují texty v rámci intertextovosti.²⁰ Hranice jednotlivých diskurzů nejsou pevně dané, jsou často fluidní a vychází z analytickova úhlu pohledu, mnohdy mohou být během práce přehodnoceny.²¹ U textů navíc často neprobíhá jen reference k jiným textům, ale i jejich rekontextualizace, např. při porovnání politického projevu a článku o tomto projevu si uvědomíme, že v článku se výroky politika vybírají podle toho, k čemu mají sloužit, a „jsou vytrhávány“ z původního kontextu a dány do nového.²² Pro fungování diskurzů a textů v kontextech jsou důležitá témata, která propojují diskurzy, prostupují oblasti lidského jednání a vytváří propojení mezi jednotlivými složkami života.²³

Pojmy moc a ideologie spolu úzce souvisí v rámci kritické analýzy diskurzu. Již bylo zmíněno, že KAD vychází z odkazu Frankfurtské školy a kritické teorie a tyto pojmy s ní logicky úzce souvisí. Kritická teorie si neklade za úkol problém jen popsat a vysvětlit, ale také vymanit a osvobodit společnost z mechanismů, které ji ovládají, skrze jejich rozkrytí a vysvětlení.²⁴ Jedním z cílů KAD je tak demystifikovat diskurzy právě pomocí rozkrytí ideologie. Ideologie jako „ucelený a relativně stabilní soubor přesvědčení“²⁵ je pro KAD způsob, jak se udržují nerovnocenné mocenské vztahy ve společnosti.²⁶ Tento pojem s sebou obvykle nese negativní hodnocení, ať už je řeč o ideologii totalitních režimů nebo o ideologii nového kapitalismu.²⁷ V historicko-srovnávacím přístupu se pro tyto ideologie zavádí pojem „velkolepé narativy“ pro označení široce rozvinutých ideologií.²⁸

²⁰ Intertextovost znamená propojení a vzájemné reagování na sebe mezi jednotlivými texty. Může nabývat různých podob a forem, např. přímé odkazování na jiný text, společné aluze nebo identické argumentační strategie při referování o stejných tématech a podobně. Podobně funguje i interdiskurzivita: diskurzy se mohou překrývat skrze společná témata s jinými diskurzy, neexistují samostatně odříznuty od jiných.

SVOBODOVÁ, Jindřiška; HAMRUSOVÁ, Šárka; HINKOVÁ, Barbora. *Kritické čtení mediálních textů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018, s. 39.

²¹ WODAK, Ruth; REISIGL, Martin. *The Discourse-Historical Approach (DHA)*, s. 27.

²² Tamtéž, s. 28.

²³ SVOBODOVÁ, Jindřiška; HAMRUSOVÁ, Šárka; HINKOVÁ, Barbora. *Kritické čtení mediálních textů*, s. 39.

²⁴ WEISS, Gilbert; WODAK, Ruth. *Introduction: Theory, Interdisciplinarity and Critical Discourse Analysis*, s. 14.

²⁵ WODAK, Ruth; MEYER, Michael. *Critical Discourse Studies: History, Agenda, Theory and Methodology*, s. 8.

²⁶ WEISS, Gilbert; WODAK, Ruth. *Introduction: Theory, Interdisciplinarity and Critical Discourse Analysis*, s. 14.

²⁷ WODAK, Ruth; MEYER, Michael. *Critical Discourse Studies: History, Agenda, Theory and Methodology*, s. 8.

²⁸ WODAK, Ruth; REISIGL, Martin. *The Discourse-Historical Approach (DHA)*, s. 25.

Avšak KAD se spíše zaměřuje na každodenní skryté soubory přesvědčení, které se ukrývají za metafory, analogie a podobné lingvistické jevy a které si mnohdy sami uživatelé ani neuvědomují – například metafora *láska je boj*, která se projevuje jazykově ve více podobách a je společností skoro automaticky přijímána, jelikož ta si neuvědomuje alternativy,²⁹ a ovlivňuje tak naše smýšlení o tématu lásky. Tyto hegemonní ideologie se projevují jako neutrální a jejich každodenní užívání je to, co KAD zajímá nejvíce. Ačkoliv ideologie v tomto podání je blízká pojmu diskurz, je třeba vnímat rozdílné konotace, původ a především fakt, že pojem diskurz funguje především pro označení faktu, že jazyk nejen vyjadřuje společenské zkušenosti, ale pomáhá zároveň utvářet sociální struktury.³⁰ I historicko-srovnávací přístup se zaměřuje na to, jak jazyk reprodukuje ideologie v rámci sociálních institucí, a jedním z jeho cílů je pak skrze toto dešifrování ideologií dekonstruovat hegemonii specifických diskurzů.³¹

Otázka pojmu moci není ani tak o jeho vysvětlení, jako spíš o způsobu, jak jej KAD vnímá a pracuje s ním. V návaznosti na kritickou teorii se zaměřuje na distribuci moci a na to, jak jedna zpravidla dominantní sociální skupina ovládá jinou.³² KAD vychází z Foucaultovského pojetí moci: existují mnohé formy dominance a moci, které mohou ve společnosti fungovat najednou a které jsou vytvářeny různými aktéry bez vědomí jedince. Deklaruje tak myšlenku, že moc a dominance není jen vytváření nátlaku jedincem na někoho jiného.³³ V rámci diskurzů moc zůstává většinou neviditelná a projevuje se primárně skrze jazyk, přičemž tyto jazykové projevy zkoumá KAD do hloubky.³⁴ Pro KAD ale jazyk nemá moc sám o sobě, získává ji až při použití lidmi, kteří moc drží, proto KAD často analyzuje jazyk lidí u moci, a to z pozice utlačovaných.³⁵ Moc zároveň není signalizována jen jazykovými strukturami, ale také kontrolou sociální události skrze žánr textu.³⁶ Pro KAD je tedy zásadní zájem o moc a struktury moci, které se v jazyce

²⁹ WODAK, Ruth; MEYER, Michael. *Critical Discourse Studies: History, Agenda, Theory and Methodology*, s. 8.

³⁰ Tamtéž, s. 9.

³¹ WODAK, Ruth; REISIGL, Martin. *The Discourse-Historical Approach (DHA)*, s. 25.

³² WODAK, Ruth; MEYER, Michael. *Critical Discourse Studies: History, Agenda, Theory and Methodology*, s. 9.

³³ Tamtéž, s. 10.

³⁴ Tamtéž, s. 12.

³⁵ WEISS, Gilbert; WODAK, Ruth. *Introduction: Theory, Interdisciplinarity and Critical Discourse Analysis*, s. 14.

³⁶ Tamtéž, s. 15.

projevují. Moc je vnímaná jako základní podmínka sociálního života, jelikož je ve společnosti neustále přítomná.³⁷

S pojmem moci se pojí další dva důležité pojmy, skrze jejichž projevy může být moc v jazyce uplatňována: manipulace a ovlivňování. Obecně lze manipulaci definovat jako „snaha o působení na myšlení jednotlivců či skupin“³⁸, tato definice však není pro potřeby práce dostačující a vynechává důležité faktory o rozdílech mezi přesvědčováním a manipulací. Manipulace v KAD přímo implikuje zneužití moci manipulátorem a je chápána jako součást jazykové a komunikační praxe.³⁹ Manipulace je ve společnosti vnímána jako negativní jev, jelikož manipulátor ovlivňuje a kontroluje osoby proti jejich vůli nebo se je snaží přesvědčit o něčem, co je v rozporu s nejlepším přesvědčením manipulovaných osob, ale je to v zájmu manipulátora.⁴⁰ Od legitimního přesvědčování se manipulace liší v pozici manipulované osoby vůči manipulátorovi; v případě přesvědčování se přesvědčovaná osoba může volně rozhodnout, zda přijme argumenty protistrany, v případě manipulace je manipulovaná osoba v pasivní roli oběti manipulace, které se nemůže bránit, pokud nemá specifické vědomosti potřebné k tomu, aby manipulaci odolala.⁴¹ Ovlivňování je Sociologickou encyklopedií definováno jako „činnost zaměřená ke změně postojů, názorů a záměrů spoluúčastníků sociální interakce“⁴². Ačkoliv ze své podstaty není ovlivňování nutně negativním jevem, v této práci za něj považováno je, jelikož je úzce spjato s manipulací.

Pojem kritický obecně označuje racionální uvažování nad daným problémem na základě logických argumentů a faktů, což je jistě KAD vlastní, ale zároveň tento pojem v názvu odkazuje k již několikrát zmiňované kritické teorii. Přístupy KAD pak uvádí, že „kritický“ odkazuje především ke kritice současného společenského systému – vidí KAD jako způsob, jak kritizovat společenský systém, nevnímají ale pojem kritický v souvislosti s radikálními politickými názory a podobně. KAD není kritická, protože se teoreticky nebo metodologicky liší od jiných přístupů, ale protože kritizuje společnost.⁴³

³⁷ WODAK, Ruth; MEYER, Michael. *Critical Discourse Studies: History, Agenda, Theory and Methodology*, s. 12.

³⁸ JIRÁK, Jan; KÖPPOVÁ, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2015. 2. přeprac. vydání, s. 277.

³⁹ VAN DIJK, Teun A. *Discourse and Manipulation*. *Discourse & Society*, roč. 17 (2006), č. 3, s. 359–360.

⁴⁰ Tamtéž, s. 360.

⁴¹ Tamtéž, s. 361.

⁴² KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Ovlivňování. In: *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.i.i., 2017. naposledy aktualizováno 11. prosince. 2017 [cit. 22. dubna 2024].

⁴³ BILLIG, Michael. *Critical Discourse Analysis and the Rhetoric of Critique*. In: WEISS, Gilbert; WODAK, Ruth (eds). *Critical Discourse Analysis*. New York: Palgrave Macmillan London, 2003, s. 38.

Zároveň se staví proti metodologiím a přístupům, které nazývají nekritickými, jelikož ve svých analýzách nezohledňují vliv ideologií a politiky a nevnímají spojitosti mezi jazykem a mocí.⁴⁴ Skrze kritiku společnosti cílí na změnu společnosti, na její zlepšení, což je také jeden z jejich základních cílů.

Kritický přístup s sebou ovšem nese svá úskalí – prvním je politický pohled spjatý s kritickou teorií a druhým nutnost sebereflexe, sebekritiky kritické analýzy.⁴⁵ Billig uvádí, že pokud kritická analýza přestane být sebekritická, ztratí ze zřetele své vlastní hranice a zkompromituje se.⁴⁶ Pod označením kritický si tedy badatelé nemohou nárokovat žádný jiný nadhled než etický, označují tak svůj záměr pracovat co nejprůhledněji. U všech výzkumů je zásadní si uvědomit, že vědci nestojí mimo sociální struktury a systém, ale zkoumají tento systém zevnitř a všechny mechanismy moci, diskurzy, které zkoumají, zároveň působí i na ně. Vědci si musí být vědomi, že za jejich prací jsou různé motivující ekonomické, politické a sociální faktory – stejně jako za jinými vědeckými pracemi.⁴⁷ Pokud přestanou vnímat, že jsou součástí zkoumaného systému a přestanou vnímat hranice své kritické analýzy, dojde k situaci, kterou popisuje Billig, tedy ke kompromitaci analýzy.

S tímto souhlasí i historicko-srovnávací přístup, ten taktéž zdůrazňuje potřebu transparentní pozice zkoumaného subjektu i zkoumajícího vědce. Samotný proces kritické analýzy pak tento přístup dělí na tři aspekty, které propojuje: *textová kritika*, která má objevit kontradikce, paradoxy atd. v textu nebo uvnitř diskurzu, *společensko-diagnostická kritika*, která se zaměřuje na rozklíčování manipulativních nebo přesvědčovacích aspektů diskurzivních praktik, a *prospektivní kritika*, jež se dívá do budoucnosti a snaží se nabídnout návrhy na zlepšení komunikace, na odstranění diskriminačních praktik.⁴⁸

Je evidentní, že všechny pojmy jsou navzájem provázané a do jisté míry spolu souvisí, navzájem se doplňují a utváří. Zde byly představeny obecné premisy těchto pojmů, na

⁴⁴ BILLIG, Michael. *Critical Discourse Analysis and the Rhetoric of Critique*, s. 38.

⁴⁵ Tamtéž, s. 36.

⁴⁶ Tamtéž, s. 37.

⁴⁷ WODAK, Ruth; MEYER, Michael. *Critical Discourse Studies: History, Agenda, Theory and Methodology*, s. 7.

⁴⁸ WODAK, Ruth; REISIGL, Martin. *The Discourse-Historical Approach (DHA)*, s. 25.

kterých se většina přístupů KAD shodne, nicméně jejich vnímání se může v jednotlivých přístupech lišit, jak bylo ukázáno výše.

1.2 Koncepty historicko-srovnávacího přístupu

Kromě základních konceptů představených výše, jež tvoří jádro teoretického uchopení KAD i historicko-srovnávacího přístupu obecně, je třeba se podívat na další koncepty spojené s tímto přístupem. Cílem tohoto přístupu je odhalit diskriminační praktiky v jejich kontextech a vyhodnotit, proč působí určitý komunikát silněji než jiný.⁴⁹

S pojmy diskurz a text, které již byly vysvětleny výše, je pro přístup důležitý pojem žánr, který doplňuje tyto dva pojmy. Tento pojem původně pochází ze stylistiky, historicko-srovnávací přístup chápání tohoto pojmu jen částečně transformuje: v tomto pojetí je žánr textový model, který vznikl vytvořením ustálených praktik, pravidel v jednotlivých diskurzech relevantními aktéry.⁵⁰ Od stylistiky se pojetí tohoto pojmu liší především označováním široké škály komunikátů jako žánry, přičemž tyto komunikáty jsou často velmi specifické (jako žánry politické reklamy označuje Wodaková např. volební slogan, volební brožura, plakát, leták, volební e-mail atd.).⁵¹ Projevuje se tak důraz na kontext, ve kterém text funguje, oproti pojetí pojmu žánru ve stylistice, kde se s ním pracuje obecněji.

V tomto přístupu žánr textu také ovlivňuje způsob, jak komunikáty vytváří vztahy k diskurzům a jak se k nim odkazují.⁵² V rámci analýzy tak žánrové konvence nelze opomíjet, jelikož se podílejí na vytváření vztahů mezi jednotlivými vrstvami. Historicko-srovnávací přístup pracuje s čtyřvrstevným modelem, podle kterého lze tyto vztahy zkoumat na základě souhrnného pojetí kontextu: a) sociopolitický a historický kontext, b) aktuální/situační kontext, c) bezprostřední jazykový kontext, d) intertextové a interdiskurzivní vztahy.⁵³

⁴⁹ SVOBODOVÁ, Jindřiška; HAMRUSOVÁ, Šárka; HINKOVÁ, Barbora. *Kritické čtení mediálních textů*, s. 37.

⁵⁰ Tamtéž, s. 39–40.

⁵¹ WODAK, Ruth; REISIGL, Martin. The Discourse-Historical Approach (DHA), s. 28–29.

⁵² LEHEČKOVÁ, Eva; HOŘEJŠÍ, Michal. Ruth Wodaková. *Studie z aplikované lingvistiky – Studies in Applied Linguistic*, roč. 6 (2015), č. 1, s. 129.

⁵³ Tamtéž.

Na pojetí diskurzu v tomto přístupu přímo navazuje pojem field of action, který lze přeložit do češtiny jako pole lidské aktivity.⁵⁴ Tento konstrukt vytváří referenční rámec pro jednotlivé diskurzy, zároveň jej lze chápat jako segment sociální reality, definovaný vnitřními pravidly a funkcemi diskurzivních praktik.⁵⁵ Jednotlivé diskurzy většinou nutně nespádají pouze do jediného pole lidské aktivity, v případě této práce se zabýváme diskurzem voleb do Poslanecké sněmovny 2021 v médiích a ten zasahuje minimálně do pole politické komunikace, politické reklamy a politické žurnalistiky.

Posledním probíraným konceptem je koncept topoi. Topoi jsou figury, schémata argumentace, která propojují argument se závěrem. Jsou podmíněny sociálními konvencemi a v diskurzech se zpravidla opakují.⁵⁶ Pokud jsou tyto figury klamné, slouží k ospravedlnění diskriminace, např. u diskriminace menšinových skupin je častá tematizace výhod a nevýhod pro společnost (topos výhody a nevýhody).⁵⁷

1.3 Koncepty dialekticko-relačního přístupu

Dialekticko-relační přístup je pro tuto práci důležitý především svým tematickým zaměřením na politický diskurz a reflexe aktuálního uspořádání politické scény při zkoumání textů věnujících se tomuto diskurzu. Podobně jako historicko-srovnávací přístup se tento přístup zajímá o nerovné vztahy ve společnosti, ale oproti předchozímu přístupu se zaměřuje spíše na mechanismy používání výrazových forem, které svým užíváním způsobují vznik nerovných vztahů a umožňují využívání moci na úkor jiných.⁵⁸

Pro tento přístup je důležitá i otázka sociální pozice osob vnímajících a fungujících v diskurzech, diskurzy a jejich vnímání se liší pro osoby v jiných sociálních pozicích.⁵⁹ Zároveň jsou sociální aktéři členy institucí, organizací, sociálních struktur, jejich sociální zařazení obecně je pak pro ně podle Fairclougha v mnohém určující.⁶⁰ V politické

⁵⁴ SVOBODOVÁ, Jindřiška; HAMRUSOVÁ, Šárka; HINKOVÁ, Barbora. *Kritické čtení mediálních textů*, s. 39.

⁵⁵ WODAK, Ruth; REISIGL, Martin. *The Discourse-Historical Approach (DHA)*, s. 28.

⁵⁶ Tamtéž, s. 35.

⁵⁷ SVOBODOVÁ, Jindřiška; HAMRUSOVÁ, Šárka; HINKOVÁ, Barbora. *Kritické čtení mediálních textů*, s. 42.

⁵⁸ Tamtéž, s. 11.

⁵⁹ FAIRCLOUGH, Norman. A Dialectical-Relational Approach To Critical Discourse Analysis In Social Research. In: WODAK, R.; MEYER, M. (eds.). *Methods of Critical Discourse Studies*. Londýn: Sage, 2015. 3. vydání, s. 88.

⁶⁰ SVOBODOVÁ, Jindřiška; HAMRUSOVÁ, Šárka; HINKOVÁ, Barbora. *Kritické čtení mediálních textů*, s. 11.

komunikaci se toto určení projevuje přizýváním jiných účastníků než profesionálních politiků, především v politické komunikaci vedené vně politiku, směřovanou na aktéry mimo politiku.⁶¹ Tyto osoby mohou stát v různých sociálních rolích jako experti na dané téma, představitelé ekonomické sféry, „neprofesionální politici“, kteří zastupují různé organizace nebo „obyčejní“ lidé zastupující hlas lidu.⁶² Reflexe těchto faktorů a využití či nevyužití osob v těchto rolích může hrát důležitou roli při představování tématu v médiích a vytváření obrazu tohoto tématu.

1.4 Ideologický čtverec Teuna A. van Dijka

Koncept ideologického čtverce zavádí Teun A. van Dijk v rámci popisu polarizace My vs. Oni v diskurzích vycházejících ze strategií ideologické kontroly diskurzu. Van Dijk chápe ideologie jako soubory přesvědčení sdílené členy sociální skupiny. Konkrétní ideologie musí být pro členy takovéto skupiny sociálně relevantní, aby jim umožnila interpretovat důležité momenty sociálního života (a stát se jejich součástí), zároveň také vymezuje jejich vztah k ostatním skupinám.⁶³ Aby ideologie byly schopné bránit zájmy skupiny, často se zaměřují na definování vztahů s ostatními skupinami a na své postavení vůči nim. Výsledkem je tedy rozdělení na skupinu, jejíž členové ideologii sdílejí (My) a skupinu, jejíž členové ideologii nesdílejí, tj. stojí mimo ni (Oni). Mezi těmito skupinami pak může fungovat vztah dominance (dominující a dominovaný) nebo konkurence.⁶⁴

zdůraznění Našich pozitiv	zdůraznění Jejich negativ
zeslabení Našich negativ	zeslabení Jejich pozitiv

Tabulka 1: Ideologický čtverec⁶⁵

⁶¹ Druhý typ politické komunikace je pak komunikace mezi profesionálními politiky, přičemž manipulativní tendence se objevují v obou diskurzích. SVOBODOVÁ, Jindřiška; HAMRUSOVÁ, Šárka; HINKOVÁ, Barbora. *Kritické čtení mediálních textů*, s. 14.

⁶² Tamtéž.

⁶³ VAN DIJK, Teun A. Discourse and Ideology. In: VAN DIJK, Teun A. (ed.) *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. London: SAGE Publications Ltd, 2011, s. 382.

⁶⁴ Tamtéž, s. 396–397.

⁶⁵ Tamtéž, s. 396.

V ideologickém čtverci jsou tedy zobrazeny strategie, jež jsou používány v diskurzích přenášejících ideologii. Umožňuje nám sledovat, jakým způsobem se členové konkrétní skupiny vymezují vůči ostatním skupinám, jak k nim přistupují.⁶⁶

⁶⁶ VAN DIJK, Teun A. *Discourse and Ideology*, s. 396.

2 Média a politická komunikace

Kontext je pro KAD zásadní prvek, bez něhož se nelze v analýze obejít a který musí být pro funkčnost analýzy reflektován. V této kapitole tak budou položeny teoretické základy masových médií v souvislosti s politickou komunikací a zároveň zde bude krátce představena politická situace, která předcházela zkoumanému období, především ve spojení s přeměnou politického a mocenského uspořádání v české společnosti.

Masová média dnes tvoří neopomenutelný segment reality, přes který většina lidí přijímá informace o aktuálních událostech. Charakter masových médií, který umožňuje komunikaci k velkému počtu lidí v krátkém čase a na krátkou vzdálenost, z nich dělá ideální nástroj pro šíření vlivu, funguje také jako prostředek politického boje,⁶⁷ jelikož politická moc ve výsledku vychází z lidu, ačkoliv nepřímo, a rozhodovací moc je dána do rukou volených zástupců, kteří s ní pak zacházejí dle vlastního uvážení ve snaze dosáhnout svých politických cílů.⁶⁸ Tyto cíle zároveň musí předávat potenciálním voličům, kteří se snaží předávat informace o svých potřebách zpět. Kanálem pro tuto komunikaci se tak stala masová média, která zároveň poskytují politikům prostor pro debatu a volební boj, ale také mohou fungovat jako prostředek pro šíření vlivu a moci.⁶⁹

Média ve společnosti fungují jako politická, společenská i ekonomická instituce,⁷⁰ účastní se konstituujících procesů společnosti, jako společenská instituce mají moc potvrzovat postoje nebo chování jako platná z pohledu většiny společnosti.⁷¹ Obzvláště masová média, která jsou charakterizovaná svým širokým dosahem na velké množství lidí, se výrazně podílí na těchto procesech. Ze schopnosti médií ovlivňovat názory společnosti tedy vychází obavy z jejího zneužití, tudíž zároveň vzniká veřejný zájem, aby média dobře plnila úkoly, které si ustanovila a dodržovala profesionalitu a etické a společenské normy.⁷² Většinu svých úkolů si média na sebe berou dobrovolně, existuje zde

⁶⁷ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009. 4. vydání, s. 16.

⁶⁸ SCHULZ, Winfried. Proces politické komunikace: vymezení problémů a kladení otázek. In: SCHULZ, Winfried, KLENER, Pavel (ed.). *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 2004. 2. přeprac. vydání, s. 9–10.

⁶⁹ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*, s. 17.

⁷⁰ Tyto faktory se při analýzách týkajících se médií nelze opomínat: chování médií ovlivňuje tržní ekonomie, snaha o výdělek, zároveň jsou spoluúčastníkem na vytváření kultury a konstituování identity společnosti a dalším z jejich úkolů je vytváření prostoru pro politické diskuze, debaty a zároveň komentování politického dění.

⁷¹ JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara. *Masová média*, s. 309.

⁷² MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*, s. 176.

sebeuvědomění vlastních úkolů ve společnosti, zároveň funguje tlak ze strany společnosti na dodržování těchto úkolů.⁷³ Souběžně vytváří média nároky na držitele politické moci, které mají zajišťovat schopnost médií plnit své úkoly: nejdůležitější je požadavek na úplnou nezávislost médií, jenž vznikl ze sebepojetí médií jako protivníka vládnoucí moci,⁷⁴ jejich svoboda je tak opřena o jejich funkci poskytování prostoru pro vyjadřování politických názorů.⁷⁵ Tudíž společnost má nárok požadovat po médiích a profesionálech, kteří v nich pracují, dodržování etických zásad neutrality a objektivitu,⁷⁶ a ačkoliv povinnost plnit tyto nároky není nikde právně zakotvena,⁷⁷ požadavky vychází ze společenského tlaku, z dohody mezi médii a jejich publikem.

V dnešní době se sice rozvíjí tzv. nová média (internet, sociální sítě), která dále ovlivňují možnosti komunikace všeobecně, ale masová média stále zastávají v politické komunikaci nenahraditelnou funkci, umožňují politickým kandidátům dosáhnout prostředků i prostoru pro to, aby vedli účinný volební boj, např. skrze vymezení prostoru v hlavním vysílacím čase pro debatu představitelů jednotlivých stran.⁷⁸ Role médií při přesvědčování potenciálních voličů je tedy stále nenahraditelná.⁷⁹

Vstup ANO a dlouhodobá politická krize „tradičních“ stran ODS a ČSSD narušily dosavadní systém pravolevé osy a voličskou stabilitu těchto stran.⁸⁰ V české společnosti dlouhodobě převažuje nízká důvěra v politické strany a politická strana s sebou obecně nenese kladné konotace.⁸¹ To je způsobeno krizí české politiky, jež započala na konci 90. let⁸² a která výrazně změnila náhled české společnosti na politiku: způsobila ztrátu důvěry

⁷³ MCQUAIL, Denis. Úvod do teorie masové komunikace, s. 217–219.

⁷⁴ Tamtéž, s. 41.

⁷⁵ Tamtéž, s. 53.

⁷⁶ Z podstaty médií jako instituce zprostředkovávající realitu není možné dosáhnout 100% objektivitu, vždy dochází k filtraci a upřednostnění některých informací před jinými. Pod pojmem objektivita se tak míní snaha o podání úplných a relevantních informací, oddělení názorů od faktů, absence služby třetí straně.

MCQUAIL, Denis. Úvod do teorie masové komunikace, s. 93.–95.

⁷⁷ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006, s. 140.

⁷⁸ SCHULZ, Winfried. Proces politické komunikace: vymezení problémů a kladení otázek, s. 11–12.

⁷⁹ Projevuje se to obzvláště po příchodu hnutí ANO do politiky, které spustilo výrazné změny v uspořádání politických stran a rozložení dosavadního systému a větší nejistotu a nestálost voličské základny.

⁸⁰ JUST, Petr; CHARVÁT, Jakub. Business-Firm Parties and the Czech Party System after 2010. *Politics in Central Europe*, roč. 12 (2016), č. 3, s. 83–84.

⁸¹ Tamtéž, s. 89.

⁸² Tato krize započala s finanční krizí v letech 1998–99, s finančními skandály spojenými s ODS a zároveň vznikem Opoziční smlouvy mezi ODS a ČSSD. Tyto faktory zapříčinily vznik nedůvěry společnosti v politiku a další události tuto krizi dále prohlubovaly.

společnosti v politiku.⁸³ Zároveň s rozbitím politické scény a tradičního rozdělení voličské základny se objevila snaha nových stran a hnutí vytvořit si odstup od starých stran, představit se jako nová uskupení, která jsou úplně odlišná od těch stávajících, jež proti sobě dlouho stály v antagonistickém postavení.⁸⁴ Společnost se přestala tak výrazně rozdělovat na pravicové a levicové voliče, naopak se začala zdůrazňovat preference té nebo oné strany, což pokračuje až do současnosti. Toto roztržštění politické scény, společně s dalšími faktory, jako byla migrační krize a pandemie covidu, současně umožnily vstup do Sněmovny dalším relativně novým stranám jako Česká pirátská strana a SPD.

Menší přehlednost v rozdělení stran na pravolevé ose vyžaduje po voličích větší aktivitu při rozklíčování politické scény a hledání, které strany nejlépe hájí jejich zájmy, zároveň je zde větší tlak na média jako instituce, jež mají pomoci lidem se v politickém diskurzu zorientovat. Tudiž informace, které podávají o politickém dění (a obzvláště v předvolebním období), mohou ovlivnit volbu většího množství jednotlivých voličů.⁸⁵

BRUNCLÍK, Miloš; KUBÁT, Michal. The Crisis Of The Czech Politics 25 Years After The Velvet Revolution. *Politeja*, č. 28 (2014), s. 169.

⁸³ BRUNCLÍK, Miloš; KUBÁT, Michal. The Crisis Of The Czech Politics 25 Years After The Velvet Revolution, s. 171.

⁸⁴ Proměna nastala až za první vlády Andreje Babiše jako premiéra, kdy se vytvořil blok opozičních stran vedený hlavně ODS a Piráty, kteří se silně vyslovovali (a nadále vyslovují) proti ANO a na celostátní úrovni odmítají jít s tímto hnutím do koalice.

⁸⁵ Existují různé přístupy, jak zkoumat vliv médií na publikum, přičemž všechny vychází z předpokladu, že média mohou dlouhodobě ovlivňovat jednání a postoje příjemců. Z tohoto předpokladu vycházím i v této práci, domnívám se totiž, že jinak by manipulační strategie nemohly působit. JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara. *Masová média*, s. 308.

3 Metodologie práce

V této kapitole budou nejprve formulovány základní otázky, na které má analýza článků odpovědět, dalším bodem bude představení použitého postupu práce, který vychází primárně z historicko-srovnávacího přístupu a jeho metodologie. Před samotnou analýzou ještě představím materiál a zdůvodním výběr článků k analýze.

Cílem této práce je zjistit, zda v denících spadajících pod mediální skupinu MAFRA, a. s., probíhala manipulace a ovlivňování čtenáře, a to konkrétně ve člancích týkajících se voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2021 s důrazem na vytváření obrazu Pirátské strany. Jelikož způsobů, jak je možné manipulovat s vnímáním určité problematiky, existuje několik, tato práce se zaměří především na to, jaký obraz se v člancích o Pirátech vytvářel představitelům této politické strany, jak se o nich v těchto médiích psalo obecně. Hlavním důvodem zaměření se na tuto problematiku je chování hnutí ANO v předvolebním období⁸⁶ a spekulace o závislosti skupiny MAFRA na jejím majiteli, Andreji Babišovi, při tvorbě obsahů médií v této skupině.⁸⁷

3.1 Postup práce

Samotná analýza se bude skládat ze dvou kroků: v prvním využiji analytický rámec navržený Allanem Bellem, který použiji k analýze tematické výstavby článků a k uchopení struktury textu, pak bude následovat rozbor podle metody historicko-srovnávacího přístupu.

V prvním kroku analýzy využiji analytický rámec, podle kterého je možné dešifrovat informační jádro zprávy a zjistit tak, co je základní informací, již zpráva podává.⁸⁸ Díky tomu je možné zjistit soudržnost podávaných informací, tematickou koherenci, případně odhalit nejasnosti a bílá místa. Tento postup umožní zjistit, zda byly informace podány zavádějícím způsobem a jestli se objevuje nějaká manipulační tendence na úrovni informační stavby článku.

⁸⁶ Hnutí ANO v tomto období vedlo antikampaň proti Pirátské straně – v rámci své kampaně a vystupování útočilo na její představitele a program.

⁸⁷ Tyto dohady byly podpořeny výpověďmi bývalých zaměstnanců především z redakce Lidových novin, nikdy však nebyl předložen 100% prokazatelný důkaz. V roce 2017 se sice objevily nahrávky rozhovoru Andreje Babiše s redaktorem Markem Příbylem o obsahu připravovaných článků, ale nebylo nikdy prokázáno, zda tyto nahrávky byly nějak upraveny, nebo ne.

⁸⁸ SVOBODOVÁ, Jindřiška. HAMRUSOVÁ, Šárka. HINKOVÁ, Barbora. *Kritické čtení mediálních textů*, s. 107.

Bell ve svém rámci navrhl sadu otázek, které pomáhají rozklíčovat stavbu článku a všechny prvky „příběhu“, lze je zjednodušit na Co?, Kdo?, Kde?, Kdy?. Každá otázka má své dílčí podotázky (viz Tabulku 1), které pomáhají navádět analýzu a zajišťují, že analytik nepřeskočí relevantní aspekty struktury textu. Odpovědi na ně se pak propojují v souvislý celek v posledním oddíle *Událost a struktura diskurzu*, ve kterém se zároveň vyhodnocují místa s manipulačním potenciálem. Výsledkem analýzy je pochopení, co nám zpráva říká, jak se vyjadřuje o aktérech příběhu, jak se ve zprávě pracuje s časem a místem.⁸⁹

Co?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Titulek 2. Perex, úvod 3. Události 4. Titulek, úvodní odstavec a příběh
Kdo?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Přiřazení zprávy, atribuce 2. Zdroje 3. Aktéři zpráv
Kde?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Místa 2. Struktura lokace
Kdy?	<ol style="list-style-type: none"> 1. Čas 2. Časová struktura 3. Pozadí události, background 4. Komentář 5. Pokračování
Událost a struktura diskurzu	<ol style="list-style-type: none"> 1. Struktura události 2. Struktura diskurzu 3. Koherence 4. Zastření významu

Tabulka 2: Struktura analytického rámce Allana Bella⁹⁰

⁸⁹ SVOBODOVÁ, Jindřiška. HAMRUSOVÁ, Šárka. HINKOVÁ, Barbora. *Kritické čtení mediálních textů*, s. 107.

⁹⁰ Tamtéž, s. 108–110.

Celý analytický rámec je postaven na kladení otázek a hledání odpovědí ve zkoumaném textu: například bod 1. otázky Co? je zpřesněn otázkou „Jaké informace jsou obsaženy v titulku?“.⁹¹ Tímto způsobem postupuje celá analýza a rozkrývá tak jádro textu.

Druhá fáze analýzy vychází primárně z historicko-srovnávacího přístupu Ruth Wodakové. Wodaková uvádí postup, jak by ideální celkový postup práce v tomto přístupu měl vypadat. Začíná aktivací předchozích teoretických znalostí, dále následuje shromažďování dat o zkoumané problematice, která následně projdou selekcí a zmenšením objemu, formulace otázek a prvních předpokladů o zkoumané problematice. Následují samotné analýzy, přičemž první analýza slouží jako průzkumná a jsou během ní testovány první předpoklady a zkušební kategorie, na tuto analýzu pak navazuje analýza zbytku dat. Poté přichází interpretace a vyhodnocení výsledků analýz, vytvoření kritiky, a pokud je to možné, navržení praktické aplikace výsledků výzkumu.⁹² Tento postup zahrnuje všechny kroky včetně těch přípravných, které už byly v této fázi práce provedeny.

Samotná analýza je pak třídimenzionální: 1. určení témat nebo obsahů typických pro daný diskurz, 2. výzkum užitých diskurzivních strategií a 3. zkoumání výrazových prostředků a kontextově závislých vyjádření a jejich významů.⁹³ Pod pojmem diskurzivní strategie tento přístup chápe „... více či méně záměrný plán, kterým korigujeme své jednání, abychom dosáhli svých společenských, politických psychologických nebo jiných cílů.“⁹⁴ Při zkoumání těchto strategií se řídíme pěti otázkami:

1. Jak jsou objekty, věci, osoby a události nazývány, označeny?
2. Jaké charakteristiky, kvality a vlastnosti jsou přiřazovány sociálním aktérům, událostem atd.?
3. Jaké argumenty, argumentační strategie jsou použity v diskurzu při obhajování diskriminace?
4. Z jakého úhlu pohledy jsou označeni, jaké charakterizace a argumenty jsou ukázány?

⁹¹ Podrobný popis jednotlivých bodů a otázek k nim viz SVOBODOVÁ, Jindřiška. HAMRUSOVÁ, Šárka. HINKOVÁ, Barbora. *Kritické čtení mediálních textů*, s. 108–110.

⁹² WODAK, Ruth; REISIGL, Martin. *The Discourse-Historical Approach (DHA)*, s. 34.

⁹³ Tamtéž, s. 32.

⁹⁴ SVOBODOVÁ, Jindřiška. HAMRUSOVÁ, Šárka. HINKOVÁ, Barbora. *Kritické čtení mediálních textů*, s. 41.

5. Jsou jednotlivá prohlášení vyjádřena otevřeně, jasně? Jsou některá stanoviska posilována, nebo jsou naopak upozad'ována/oslabena?⁹⁵

Podle těchto otázek pak vyvozujeme pět typů diskurzivních strategií. Tyto strategie se mohou vyskytovat na různých úrovních ve výstavbě textu.⁹⁶

1. Nominace – způsob výstavby obrazu sociálních aktérů, věcí, událostí, procesů a jednání.
2. Predikace – způsob kvalifikace osob a objektů, způsob přiřazení pozitivních/negativních vlastností.
3. Argumentace – způsob ospravedlnění daného pojetí pravdy, prohlášení a normativních požadavků.
4. Perspektivizace – vysvětlení stanovisek a názorů, ukotvení úhlu pohledu autora textu.
5. Posilování nebo zmírňování – modifikování ilokuční síly promluvy, posilování nebo zmírňování významu.⁹⁷

V této práci bude vzhledem k jejím cílům důraz kladen především na nominativní a predikativní diskurzivní strategie a zaměřím se na otázku, jak byla strana Pirátů prezentována. Propojování informací s kulturním a historickým kontextem bude probíhat průběžně podle potřeby, primárně však na konci analýzy.

3.2 Klíč ke sběru dat

Pro kvalitativní analýzu byly vybrány čtyři články z MF DNES a čtyři články z Lidových novin. Tyto články byly vybírány podle předem stanovených kritérií, jež zaručují objektivní výběr tak, aby nedošlo k ovlivnění výběru autorem práce. Během sběru dat byl klíč dvakrát upraven, poprvé došlo k úpravě časového rozsahu zkoumaných článků, aby nebyl korpus zbytečně rozdroben, podruhé byla rozšířena tematická část klíče, aby zahrnula více článků, jelikož první verze klíče byla založena na předpokladu, že článků věnovaných ANO a Pirátům současně bude větší množství.

⁹⁵ WODAK, Ruth; REISIGL, Martin. *The Discourse-Historical Approach (DHA)*, s. 32.

⁹⁶ Tamtéž, s. 33.

⁹⁷ SVOBODOVÁ, Jindřiška. HAMRUSOVÁ, Šárka. HINKOVÁ, Barbora. *Kritické čtení mediálních textů*, s. 42.

Články vybrané k analýze tedy musely splňovat několik podmínek: nesměly pocházet od jednoho autora, zabývaly se Pirátskou stranou a jejími představiteli, případně koalicí Pirátů a Starostů po jejím vzniku. Další podmínkou bylo, že se jednalo o zpravodajský text s informativní funkcí, nešlo tedy o publicistický útvar, např. komentář nebo publicistický rozhovor.⁹⁸ Zprávy o průzkumech byly také vyškrtuty z důvodu jejich krátkého rozsahu. Zároveň to musel být text, který byl publikován ve všech vydáních v České republice a neobjevil se jen v některém oblastním vydání.

Podle původního návrhu klíče měly články pocházet z období od 1. ledna 2021 až do 8. října 2021 (první den voleb), přičemž by toto období bylo rozděleno na dvě poloviny a z každé by pocházely dva články. Nicméně články zabývající se problematikou voleb se začaly objevovat s větší frekvencí až v červnu, proto bylo toto kritérium přehodnoceno. Období, ze kterého články pocházejí, bylo upraveno na 1. červen 2021 až 8. říjen 2021 a bylo rozděleno na 4 části podle přibližného objemu článků, které prošly předchozími kritérii: první období zahrnuje červen a červenec, druhé období srpen, třetí září a čtvrté je část října před volbami (1. října až 8. října 2021). Tento celkový korpus byl použit pro předběžné kvantitativní vyhodnocení materiálu a pro kvalitativní analýzu byly články vybrány náhodným generátorem čísel, z každého období jeden článek.

⁹⁸ Tyto texty obsahují vyjadřování vlastního názoru buď autora (u komentáře) nebo osoby, se kterou je rozhovor prováděn, a jsou založeny na podání subjektivního názoru s cílem přesvědčit. Pro tuto práci je ale stěžejní jazyková manipulace, a proto je pozornost zaměřena na články, jejichž základním cílem by mělo být objektivně informovat.

4 Analýza článků z Mladé fronty DNES

V této kapitole se nachází samotná analýza textů z Mladé fronty DNES. Analyzované texty jsou seřazeny podle data publikace od nejstarších po nejnovější, celé znění textu se nachází v přílohách práce společně se zápisem kritického čtení textu, který je prvním stupněm analýzy, nicméně v této práci má pomocný charakter, proto je zařazen do příloh. Celkově bylo z deníku MF DNES vybráno 22 článků, které odpovídaly kritériím, a z nich byly vybrány čtyři na podrobnou analýzu, každý pocházející z jednoho období definovaných ve třetí kapitole.

4.1 První analyzovaný článek

Článek s titulkem „Kdo dělá kampaně: přeběhlice i šéf sám“ (viz Přílohu 1) pochází z 12. června 2021 a jeho autorem je Jiří Vachtl. Byl otištěn na druhé straně deníku jako součást rubriky Z domova, takže se má vzhledem k jeho umístění jednat o zprávu. Text byl doprovázen fotkou zástupců koalice PirSTAN a záběrem z probíhající kampaně Roberta Šlachty. Ve výběru fotek žádný z aktérů zmíněný v titulku nesouvisí s fotkou, naopak je namířena pozornost na Piráty a STAN a na kampaň Roberta Šlachty, kterému se věnuje v textu pouze jedna věta, zároveň je však tato fotka výrazně menší oproti fotce PirSTAN a nepřitahuje tolik pozornosti, pravděpodobně sem byla zařazena proto, že v této době průzkumy dávali Šlachtové přísaze velké šance dostat se do Sněmovny a v médiích byla tato nová strana často tematizována. Je zde tedy snaha zaměřit čtenářovu pozornost na PirSTAN skrze fotografii a perex, ačkoliv se titulek o nich nezmiňuje a věnuje se hnutí ANO a SPD, to je ale zřejmé až z těla vlastního textu.

Metoda kritického čtení textu posloužila jako výchozí stupeň pro následující analýzu pomocí kritické analýzy diskurzu. Z této analýzy vyplynulo, že se zde nachází místa s manipulativním potenciálem, a tudíž lze zkoumat dále, jaké manipulační procesy se v tomto článku nachází.

Text nepůsobí jednotným dojmem, není koherentní, podává sled informací spojených společným tématem. Zároveň je zde narušena obvyklá kompozice zprávy a úplně je přerušen vztah mezi titulkem a tělem článku, neboť titulek by měl nést informaci o hlavní události, která by měla být rozvíjena hned v prvním bodě těla článku, to se zde ovšem neděje. Makrostruktura textu je převážně deskriptivní, jak je ukázáno v kritickém čtení textu (viz Přílohu 9), autor zde popisuje, jak vypadá vedení kampaní v jednotlivých

stranách. Většinou jeden odstavec odpovídá jednomu probíranému subjektu, kromě hnutí ANO a koalice PirSTAN. V textu se nachází i mezititulek, který odděluje část věnovanou třem nejvýraznějším subjektům (ANO, PirSTAN, SPOLU) a část zabývající se stranami s menšími volebními preferencemi. Toto rozvržení bývá u „přehledových“ textů v předvolebním období typické kvůli snaze zachovat objektivitu.

Text jednoznačně zapadá do diskurzu voleb, zároveň se dotýká i diskurzu vnitřního fungování stran. Všechna témata se vztahují k fungování volebního manažera v kampani a fungování kampaně jako takové: 1. obsazování pozice volebního manažera → 2. ANO neobsazuje pozici manažera → 3. přechod Anny Shavit do KDU-ČSL → 4. vedení kampaně v koalici SPOLU → 5. změny ve vedení kampaně v koalici PirSTAN → 6. jak Okamura řídí kampaně SPD → 7. ČSSD také neobsazuje pozici volebního manažera → 8. co dělá vedoucí kampaně u KSČM → 9. Libor Žofka vede kampaň Šlachty. Tato témata odpovídají jednotlivým „událostem“ určeným v kritickém čtení textu. Tento článek tak zapadá do pole lidského působení (field of action) politické reklamy a zároveň politické žurnalistiky. Vzhledem k zaměření této práce na Piráty a ANO se další rozbor bude zaměřovat na pasáže věnované těmto stranám.

První doklad snahy o ovlivnění se objevuje hned v titulku článku: Anna Shavit je zde označena slovem přeběhlice, což je dále rozvíjeno v těle článku. Zde ji autor nazývá expertkou na politický marketing, která dokonce přeběhla ke konkurenci z hnutí ANO. Rozvíjí tak obraz sice schopné, ale neloyalní osoby z pohledu hnutí ANO, která mu dokonce uškodila. Nicméně se zde nevyskytuje jiný úhel pohledu než tento, a tak se záměrně zkresluje její obraz a to, jak je vnímaná čtenářem, jelikož autor zanechává jasné indicie, jak ji má čtenář chápat. Tento úhel pohledu je intenzifikován časovou výstavbou události, jelikož je to jediná část textu, která je podána perspektivou z minulosti do současnosti: Shavit je nejprve představena jako osoba, která pracovala pro ANO, místo toho, aby autor začal od současného okamžiku jako u ostatních informací v textu.

K tomu se váže i argumentace spojená s konstatováním, že „[kampaň – pozn. autora] bude jiná než v předchozích letech“, jelikož autor jako hlavní příčinu uvádí právě odchod Shavit, vzniká tedy argument „protože Shavit odešla, bude kampaň jiná než v předchozích letech“. Její odchod však není rozhodně jediný faktor, neboť výše v textu uvádí, že hnutí ANO patří mezi strany, které rozloží práci volebního manažera mezi širší okruh lidí a že kampaň bude řízena týmem centrály hnutí. Tím, že tento fakt není dán do kauzálního

vztahu s odlišností aktuální situace vzhledem k předchozím rokům, podporuje se obraz provinění odchodem a ochuzením a ztráty ANO.

V úsecích týkajících se Pirátů se taktéž objevují manipulační strategie, ale nejsou na první pohled tak výrazné jako v případě úseku věnujícího se hnutí ANO. Lze zde vyjít taktéž od způsobu označení osob, a to od označení Pavla Grubera, který je v perexu označen jako „lékař bez hranic“. Toto označení je v těle textu rozvinuto a vysvětleno (bývalý šéf české pobočky Lékařů bez hranic), nicméně první dojem nekompetentní osoby vyvolaný tímto označením zůstává. Zástupci Starostů pak nejsou přičteny žádné atributy a nevíme tak, o koho se jedná. Ve srovnání s tímto je pak velmi nápadný způsob, jakým se mluví o Jakubu Horákovi, bývalém volebním manažerovi Pirátů, který je označen jako marketingový expert, a jsou detailněji popsány jeho úspěchy v minulé kampani. Text se dále věnuje reklamní agentuře BeefBrothers, která taktéž dostává víc prostoru než osoby ve vedení kampaně. Probíhá tak upozadění těchto osob a bagatelizují se jejich schopnosti a kvalifikace, rozvíjí topos neschopnosti, jak vedení samotné kampaně, tak výběru lidí do vedení kampaně, jelikož výběrové řízení je obvykle spojováno s představou výběru nejschopnějšího subjektu na danou práci. Naznačuje se zde, že se jím nikdo schopnější než „lékař bez hranic“ nepřihlásil.

V tomto období sice postupně klesaly volební preference Pirátů v průzkumech, ale stále byli považováni za největší rivaly hnutí ANO, dalším rivalem pak byla koalice SPOLU. Ačkoliv se nacházíme před nejintenzivnějšími fázemi kampaní, mnohé se už rozbíhají a volby se stávají diskurzem, který začíná ve veřejném prostoru více rezonovat. V této době také začínají útoky Andreje Babiše na Piráty jako hlavní volební soupeře. Tento text sice na první pohled zachovává neutrální tón při deskripci politické situace a zdržuje se výrazných komentářů, ale jak bylo ukázáno výše, ANO je zde postaveno do pozice ochuzeného subjektu, zároveň ale o jeho kampani nelze vyčíst žádné informace, jelikož autor pouze poznamenává, že se tím centrály hnutí teprve sestavuje. Při referování o jeho hlavním soupeři pak využívá topos neschopnosti, jak bylo uvedeno výše a záměrně o vedení volební kampaně v perexu informuje zavádějícím způsobem. I zbytek textu odráží politické rozložení sil v této době, např. jak u komunistů, tak u SPD, které nebyly ve vyloženě antagonistické pozici k hnutí ANO, byly začleněny na poměry textu rozsáhlé citáty od vedoucích kampaní s obsáhlejším vysvětlením jejich strategie, ačkoliv bylo dodrženo rozložení do druhé části textu podle volebních preferencí.

Text informuje o zákulisním dění během voleb, které je v českém prostředí více tematizováno od předchozích voleb do Poslanecké sněmovny v roce 2017, kdy Andrej Babiš vyzdvihl roli marketingového odborníka Marka Prchala během povolební tiskové konference. Ačkoliv proces personalizace politiky a stále většího zapojení strategií politického marketingu lze v české politice pozorovat už od roku 2006, tematizace této problematiky ve veřejném prostoru začala až později. Od této doby se objevuje v širší společnosti povědomí o roli marketingových expertů v politice, tudíž se nabízí i tematizace v médiích, obzvláště u nejdůležitějších voleb v ČR. Nicméně v tomto článku je role volebních manažerů pouze nastíněna v několika bodech a nevěnuje se hlouběji této problematice, jde zde tak o tematizování situací zmíněných v titulku a perexu prezentovaných jako objektivní zpráva. Tento článek tak působí, že byl použit k ovlivnění čtenáře a jeho pohledu na kampaně jednotlivých stran na základě způsobu představení jednotlivých expertů, obzvláště v případě Pirátů a ANO.

4.2 Druhý analyzovaný článek

Druhý článek má titulek „Piráti hledají: jak z krize“ (viz Přílohu 2), byl publikován 12. srpna 2021, jeho autorem je Petr Kolář, reportér MF DNES. Text se nachází na druhé stránce deníku v rubrice Z domova, lze tudíž předpokládat, že by se mělo jednat o zprávu. K textu byly přiřazeny dvě fotografie z kampaně koalice PirSTAN, obě ilustrují nepodařené výsledky vizuální kampaně České pirátské strany (jedna fotka v době vydání článku již byla stažena z kampaně). Obě fotografie se tak vztahují k tématu textu a ilustrují jej, zároveň jejich připojením má text větší rozsah⁹⁹ a vizuálně je na stránce velmi výrazný.

Z kritického čtení textu (viz Přílohu 10) vyplývá poměrně jednoznačně, že hlavním tématem textu je krize koalice PirSTAN vyjádřená klesajícími preferencemi v průzkumech.¹⁰⁰ Jednotlivá témata obsažená v textu jsou následující: 1. pozice koalice

⁹⁹ Na stránce se ihned pod tímto článkem vyskytuje další článek zabývající se volbami, konkrétně se věnuje zahájení kampaně v Ústeckém kraji Babišem a Bartošem (*Bartoš a Babiš v ulicích. Na severu začala kampaň*). Dál se tak deník zabývá Piráty a jejich kampaní a obrací k nim čtenářovu pozornost.

¹⁰⁰ Podle dat agentury STEM během období duben – červenec 2021 konstantně klesaly, v dubnu koalici PirSTAN připadalo 27,6 % hlasů, v srpnovém výzkumu pak jen 18,7 % hlasů a stálo na 3. místě. Klesající tendenci měla koalice již od ledna, kdy dosáhla maxima 30,1 % hlasů. Tento průzkum vyšel až po vydání tohoto článku, ale klesající tendenci potvrzovaly i další agentury, ačkoliv přesné hodnoty se u každé agentury drobně liší.

Volební preference STEM -SRPEN 2021 [online]. STEM, 26. 8. 2021 [cit. 26. 3. 2024]. Dostupné na: <https://www.stem.cz/volebni-preference-stem-srpen-2021/>.

PirSTAN ve volebních průzkumech → 2. jejich předchozí chování jako favoritů voleb → 3. uvolnění covidových opatření → 4. útoky na PirSTAN ze strany Andreje Babiše → 5. existence dezinformační kampaně proti PirSTAN → 6. obrana PirSTAN → 7. chybné kroky a kontroverzní výroky koalice → 8. plánované změny v kampani. Většina témat se týká diskurzu voleb, text se ovšem dotýká i diskurzu pandemie covidu, který stále ještě rezonuje společností jako aktuální téma.

Text je rozdělen několika mezititulky, které slouží jak k vizuálnímu rozčlenění poměrně dlouhého textu (4624 znaků / 741 slov), zároveň fungují i jako pojmenování jednotlivých faktorů, které podle autora přispěly k poklesu preferencí a krizi PirSTAN. Poslední mezititulek „Změna strategie“ pak nastiňuje změny a zakončuje článek, nicméně předchozí čtyři mezititulky na první pohled fungují jako témata, jež označují jednotlivé větší faktory. Text zařazený pod třetí mezititulek „Je to kampaň!“ tomu však neodpovídá. Nachází se zde citáty a nedávná vyjádření lídrů PirSTAN k antikampani, která proti nim byla v té době vedena, což autor v kontextu textu uvádí jako další faktor, který zapříčinil krizi Pirátů. To ovšem nelze objektivně považovat za jeden z faktorů v kontextu ostatních uváděných faktorů, které přispěly ke krizi koalice.

Zároveň jejich slova zpochybňuje nejen svými komentáři, ale i samotným mezititulkem, kterým zpochybňuje jejich věrohodnost vytvořením paralely s výrokiem Andreje Babiše „Je to kampaň!“, které v minulosti často používal,¹⁰¹ a zároveň tak vytváří paralelu mezi jejich a jeho chováním, které sami dříve kritizovali. Je na místě připomenout, že slovo kampaň v českém prostředí od roku 2018 získává nové konotace právě vlivem jeho nadužívání Andrejem Babišem. Slovo kampaň v politickém diskurzu obecně získalo negativní konotace a tento pojem se v posledních letech poměrně vyprázdnil. Podle Akademického slovníku cizích slov slovo kampaň nese významu „bojové úsilí o něco; větší politická nebo jiná akce zaměřená proti někomu, něčemu, ve prospěch někoho, něčeho (zprav. při řešení aktuálního problému)“.¹⁰² Tento slovník již oproti předchozím (SSJČ, SSČ) reflektuje významový posun slova i ke smyslu „boj proti něčemu“, nicméně

¹⁰¹ Obzvláště prohlášení „Je to kampaň!“ je úzce spjaté s osobou Andreje Babiše, který tento výrok začal používat k označení údajných zákulisních praktik, které měly za cíl jej odstranit z politiky a poškodit jej. Tento výrok se dokonce stal vítězem ankety Výrok roku 2018.

„Je to kampaň.“ Andrej Babiš opanoval anketu Výrok roku 2018, porazil Krnáčovou, Kalouska i Zemana [online]. *iROZHLAS.cz*, 2. 1. 2019 [cit. 27. 3. 2024]. Dostupné na: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vyrok-roku-2018-andrej-babis-je-kampan_1901021353_miz

¹⁰² *Internetová jazyková příručka* [online] (2008–2024). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. [cit. 27. 3. 2024]. Dostupné na: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=kampa%C5%88>.

s jeho používáním Andrejem Babišem dnes slovo kampaň lze spojit s významem „cokoliv, co jde proti mně nebo mým zájmům“, ať už je to pravda, nebo nikoliv.

Použitím tohoto výrazu jako mezititulku jsou slova Bartoše a Rakušana znevažována a vytváří se obraz, že je to jen ospravedlňování, které vlastně nemá žádné opodstatnění. Výše však autor uvádí slova Andreje Babiše o „multikulturním ekofanantickém pirátostánu“¹⁰³ a fakt, že se s ním Piráti za tyto výroky soudí, zároveň se snaží nezdůrazňovat slova Víta Rakušana o obraně proti hoaxům, ačkoliv ho v textu následně znovu cituje. Vytváří se tak rozpor mezi těmito dvěma úseky textu, přičemž první, který poukazuje na útoky na koalici, je napsán jako logické vyústění vycházející z jejich pozice v průzkumech, a představuje to zároveň jako úspěch protivníků („Babišovi to ale evidentně zabírá“), zatímco druhý úsek textu je podán jako neopodstatněné obvinění okolí („nějaký ten týden vykládá, kterak se stali obětí masivní lživé kampaně“) a více působí na emoce čtenáře („Od koho jsme to jen dříve slýchali?“).

Vyjádření, která pochází od autora textu a nevyskytují se v jednotlivých citacích nebo parafrázích aktérů, jsou většinou neutrální a nevyjadřují diskriminační tendence. Příznakové výrazy se vyskytují jen v přímých citacích nebo parafrázích a pocházejí od jednotlivých aktérů, nikoliv od autora. Pro tuto analýzu je podstatný způsob jejich rekontextualizace (v analýze se jí budu zabývat později). Přímě vyjádřené predikace jsou taktéž v textu neutrální, vlastnosti, které lze považovat za diskriminační, autor pouze naznačuje a vychází z autorových komentářů. Především lídrům PirSTAN Rakušanovi a Bartošovi přiřazuje negativní atributy, zpochybňuje jejich slova a tím naznačuje jejich nevěrohodnost, jejich chování přirovnává k chování Andreje Babiše v minulosti, které sami kritizovali, jak již bylo zmíněno výše, a tím jim vytváří obraz pokrytců. Naopak chování Andreje Babiše a jeho útok na PirSTAN nekomentuje více než vyjádřením „Babišovi to ale evidentně zabírá“ doplněným o fakt, že se s ním nyní PirSTAN za tyto výroky soudí, i když je zde rozhodně prostor pro větší kritiku použití obvinění, která jsou založena na nepravdivých a neprokazatelných premisách (za což později autor soudí Víta Rakušana).

¹⁰³ Tato slova zazněla od Andreje Babiše v Poslanecké sněmovně při projednávání hlasování o nedůvěře vládě 3. června 2021.

Babišova vláda hlasování ustála. Podrželi ji komunisté [online]. *Seznam Zprávy*, 3. 6. 2021 [cit. 27. 3. 2024]. Dostupné na: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/babis-hraje-o-duveru-komuniste-jednaji-do-posledni-chvile-156716>.

V textu se tak projevuje potlačování evidence, která by mohla změnit negativní obraz o PirSTAN: jejich výsledky v průzkumech, ačkoliv se projevovala klesavá tendence a z jejich strany rozhodně bylo potřeba změnit přístup ke kampani, nebyly tak katastrofální, jak vyznívá ze znění textu, což potvrzuje i Ivan Bartoš v rozhovoru pro MF Dnes z 24. července 2021, jenž je v tomto textu citován. Zároveň se text prakticky nevěnuje nijak hlouběji probíhajícím nebo plánovaným změnám v kampani, které jsou avizovány již v perexu, ale v samotném textu jsou zmíněny ve třech větách v předposledním odstavci. Dále se potlačení evidence projevuje nejvíce u rekontextualizace jednotlivých citátů a autorových komentářů, které se k nim vážou. Tyto pasáže významně působí na čtenářovo vnímání představené události.

Přímé citace zabírají 21,6 % textu, což je poměrně významný podíl, připočteme-li k tomu i fakt, že se v textu nachází parafrázované pasáže (ty nebyly započítány do procentuálního zastoupení citací). Dalším faktorem je to, že citace zde hrají důležitou roli, jelikož se z nich dozvídáme informace o názorech lídrů hnutí PirSTAN k současné situaci, zároveň je autor používá k ilustraci informací a podpoření tvrzení, která podává. Především u kontroverzních pasáží se vynořuje fakt, že kontext výroků, který představuje autor textu, ne vždy odpovídá kontextu, ve kterém původně citáty zazněly. Autor zde často využívá nejen přímých citací, ale také parafráze slov jednotlivých aktérů: u těchto parafrází se pak projevuje snaha podat jejich slova v určité optice. Nejvýraznějším příkladem je označení koalice PirSTAN jako oběti masivní lživé kampaně Ivanem Bartošem a způsob, jak autor tuto informaci předává. Naznačuje, že jeho slova jsou spíše nadnesená a neodpovídají realitě, pouze reflektují Bartošův názor (*vykládá, kterak se stali oběti...*), tím zpochybňuje jeho důvěryhodnost. Dále vychází z rozhovoru, který Bartoš poskytl pro MF DNES, a úplně pomíjí, že v citovaném rozhovoru uvádí důvody, proč současnou situaci nazývá „masivní lživou kampaní“, příkladem je množství řetězových emailů zaměřených proti Pirátům a šířících nepravdivé informace,¹⁰⁴ o kterých se Bartoš v rozhovoru taktéž zmiňuje.¹⁰⁵ Upozaděním důvodů, které vedly Bartoše situaci popsat jako lživou kampaň,

¹⁰⁴ V roce 2021 kolovalo po internetu velké množství řetězových emailů zaměřených proti Pirátům. Server Čeští elfové ve své databázi řetězových emailů eviduje 624 výsledků na dotaz „Piráti“ v období od 1. 1. 2021 do 10. 8. 2021. Pro srovnání – emailů týkajících se ODS šlo pouze 247 ve stejném období. Více viz <https://eldariel.cesti-elfove.cz/filter?tags=6&start=2021-01-01&end=2021-08-10&submit=filter&page=1> [cit. 3. 4. 2024].

¹⁰⁵ KOLÁŘ, Petr. Prý chceme zdanit vzduch. To je blbost. *Mladá fronta DNES*, Praha: MF DNES, roč. 32 (2021), č. 169. s. 2.

tak vytváří obraz, že zdůvodnění Bartoš používá jen proto, aby nebyla vina na něm, ale na ostatních.

Dalším sporným citovaným výrokiem je citace Víta Rakušana o jeho sledování. Autor zde neuvádí zdroj tohoto citátu ani datum, z kterého přesně pochází, pouze komentuje, že důkazy „pochopitelně“ nemá a že to tvrdí Rakušan ve zjevné narážce na Babiše. Slova Víta Rakušana pocházejí z jeho facebookového příspěvku ze dne 11. srpna 2021, ve kterém sdílí odkaz na článek serveru Neovlivní.cz, jenž jako první přichází s informací o sledování Rakušana a jenž jako zdroje uvádí anonymního spolupracovníka Andreje Babiše a osobu zapojenou do přípravy kampaně hnutí ANO.¹⁰⁶ Tento text Rakušan ve svém příspěvku komentuje a potvrzuje, že dostal podobné informace: „Už několik měsíců dostávám zprávy z prostředí bývalých policistů, že je poptávka po mém sledování. Zadavatel se v různých verzích liší. Ale vždy se jedná o politického konkurenta.“¹⁰⁷ Citované části ve zkoumaném textu pak pocházejí z pozdější části textu od Víta Rakušana, ve kterém dále vyzval Andreje Babiše, aby se vyjádřil k informacím uvedeným v článku Neovlivní.cz. Nicméně kontext, ve kterém slova Víta Rakušana zazněla, ukazuje poněkud odlišný obraz než ten, který podává autor zkoumaného textu. Text Neovlivní.cz přichází se dvěma svědky, kteří si ovšem přejí zůstat v anonymitě, nelze tedy tvrdit, že toto tvrzení je zcela nepodložené a jeho cílem je pouze pošpinit ostatní v rámci negativní kampaně, jak je to prezentováno ve zkoumaném textu. Zároveň tato informace nepřišla nejprve od Rakušana, ale z jiného zdroje a on se k ní dále vyjadřoval a potvrdil, že dostal z jiných zdrojů podobné informace, to je zde rovněž úplně zamlčeno. Autor zde tak manipuluje s premisami a nepodává celý obraz daného výroku.

Jak již bylo zmíněno, celý text se zaměřuje na problémy PirSTAN z perspektivy, která je výrazně kritická, to ze své podstaty není špatně, jelikož součástí žurnalistiky je i kritika a kontrola politické moci¹⁰⁸, nicméně zde výrazně převažuje kritika pouze koalice PirSTAN a nevztahuje se i na další subjekty, např. na Andreje Babiše, za jeho nepravdivé výroky. Zároveň způsob, kterým kritizuje představitele PirSTAN, není plně neutrální.

¹⁰⁶ SLONKOVÁ, Sabina. Najděte něco na Rakušana, zadal svým lidem premiér [online]. *Neovlivní.cz*, 11. 8. 2021 [cit. 28. 3. 2024]. Dostupné na: https://neovlivni.cz/najdete-neco-na-rakusana-zadal-svym-lidem-premier/?fbclid=IwAR2DcZiBclWQBIFWhrJ20Lp2kiNPIFmXCXfj_ahD04o9D_OsoV4ExsMgfGc.

¹⁰⁷ Vít Rakušan (2021, 11. 8.). *Už několik měsíců dostávám zprávy z prostředí bývalých policistů, že je poptávka po mém sledování*. Facebook. [cit. 28. 3. 2024] Dostupné na: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=2880554648925596&set=a.1836449516669453>.

¹⁰⁸ SCHULZ, Winfried. Proces politické komunikace: vymezení problémů a kladení otázek, S s. 12–13.

Vyskytují se zde části, ve kterých se snaží skrze kritiku a způsob, jakým je představuje, vytvořit pouze negativní obraz o této koalici, a především o jejích představitelích.

4.3 Třetí analyzovaný článek

Třetí analyzovaný článek „Piráti a STAN chtějí z Česka mozkovnu“ (viz Přílohu 3) byl publikován dne 10. září 2021. Podobně jako předchozí rozebírané texty se nachází na druhé straně deníku v rubrice Z domova, tudíž lze předpokládat, že se jedná o zprávu. Tento text není přiřazen žádnému autorovi a na konci textu se nachází pouze poznámka „(kop)“. Text nevznikl v redakci MF DNES, ale není zde uveden zdroj, odkud byl převzat. Pochází z internetového deníku iDNES.cz, který patří stejně jako MF DNES mediální skupině MAFRA, a. s., tyto dva subjekty však fungují nezávisle na sobě a každý má vlastní redakci. Původní znění textu¹⁰⁹ bylo znatelně pozměněno a zkráceno (z původních 531 slov na 310 slov), byl publikován dne 9. září 2021 a jeho autorem je Josef Kopecký, redaktor iDNES.cz. Ačkoliv text původně nevznikl v redakci MF DNES, jednoznačně prošel redakčním výběrem a úpravami uvnitř redakce.

Text je krátkého rozsahu, neobsahuje perex, pouze nadpis a samotné tělo textu bez mezititulků. Doplnuje jej fotografie zachycující hlavní dva představitele koalice PirSTAN před *ŠVINDLbusem*. Hlavním tématem textu je zahájení konečné (tzv. horké) části kampaně koalicí PirSTAN, zároveň se text zabývá volebními sliby a plány koalice, což je druhé téma, jež se v textu objevuje, přičemž obě témata spolu úzce souvisí. Text je tedy součástí diskurzu voleb.

V textu se nachází narušení vazby mezi nadpisem a prvním odstavcem, jelikož nadpis, jenž by měl obsahovat nejdůležitější informaci textu, kterou první odstavec dál rozvíjí, se věnuje jinému tématu než první odstavec textu. U nadpisu „Piráti a STAN chtějí z Česka mozkovnu“ lze pozorovat tzv. bulvarizační tendenci, která má za účel činit článek co nejzajímavějším a zaujmout čtenáře pomocí neznámého výrazu, nikoli jej upozornit na zahájení poslední fáze kampaně.

Přímé citace výroků aktérů události se i v tomto případě podílí na výstavbě textu. Citace tvoří 26,8 % textu a všechny pochází z téhož dne jako událost, jelikož byly proneseny představiteli koalice během oficiálního zahájení. V textu se neobjevují téměř žádné

¹⁰⁹ KOPECKÝ, Josef. Důchody až 20 tisíc a boj proti migraci, slíbilo ANO. *Mladá fronta DNES*, Praha: MF DNES, roč. 32 (2021), č. 204, s. 2.

komentáře pocházející od autora článku ani interpretace výroků jednotlivých politiků, je napsán neutrálním jazykem a zaměřuje se na uvedení výroků lídrů koalice a popis události. V textu se tak nachází omezený prostor, ve kterém se může případná diskriminace projevit. V tomto případě se jedná především o to, co v textu není uvedeno, a z jakého důvodu se to neobjevuje. Srovnáním s dalšími zdroji a texty, které referují o stejné události, lze nalézt prázdná místa a rozpoznat chybějící informace v textu. Současně lze srovnat analyzovaný text s jinými texty zaměřenými na podobné téma, které se však zabývají jinými politickými subjekty.

V případě použití metafor představiteli koalice PirSTAN se neobjevuje komentář nebo vysvětlení metafory a interpretace slov politiků je ponechána pouze na čtenáři. Protože je text poměrně krátký a výroky pochází z projevu proneseného při příležitosti zahájení kampaně, nelze plně obsáhnout politiky zamýšlený význam jejich slov pouze skrze citace. Mimo to kontext, ve kterém výroky původně zazněly, nelze plně replikovat prostředky tištěného média, a proto se komentáře autora významně podílí na interpretaci události. S tímto textem lze srovnat článek o stejné události, který vyšel na serveru Novinky.cz, ve kterém je skrze poznámku redakce vyjasněn význam slov mluvčího „bez největšího tasemníka (premiéra Andreje Babiše – pozn. red.)“¹¹⁰. Celý citovaný výrok Rakušana zní:

„S těmihle parazity nebudeme mít po volbách vůbec nic společného. U nás neuslyšíte hlasy, že bez největšího tasemníka (premiéra Andreje Babiše – pozn. red.) bychom se dohodli. Ne, chceme odřezat všechny články tasemnice, která nás všechny sužuje. Chceme, aby stát zase sloužil lidem, nikoli jednomu holdingu.“¹¹¹

První větu tohoto výroku použil i autor analyzovaného textu a lze pozorovat, že vyznění první věty v širším kontextu slov Rakušana je odlišné od vyznění v analyzovaném textu. Variant interpretací zpřesněním výroku významně ubylo oproti výroku v analyzovaném textu, ve kterém se nabízí více možností. Množství možných interpretací ilustruje v textu i výraz tasemnice, který v textu lze chápat jako označení pro vládu, ANO, korupci obecně nebo holding¹¹². Z projevu Víta Rakušana a Ivana Bartoše lze jasně interpretovat, že tímto

¹¹⁰ BERANOVÁ, Klára. *Nechceme zvyšovat daně ani brát bohatým, slibují Piráti a hnutí STAN*. Novinky.cz, 9. 9. 2021 [cit. 4. 4. 2024] Dostupné na: <https://www.novinky.cz/clanek/volby-do-poslanecke-snemovny-nehceme-zvysovat-dane-ani-brat-bohatym-slibuji-pirati-a-hnuti-stan-40371610>.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² Holding zde velmi pravděpodobně odkazuje na Agrofert, ovšem korupční kauzy spojené s ovlivňováním politické situace velkými firmami se vyskytovaly již před vstupem Andreje Babiše do politiky.

výrazem nazývají hnutí ANO: „Chceme odřezat všechny články téhle tasemnice, která nás tady už osm let sužuje. Chceme, aby stát zase sloužil lidem, a ne jednomu holdingu. A to lze jedině bez hnutí ANO.“¹¹³ Text neobsahuje jejich jasné vymezení se vůči hnutí ANO, věnuje pozornost poměrně úzkému okruhu témat z jejich proslovu. Projevuje se zde tendence upozadit přímé zmínky o hnutí ANO, pokud to není nezbytně nutné (např. popis *ŠVINDLbusu* bez nich není možný) a prezentuje zde okleštěný obraz koalice, jež se zaměřuje na čtyři oblasti: oddlužení státu, korupce, investice a modernizace, tedy na témata, která spíše osloví mladé čtenáře. Zároveň vynechává informace jako plán podpory výstavby nových bytů nebo financování výstavby škol a školek zmíněné v projevu, které by mohly oslovit i věkově starší skupiny obyvatelstva, které byly cílovou skupinou hnutí ANO.

Videozáznam jejich projevu současně odhaluje, že výroky obou lídrů prezentované jako přímé citace byly při převzetí do textu pozměněny. Tyto změny byly pravděpodobně zapříčiněny dvěma faktory: mluvený projev, ačkoliv předpřipravený, může obsahovat výplňková slova a opakující se výrazy, tudíž při transformaci do psané podoby dojde ke změnám, které by však neměly měnit význam výroku. Druhým faktorem byl způsob práce s jednotlivými výroky: autor textu upravoval pořadí, ve kterém výroky zazněly, a při jejich přepisu a následné manipulaci s nimi je pozměnil a případně zkrátil, aby fungovaly v textu. Ani tento faktor by však neměl pozměnit nebo zastřít zamýšlený význam. K problematice obsažení celého zamýšleného významu se tak přidává i problematika důvěryhodnosti citovaných výroků. V textu se nachází dokonce i parafráze výroku, jež pronesl Vít Rakušan, ale je připisán Ivanu Bartošovi („Se zvýšením daní ale nepočítá.“). Tento fakt zpochybňuje věrohodnost uváděných informací a opodstatňuje podezření přítomnosti manipulace s obrazem koalice PirSTAN.

Tento text lze porovnat s dalším textem o podobném tématu, jenž byl publikován v MF DNES 3. září 2021 a věnuje se začátku poslední fáze kampaně ANO.¹¹⁴ Pochází od stejného autora jako analyzovaný text a rozsahově je s ním srovnatelný, obsahuje pouze

¹¹³ Citace pochází z videozáznamu připojeného k článku na serveru ČT24. VRLÁK, Marek. *Piráti a STAN zahájili finální část volební kampaně. Chtějí zemi bez korupce a budoucnost bez dluhů* [online]. ČT24, 9. září 2021 [cit. 7. 4. 2024]. Dostupné na: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/pirati-a-stan-zahajili-finalni-cast-volebni-kampane-chteji-zemi-bez-korupce-a-budoucnost-bez-dluhu-29734>.

¹¹⁴ KOPECKÝ, Josef. Důchody až 20 tisíc a boj proti migraci, slíbilo ANO. *Mladá fronta DNES*, Praha: MF DNES, roč. 32 (2021), č. 204, s. 2.

o 30 slov více. Největším rozdílem mezi oběma texty je množství informací, které o předvolební kampani obou stran podávají: v textu o hnutí ANO se nachází třináct informací, text věnující se koalici PirSTAN obsahuje osm informací. Text zabývající se koalici PirSTAN je tedy méně podrobný a zabývá se menším množstvím informací, což zkrusluje obraz o rozsahu volebního programu koalice.

Nelze tvrdit, že v tomto textu je vytvořen negativní obraz koalice PirSTAN, ale rozhodně zde probíhá výrazná filtrace informací: text představuje koalici především jako koalici vhodnou pro mladší generace voličů a bez témat, která by mohla zaujmout i starší generace. Zároveň se projevuje snaha upozadit část negativních komentářů o hnutí ANO a text ve srovnání s jinými texty podává méně informací o přesných plánech koalice. Současne je oproti předchozím analyzovaným textům napsán neutrálně a jeho manipulační potenciál je mnohem menší.

4.4 Čtvrtý analyzovaný článek

Čtvrtým analyzovaným textem je článek „Volby přinesou nové pořádky“ (viz Přílohu 4) publikovaný 8. října 2021 v deníku MF DNES, jeho autorkou je Eva Pospíšilová, redaktorka MF DNES. Text se nachází na třetí straně deníku v rubrice Z domova, i v tomto případě lze tudíž hovořit o zprávě. Text byl publikován na dvoustránce, která se celá věnuje tématu voleb, jelikož vyšel v den oficiálního zahájení voleb. Je doplněn fotografií ilustrující přípravu volebních místností, která nesouvisí přímo s obsahem textu, ale pracuje spíše s obsahem celé dvoustránky a reflektuje aktuálnost tohoto tématu.

Nadpis textu je obecně formulovaný a o přesném obsahu textu nepodává téměř žádné informace, implikuje pouze téma povolebních změn a pravděpodobně slouží pouze k zaujetí čtenáře. Základní informace o obsahu textu se nachází v perexu, který je netradičně umístěn nad nadpis a přebírá tak částečně jeho funkci. Text obsahuje šest mezititulků, které rozdělují text na jednotlivá témata a fungují jako spojovací prvky mezi jednotlivými částmi. Hlavními tématy textu jsou: 1. vyjádření preferencí jednotlivých subjektů ohledně možných koaličních partnerů, 2. předpokládané problémy a výzvy nové vlády a 3. faktory ovlivňující formování nové vlády. Text se tedy dotýká několika diskurzů: diskurzu voleb, diskurzu povolebních koaličních vyjednávání, diskurzu ekonomických problémů a diskurzu jednání vlády. Text tak náleží do širokého množství diskurzů, které spolu souvisí především skrze téma formování nové vlády a téma

problémů, na které by se v novém volebním období měla zaměřit podle odborníků na ekonomii¹¹⁵ a politologii.

Ačkoliv se perex textu i první odstavec zabývají osmi politickými subjekty, názory o koaličních preferencích uvádí pouze od pěti, KSČM, ČSSD a Trikolóru uvádí jen v souvislosti s jejich šancemi dostat se do Poslanecké sněmovny a případně v souvislosti s dalšími stranami („... mohlo hrát do karet, kdyby se do Sněmovny dostalo co nejvíce subjektů, tedy jak ČSSD, KSČM nebo Přísaha.“). Důvodem je pravděpodobně klesající tendence jejich volebních preferencí v průzkumech a předpoklad, že nepřesáhnou hranici 5 % potřebnou pro vstup do Poslanecké sněmovny, a tudíž nezasáhnou nijak do povolebních vyjednávání. Ačkoliv se text zabývá problematickými oblastmi, jež bude budoucí vláda pravděpodobně řešit, nenachází se v textu volební sliby ani plány řešení kandidujících subjektů, jelikož se na této dvoustraně nachází shrnutí plánů na řešení nejdůležitějších problémů jednotlivých politických subjektů a čtenář se tudíž dozví tyto informace odtud a tento text se jim již logicky nevěnuje.

U výstavby textu je třeba se zaměřit na jeden z mezititulků, konkrétně na mezititulek „Více než vyhocené vztahy“. Tento titulek vytváří dojem tematizování velmi napjatých a nepříjemných vztahů mezi jednotlivými politickými subjekty, v textu však na něj přímo navazuje vyjádření preferencí Petra Fialy vytvořit koalici SPOLU a PirSTAN, tudíž vyjádření pozitivního vztahu mezi dvěma politickými subjekty, to však neodpovídá avizovanému tématu. V této části textu se dále uvádí preference koalice PirSTAN, stran SPD a Přísahy, přičemž pouze dva z těchto politických subjektů vyjadřují odmítnutí spolupráce se specifickými stranami. Mezititulek pravděpodobně odkazuje k Pirátům v rámci koalice PirSTAN, která v textu uvádí tři uskupení, s nimiž nehodlá jednat, současně spolupráci s Piráty odmítá jak Přísaha v této části, tak hnutí ANO výše v textu. Text ovšem neobsahuje odmítnutí vládní spolupráce koalice SPOLU s hnutím ANO,¹¹⁶ zaměřuje se pouze na konflikt mezi koalicí PirSTAN a ostatními stranami a upozorňuje na něj, přestože prostor pro vyjádření celého postoje SPOLU k vládním koalicím se v textu rozhodně nachází.

¹¹⁵ Oba ekonomové, kteří jsou v textu citováni, se pohybují v soukromém bankovním sektoru (investiční firma BH Securities obchodující s cennými papíry a banka Trinity Bank).

¹¹⁶ PERKNEROVÁ, Kateřina. S hnutím ANO do vlády nepůjdeme, řekl Fiala. *Deník.cz*. 16. 9. 2021 [cit. 9. 4. 2024]. Dostupné na: <https://www.denik.cz/volby-ps-2021-osobnosti/s-hnutim-ano-do-vlady-nepujdeme-rekl-fiala-20210915.html>.

U všech zmíněných politických subjektů (kromě třech, jejichž preferencím se text nevěnuje) text odkazuje k lídrům jednotlivých subjektů jako ke zdrojům svých informací, jedinou výjimkou je koalice PirSTAN. Oficiálním lídrem této koalice je Ivan Bartoš, ale v textu je jako zdroj informací uveden Vít Rakušan, který je sice předsedou strany STAN, ale není lídrem této koalice a případným kandidátem na premiéra. Projevuje se zde upozadění Ivana Bartoše, pravděpodobně z důvodu jeho pozice jako soupeře Andreje Babiše v Ústeckém kraji.

V textu lze také pozorovat tendenci STAN a Piráty rozdělovat a označovat je jako dva samostatné subjekty („jejich koalice s Piráty“, „s Piráty a STAN“), ačkoliv do těchto voleb kandidovali jako jeden politický subjekt, podobně jako koalice SPOLU. Toto upozadění existence koalice se projevuje také ve způsobu označení Víta Rakušana: „Podle Víta Rakušana ze STAN ...“, ve kterém je zdůrazněna jeho příslušnost ke straně, nikoliv ke koalici. Ve srovnání s koalici PirSTAN text prezentuje koalici SPOLU, kterou v textu zastupuje její lídr Petr Fiala, jako ucelený politický subjekt a neprojevuje se tendence zdůrazňovat jednotlivé strany tvořící tuto koalici. Petr Fiala je v textu nejprve představen jako lídr koalice SPOLU a poté jako předseda ODS, a to navíc v souvislosti s jeho komentářem o levicovém zaměření Pirátů. Důvodem pro zdůraznění jeho pozice jako předsedy ODS je pravděpodobně pozice ODS jako tradiční pravicové strany a její pevné postavení na pravolevé ose. Oproti tomu určení pozice Pirátů na této ose není tak jednoznačné jako u ODS, spíše se však v tradičním pohledu „přiklání doleva“.

Tento výrok současně působí problematicky v použitém kontextu. Je totiž spojen s citací politologa Ladislava Mrkvase a s jeho slovy o problematice vládní koalice složené z pěti stran: „Koalice složená z pěti stran určitě není žádnou velkou výhrou. Budou se v ní hledat velké kompromisy.“ Tento výrok potvrzuje autorova slova o tom, že „vznik koalice (...) nebude jednoduchý.“ Autor textu však s těmito tvrzeními dává do souvislosti již zmíněný výrok Petra Fialy: „Ostatně i předseda ODS Petr Fiala se nechal slyšet, že Piráti jsou na jeho vkus příliš doleva.“, jenž vytváří dojem toho, že problémem v této koalici budou především Piráti a jejich spíše levicová orientace v české politice,¹¹⁷ nikoliv fakt,

¹¹⁷ Jan Charvát označuje Českou pirátskou stranu jako liberálně-sociální stranu, jejíž určující profilací je důraz na svobodu a vztah k post-materiálním hodnotám.
CHARVÁT, Jan. Právice nebo levice? Analýza ideologie pirátských stran. *Central European Journal of Politics*, roč. 1 (2015), č. 1, s. 37.

že v koalici se bude nacházet pět politických stran, jež každá má vlastní názor na způsob vedení země.

Manipulační potenciál v analyzovaném textu není tak zřejmý jako v prvním a druhém textu, ale objevuje se zde snaha prezentovat koalici PirSTAN ve specifickém světle: představuje je jako dva rozdělené subjekty, což umožňuje věnovat pozornost Pirátům a zároveň jejich pozici v koalici upozadit, u Pirátů se objevuje naznačování jejich pozice jako problémového subjektu, se kterým ostatní subjekty odmítají jednat a jenž by mohl zkomplikovat vznik koalice SPOLU a PirSTAN. Znovu se zde objevují náznaky vytváření negativního obrazu Pirátů.

4.5 Výsledky analýzy

Všechny analyzované texty lze pokládat za zprávy vzhledem k jejich umístění v deníku: většinou se nachází na druhé nebo třetí straně v rámci rubriky Z domova. Kromě třetího textu všechny vznikly jako redakční články Mladé fronty DNES a byly napsány jejich redaktory. Třetí text byl převzat z internetového deníku iDNES.cz, jedná se tedy o redakční sdělení a jednoznačně prošel redakčními úpravami (zkrácení, změna nadpisu) v rámci redakce MF DNES.

Nejvýraznější manipulace se vyskytují v textech pocházejících z prvních dvou období, tj. v obdobích červen – červenec 2021 a srpen 2021. První text se věnuje problematice volebních manažerů v jednotlivých politických subjektech a otázkou obsazení této pozice. Text vyjadřuje zaujatý postoj především tím, jak představuje volebního manažera Pirátů a skrze něj vytváří i obraz Pirátů jako neschopného subjektu, pro který pracuje jen „lékař bez hranic“. V textu se zároveň projevuje preferování určitého úhlu pohledu, hnutí ANO ukazuje jako ochuzený subjekt, který byl navíc „zrazen“ jejich bývalou volební manažerkou.

Druhý text má velmi kritické vyznění, jež vychází převážně z tématu, kterým se zabývá. Část kritiky koalice PirSTAN ovšem funguje pouze jako prostředek, jak vytvořit negativní obraz o této koalici. Text se zaměřuje jenom na kritiku koalice PirSTAN a jejího chování a neetické chování (např. lživé výroky Andreje Babiše zmíněné v textu) ostatních subjektů není v textu kritizováno. V textu se nachází také manipulace s premisami a jejich zamlčení, jelikož v případě uvedení celé situace v nezabarveném světle by některé kritické výroky autora přestaly fungovat. Současně se v textu výrazně mění kontext

citovaných výroků, které původně zazněly v odlišných kontextech a jejich zasazení do jiného kontextu slouží k vytvoření negativního obrazu o osobách, které je pronesly.

V textech pocházejících ze září a října 2021 se vyskytuje menší manipulační potenciál a jejich vyznění je na první pohled neutrální. Oproti prvním dvěma obdobím ustupují komentáře autorů, vytváří se zde dojem plně neutrálních zpráv, analýza však prokazuje, že se zde stále nachází manipulační potenciál. Ve třetím textu se manipulace projevuje skrze omezení množství informací, jež text předává o plánech koalice PirSTAN, které její lídři představili během zahájení poslední fáze kampaně. Při srovnání s tematicky podobným textem zabývajícím se hnutím ANO se v textu nachází menší množství informací o jejich plánech a text se zaměřuje především na témata, která oslovují zejména mladší voliče a čtenáře. Text potlačuje negativní zmínky o hnutí ANO a snaží se zachovat neutrální vyobrazení, nesoustředí se však na vytváření negativního obrazu Pirátů, ale zároveň se neprojevují snahy ukázat výrazněji všechny stránky jejich kampaně.

Ve čtvrtém textu se projevuje tendence upozadit postavení lídra koalice PirSTAN Ivana Bartoše a pokračuje tendence pojmenovávat koalici PirSTAN jako dva rozdílné politické subjekty, přestože v těchto volbách kandidují jako jeden politický subjekt. Vytváří obraz Pirátů jako negativního prvku v koalici, kvůli kterému buď ostatní strany nechtějí s koalicí spolupracovat (např. Přísaha), nebo je hlavním problémem v případné koalici SPOLU a PirSTAN.

Analýzy tedy v textech prokázaly přítomnost manipulace s obrazem Pirátů a s podáváním informací o nich. Nejvýrazněji se projevují v období dále od voleb, těsně před volbami se texty snaží zachovávat na první pohled neutrální tón a manipulace jsou více skryté ve struktuře textu. Texty se snaží obecně upozadovat negativní zmínky o hnutí ANO, případně jejich problematické chování prezentovat neutrálním způsobem, nebo dokonce jej v případě druhého textu jej hodnotí jako fungující, a proto neproblematické. Piráti jsou v textech často oddělováni od STAN a je k nim přistupováno jako k samostatnému subjektu, což umožňuje více obracet pozornost k Pirátům a zdůrazňovat negativní obraz, který se v textech vytváří. V textech je Pirátům přisuzováno několik negativních vlastností: neschopnost, nedůvěryhodnost, pokrytecké chování a nezodpovědnost ve smyslu odmítání vlastní viny, zároveň jsou znázorněni jako problémový prvek v povolebních vyjednáváních. Informování o jejich volebních slibech se v textech nachází pouze v omezené míře oproti informování u jiných subjektů.

Vytvořený ideologický čtverec jasně ukazuje vytvoření opozice My (hnutí ANO) a Oni (Piráti). Potvrzuje, že se texty zaměřují především na zdůrazňování negativních vlastností Pirátů a na zeslabení vlastních negativ z pohledu hnutí ANO, zesilování vlastních pozitiv se v analyzovaných textech neobjevuje. Ačkoliv se jedná o politické strany, které se logicky proti sobě budou vymezovat na základě svých ideologií, zde se jedná o výroky pocházející od autorů textů, tj. od žurnalistů, kteří by měli zůstat neutrální.

<p>Zdůraznění pozitiv hnutí ANO (My):</p>	<p>Zdůraznění negativ Pirátů (Oni):</p> <ul style="list-style-type: none"> - „lékař bez hranic“; ...vyhrál výběrové řízení u Pirátů → neschopnost, nekompetentnost - ...opozici stačilo, když většinu kroků kritizovala → lenost - Od koho jsme to jen dříve slychali? → pokrytectví - Důkazy pochopitelně nemá. → nevěrohodnost - ...už nějaký ten týden vykládá, kterak se stali obětí → pouze obviňování okolí - Více než vyhrocené vztahy → konflikt stran především s Piráty - ...jsou na jeho vkus příliš doleva → Piráti jako problémový prvek
<p>Zeslabení negativ hnutí ANO (My):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Shavit dokonce přeběhla ke konkurenci. → odchod expertky brán jako zrada, ublížení hnutí - Babišovi to ale evidentně zabírá. → vyzdvižení úspěšnosti útoků a lživých výroků - ...odřezat všechny díly tasemnice, → chybí jasné vysvětlení, kdo je tasemnicí (Andrej Babiš) 	<p>Zeslabení pozitiv Pirátů (Oni):</p> <ul style="list-style-type: none"> - méně informací o povolebních plánech - představení koalice jako koalice jen pro mladé, bez témat pro jiné generace

- ... chybí informace o vymezení Pirátů vůči spolupráci s hnutím ANO	
---	--

Tabulka 3: ideologický čtverec výsledků z MF DNES

5 Analýza článků z Lidových novin

V této kapitole se budu věnovat analýze příspěvků vybraných z Lidových novin, texty jsou seřazeny podle data publikace stejně jako texty z MF DNES a pro větší přehlednost budou pořadová čísla textu navazovat na texty z MF DNES. Celé znění textu a zápis jeho kritického čtení se taktéž nachází v přílohách. Celkem bylo v Lidových novinách nalezeno 22 článků odpovídajících kritériím vymezeným ve třetí kapitole.

5.1 Pátý analyzovaný článek

První analyzovaný text „Duel ‚B vs. B‘ ovlivní krajané“ (viz Přílohu 5) byl publikován 30. července 2021 v Lidových novinách. Nachází se na druhé straně v rubrice Domov, lze jej tedy považovat za zprávu. Na stránce zabírá většinu prostoru a je doplněn dvěma zjevně upravenými fotografiemi Andreje Babiše a Ivana Bartoše, které byly na straně otištěny tak, aby byl vytvořen dojem dvou osob v duelu, což dále ilustruje vyznění nadpisu a podporuje použití metafory boje pro popis situace mezi těmito kandidáty v Ústeckém kraji, ale také pro popis voleb obecně. U článku se nachází graf zachycující výsledky hnutí ANO a Pirátů ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2017 a krajské volby v roce 2020 v Ústeckém kraji, kterým se v textu autor věnuje. Tyto grafy zpřehledňují údaje, s kterými v textu autor pracuje, a usnadňují čtenářovu orientaci v textu.

Hlavními tématy textu jsou volební souboj Andreje Babiše a Ivana Bartoše v Ústeckém kraji a možný vliv hlasů voličů ze zahraničí na tento souboj. Text se zabývá i dalšími faktory, které výsledek voleb v Ústeckém kraji mohou ovlivnit, další témata vyskytující se v textu se tak odvíjí od hlavního tématu: výsledky minulých voleb, demografická struktura Ústeckého kraje, možný povolební vývoj a místa kandidatury dalších politiků. Text tak zapadá plně do diskurzu voleb, dotýká se také diskurzu uspořádání společnosti. Článek je rozdělen jedním mezititulkem („Vzkaz Zemanovi?“), který příliš nekoresponduje s obsahem textu, ačkoliv názorem Miloše Zemana na volby i povolební vývoj se text dále zabývá. Z kontextu není jasné, zda tím autor míní přesun Andreje Babiše do Ústeckého kraje jako vzkaz Zemanovi, že volby určitě vyhraje a porazí všechny soupeře (Zeman deklaroval, že hodlá volit ANO) a že tudíž bude pověřen sestavováním vlády, nebo odkazuje k něčemu jinému.

Autor v textu velmi výrazně využívá metaforu boje pro označení kandidatury Babiše a Bartoše v Ústeckém kraji. V textu se vyskytuje velké množství výrazů, které jejich střet

přirovnávají k zápasu: „kde se utkají“, „z aktérů klání o zisk“, „duo těžkých vah“, „politický ring klíčového střetu“, „volebních ‚zápasníků‘“, výraz „duel ‚B vs. B‘“ se například vyskytuje už v nadpisu. Tuto metaforu zdůrazňují i zvolené fotografie a jejich pozice kolem textu. Silný důraz na jejich představení jako na bojující soupeře utvrzuje při čtení myšlenku o neschopnosti spolupráce mezi těmito politiky, navíc tento článek pochází z doby, ve které již probíhaly útoky na Piráty ze strany Andreje Babiše a Piráti se především soustředili na obranu proti lživým zprávám, tudíž užití této metafory zdůrazňuje aktuální situaci a pomáhá podtrhnout naznačované vztahy mezi lídry hnutí ANO a koalice PirSTAN, což může vést k podvědomému „zatvrzení“ se čtenářů v jejich názorech a postojích.

Způsob jejich označování je však na obě strany neutrální: ačkoliv je Bartoše v textu označován jako „muž s dredy“ a „šéfpiráť“, v kontextu lze pozorovat, že záměrem autora byla jazyková aktualizace textu a udržení čtenářovy pozornosti i přes následující uváděné údaje o počtu hlasů získaných v předchozích volbách, které jsou pro čtenáře méně zajímavé.

V textu je autorem implikováno, že rozhodnutí kandidovat v Ústeckém kraji přímo souvisí s připočítáváním hlasů ze zahraničí v Ústeckém kraji („kde si to jakoby mimoděk rozdají“), ačkoliv informace o místě kandidatury Ivana Bartoše byla známá od prosince 2020.¹¹⁸ Pravdivost této implikace je ovšem nepravděpodobná, i když hlasy ze zahraničí budou mít nějaký vliv na výsledek voleb v tomto kraji, nebude to tak významný faktor, který by motivoval oba lídry k přesunu kandidatury do tohoto kraje.

I přes propojení přesunu Andreje Babiše a Ivana Bartoše na kandidátky v Ústeckém kraji a vylosování kraje jako místa, kde se připočtou hlasy ze zahraničí, což není podloženo pevnými důkazy a jedná se spíše o shodu náhod podpořenou spekulacemi autora než o kalkulaci s hlasy ze zahraničí ze strany politiků, jak je naznačeno v textu, se zde nenachází účelové vyobrazení Pirátů a hnutí ANO. Text o nich mluví neutrálně a metaforická označení jednotlivých představitelů většinou slouží k aktualizaci textu. Označení využívající metaforu boje se pak zaměřují na zdůraznění jejich rivality a situace, která mezi nimi panovala, ačkoliv v textu není tematizovaná přímo. To samozřejmě může

¹¹⁸ Lídrem koalice Pirátů a STAN bude Ivan Bartoš. Rakušan kandiduje ve Středočeském kraji. *Lidovky.cz*, 14. 12. 2020 [cit. 12. 4. 2024] Dostupné na: https://www.lidovky.cz/domov/lidrem-koalice-piratu-a-stan-bude-ivan-bartos-rakusan-bude-kandidovat-ve-stredoceskem-kraji.A201214_171212_ln_domov_hekr

ovlivnit voliče, ale způsob vytvoření obrazu „duelu“ mezi těmito dvěma politiky pravděpodobně zapůsobí spíše na již rozhodnuté voliče utvrzené v jejich názorech než na nerozhodnuté voliče.

5.2 Šestý analyzovaný článek

Šestým analyzovaným textem je článek „Koalice ještě zaútočí na voliče“ (viz Přílohu 6) publikovaný dne 13. srpna 2021 v Lidových novinách. Podobně jako předchozí text se nachází na druhé stránce v rubrice Domov, redakce jej tedy řadí mezi zprávy. Text je doplněn koláží fotografií představitelů obou koalic s informací o tom, kde jednotliví představitelé stran v koalici kandidují, a grafem s výsledky posledního průzkumu a volebními preferencemi jednotlivých uskupení. Tyto informace mají však pouze doplňkový charakter a dodávají další kontext, text jako takový tyto informace buď ani nezmiňuje, nebo se jen velmi neurčitě zabývá preferencemi jednotlivých uskupení („Teď, pár měsíců před volbami, se ANO opět dostává do popředí.“).

Tématem textu je současná pozice a specifika koalic ve volbách: text se zabývá současnou pozicí koalic, zda mají ještě šanci posílit preference a nalákat další voliče, zároveň se věnuje specifickým koalic složených z již zavedených stran a silnými i slabými stránkami koalic obecně. Text tak podobně jako ostatní spadá do diskurzu voleb.

Strukturně je rozdělen třemi mezititulky, které označují přesně, jakému tématu se bude text dále věnovat a vytváří tak přehlednou strukturu. V textu se k jednotlivým tématům vyjadřují tři odborníci a jejich citace tvoří podstatnou část textu: 28,5 % tvoří přímé citace odborníků a nacházejí se zde i jejich časté parafráze. Text tak působí věrohodně, jazyk příspěvku je navíc z velké části neutrální. Většinu komentářů autor připisuje jednotlivým odborníkům, kteří celou situaci hodnotí poměrně pozitivně: „Nové koalice, a tedy i nové značky, mají dle nich [odborníků – pozn. autora] stále ještě čas přilákat nové příznivce.“ V textu se nespekuluje o jejich šanci na vítězství, pouze se zmiňuje, že dobrá kampaň může přilákat nové voliče a že čas na to stále mají, zároveň se v textu nachází i popisy slabin politických uskupení.

Většinou se text zmiňuje o koalicích jako o celcích složených z jednotlivých stran, nevěnuje pozornost jejich lídrům ani členům, v textu se objevuje pouze citace lídra STAN Víta Rakušana a místopředsedy ODS Martina Kupky jako zástupců stran o zvláštích fungování jejich strany v rámci koalice. Vzhledem k tomu, že na konci textu Jan

Herzmann, jeden z citovaných odborníků, poznamenává, že lidři jsou stále důležití pro voliče a zajímají se o ně více, tento faktor ovlivňující preference voličů v textu chybí, i když jej částečně nahrazují doprovodné fotografie.

Text se zaměřuje především na koalice a ostatní politické strany zmiňuje jen velmi okrajově: kromě prvního odstavce, ve kterém autor popisuje vývoj preferencí a vysvětluje základní motivaci vzniku koalic jako spojení proti Andreji Babišovi, se v textu zmínky o dalších kandidujících uskupeních nenachází. Ačkoliv se text věnuje problému dezinformací kolujících o Pirátech, nezmiňuje v souvislosti s touto problematikou negativní kampaň vedenou Andrejem Babišem proti Pirátům nebo jeho lživé výroky, které rozhodně mají svůj podíl na situaci koalice PirSTAN. Neuvedení informace o Andreji Babišovi lze odůvodnit tím, že se text nevěnuje jiným politickým uskupením a zcela se zaměřuje na koalice, nicméně u popisu vzniku koalic bylo hnutí ANO zmíněno jako spojovací prvek, tudíž tento argument stoprocentně neobhájí neuvedení této informace.

Tento text, i přes neuvedení výše zmíněných informací a rezignaci na úplný popis situace, je napsán bez dalších výrazných manipulací. Text nepredikuje, kdo vyhraje volby a nachází se v něm především vysvětlení „horké fáze“ kampaně a konstatování, že s dobře udělanou kampaní mají šanci nalákat nové voliče, nevěnují se však tomu, jak velká ta šance je ani jim nepřičítají jasné vítězství ve volbách. Část informací podaných odborníky se dá vztáhnout na všechna politická uskupení, jelikož informace jsou podávány velmi obecně, a to i v případě, že se zabývají specifiky fungování předvolebních koalic a jejich možným působením na voliče.

5.3 Sedmý analyzovaný článek

Sedmým analyzovaným textem je text „Piráti to mají černé na bílém: ANO ne“ (viz Přílohu 7) publikovaný 13. září 2021, jehož autorkou je Kateřina Surmanová. Tento text není doplněn žádnou velkou fotografií, pouze graficky zpracovaným nápisem „Volby říjen 2021“, který označuje tematické zařazení textu. Text se stejně jako ostatní nachází na druhé straně deníku v rubrice Domov, na jeho konci se objevuje poznámka odkazující na stranu 8, kde se nachází tematicky propojený komentář (u textu nazvaný jako „poznámka“) od jiného autora vyjadřující se k deklaraci koalice PirSTAN a současné situaci.

Text lze tematicky rozdělit na dvě poloviny, první se věnuje tématu deklarace povolebních plánů koalice PirSTAN, druhá polovina se týká obecně povolebních preferencí jednotlivých subjektů a možných vlivů na povolební vývoj. Text tedy spadá do dvou diskurzů: diskurzu voleb a diskurzu povolebních koaličních vyjednávání. První polovina textu se kromě obsahu deklarace a úvodu do tématu nevěnuje popisu situace ani predikcím, nakořik jsou pravděpodobné nastíněné možnosti, se kterými PirSTAN počítá. Druhá polovina se zaměřuje i na ostatní uskupení a další faktory ovlivňující povolební situaci a jaké jsou pravděpodobné vládní koalice vzhledem k prohlášení jednotlivých politických subjektů. Dva mezitituly nacházející se v textu fungují primárně jako vizuální rozdělení textu a tematicky naznačují, čemu se věnují nejbližší následující odstavce, nicméně nemají ve struktuře textu jinou funkci než tyto dvě.

V textu se projevuje silná aktualizací tendence, autor využívá různých způsobů pojmenování a metafor pro oživení textu, zároveň jsou tyto metafory mnohdy součástí ironických komentářů. Důvodem pro tento jev je pravděpodobně délka textu. V textu se ovšem vyskytují i výrazy, jejichž význam není neutrální a ovlivňují vnímání čtenáře. Lze zde tedy nalézt manipulační tendence.

V textu se objevuje tendence srovnávat politiku Pirátů s komunistickou ideologií: výraz „rudozelené monstrum“ velmi jasně využívá barevné schéma komunistů a aluzi na tzv. „zelené strany“. Především skřze aluzi na komunisty a skřze druhý použitý výraz vytváří obraz hrozby a nebezpečí. Výraz je sice uveden jako názor části členů poslaneckého klubu ODS („Pro část modrých představují Piráti rudozelené monstrum horší agrárníka s dotačným apetitem a střetem zájmů, ne však pro všechny.“), není zde však uveden přesný zdroj tohoto názoru, který by použití silně expresivního výrazů zneutralizoval a ospravedlnil. Zároveň znění tohoto výroku implikuje, že část poslaneckého klubu ODS, která se k Pirátům staví neutrálně nebo příznivě, je v menšině. Dalším výrazem, který odůvodnění použití výroku problematizuje, je označení kandidujících subjektů jako „partaje a hnutí“ v prvním odstavci. Slovo partaj v dnešním kontextu není neutrálním výrazem; Akademický slovník cizích slov tento výraz definuje jako expresivní vyjádření, jehož význam je „politická strana (zvl. dř. o komunistické straně)“¹¹⁹. Označení stran včetně Pirátů tímto výrazem prohlubuje možné podvědomé propojení Pirátů

¹¹⁹ *Internetová jazyková příručka* [online] (2008–2024). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné na: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=partaj>

a komunistického režimu. Ani označení Andreje Babiše v textu není zcela neutrální: ve stejné větě, ve které autor označuje Piráty jako rudozelené monstrum, se nachází označení „agrárník s dotačním apetitem a střetem zájmů“, což velmi jasně odkazuje na osobu Andreje Babiše a na kauzy týkající se jeho osoby. Toto označení s sebou jistě nese negativní konotace a připomíná kauzy, se kterými je většina společnosti obeznámena. Nevytváří se ovšem obraz hrozby, dokonce ironické pojmenování může zlehčovat tyto faktory. Problematické zde není vyjádření preferencí části poslaneckého klubu ODS, ale způsob, jakým jsou tyto preference představeny a velmi silná expresivita použitých výrazů.

Ironické komentáře autora se objevují především v druhé polovině textu, u popisu předvolební strategie koalice PirSTAN se nevyskytují. Jsou mířené proti různým aktérům události, nelze říct, že se autor zaměřuje pouze na určité politické subjekty – ironické poznámky se zaměřují na Babiše („Vláda by byla jednobarevná, jak to má Babiš rád...“), Zemana („jmenuje Babiše premiérem, znovu a znovu, i kdyby široko daleko nenacházelo ANO jediného kamaráda do party.“) i na Piráty („sice neseřsali deklaraci, kde by zvěčnili vůli do písmenek“). Autor tedy nestrání ve svých komentářích ani jedné straně, a i když tyto komentáře mohou působit manipulativně, v tomto textu se neprojevuje snaha ukazovat pouze jeden politický subjekt negativní optikou, ale věnuje se kriticky většině subjektů.

V textu se objevuje tendence upozadit slova SPOLU o odmítnutí koalice s ANO a tato možnost je v textu stále představována jako poměrně reálná: jelikož „cenou“ za spojenectví s hnutím ANO zdůrazněnou v textu by byl rozpad koalice a zřejmě částečně i poslaneckého klubu, ale nezmiňuje v této spojitosti znovu jejich kampaň vedenou i proti Andreji Babišovi, ztrátu voličů ani jejich deklaraci, že s hnutím ANO do voleb nepůjdou. Možnost vytvoření vlády hnutí ANO a ODS je navíc podpořena výrokem „Toužebným přáním ANO je vytvořit koalici s ODS“, který zdůrazňuje ochotu hnutí ANO spolupracovat po volbách s ODS. Na konci se dále relativizuje pevnost dohod koalic a vlastně všech předvolebních prohlášení: „ale za porušení v podstatě není trestu“, což zpochybňuje fungování koalic na bázi společných cílů a tento výrok vyznívá tak, že předvolební koalice potřebují hrozbu trestu, aby mohly fungovat i po volbách.

Text tak vytváří náznaky druhé možnosti vládního uspořádání (hnutí ANO a ODS), ačkoliv autor uvádí, že „Z pohledu Spolu a PiSt je pak podle výroků ideální, aby většinu

v dolní komoře sestavili spolu,“. Text naznačuje, že povolební stav preferovaný koalicemi SPOLU a PirSTAN pravděpodobně nedopadne podle jejich představ a vláda hnutí ANO a ODS je možná i přes vyslovené odmítnutí této vládní koalice Petrem Fialou.

První polovina textu zabývající se obsahem deklarace koalice PirSTAN je napsán převážně neutrálně, na rozdíl od druhé poloviny se zde nevyskytují téměř žádné autorovy komentáře a věnuje se především nastínění obsahu deklarace. V druhé části se text zabývá i dalšími politickými subjekty a jejich přednesenými povolebními preferencemi. V této části textu se již nachází množství ironických autorových poznámek a oproti první části je přítomna výrazná expresivita, která ovlivňuje především vytvářený obraz Pirátů: vytvořením aluzí na komunismus a pojmenování Pirátů jako „rudozeleného monstra“ je s nimi spojen obraz hrozby a nebezpečí.

Velká část textu je věnována možnostem vlády hnutí ANO a spekulacím, za jakých podmínek je uskutečnitelná: text při naznačování možných vládních partnerů vylučuje Piráty na základě výroků jak koalice PirSTAN, tak hnutí ANO, ale u koalice SPOLU, především u ODS jejich spolupráci s hnutím ANO tak jasně nevylučuje, ačkoliv se v textu uvádí, že SPOLU s hnutím ANO jednat nehodlá. Text naznačuje, že to je stále jedna z možných situací i přes dohody v rámci koalice SPOLU, i díky zmíněnému odporu části poslaneckého klubu ODS k Pirátům. Ironické poznámky autora v tomto textu slouží nejen jako kritické komentáře a útoky na jednotlivé politické subjekty, ale také k aktualizaci textu a udržení pozornosti čtenáře.

5.4 Osmý analyzovaný článek

Osmým článkem analyzovaným v této práci je článek „Babiš zajel do ODS kvůli seniorům“ (viz Přílohu 8) publikovaný 8. října 2021. Autorem textu je Martin Shabu, redaktor Lidových novin a serveru Lidovky.cz. K textu jsou připojeny dvě fotografie, první se nachází na úvodní straně novin a zachycuje hlavní tři aktéry textu (Andreje Babiše, Ivana Bartoše a Petra Fialu), přímo u článku se nachází fotografie pocházející z první odpolední debaty s Vojtěchem Filipem, Tomiem Okamurou, Janem Hamáčkem a Robertem Šlachtou. Fotografie s hlavními aktéry byla s velkou pravděpodobností zařazena na hlavní stránku z důvodu atraktivity pro čtenáře. Tématem textu je debata lídrů stran v televizi Nova, text tak zapadá do diskurzu voleb stejně jako ostatní texty. Lehce se dotýká diskurzu historie politických stran, jelikož vysvětluje aktuální neshody mezi lidovci a ČSSD a význam osoby Josefa Luxe. Nadpis a perex se věnují jednomu momentu

debaty a neshrnují celou událost, ale v perexu se nachází dostatečně rozvinuté informace o události.

Text je převážně složený z výroků jednotlivých představitelů, které zazněly během debaty. V textu se projevuje snaha dát prostor všem účastníkům debaty, trochu více prostoru dostávají ovšem Andrej Babiš a Petr Fiala, kteří se nejvíce přeli mezi sebou a vytvářeli tak výrazné okamžiky debaty, na které se autor zaměřuje. Autor dodává kontext k informacím, které nejsou obecného rázu (např. zadlužování státu), k jejichž vysvětlení by byl potřeba samostatný článek, ale týkají se např. kauzy podezřelého způsobu nákupu nemovitostí Andrejem Babišem v zahraničí, na kterou Petr Fiala naráží. Autorovy komentáře se omezují na popis atmosféry během debaty a na zhodnocení, že večerní debata, která je hlavní událostí textu, byla výraznější než předchozí.

V textu se nachází dva sporné momenty, prvním je výrok, který se nachází v perexu: „Oplátkou uslyšel, že lže“. Tomuto výroku se však text dále nevěnuje, ačkoliv tento moment tematizovaný v textu je, ovšem jeho podání zde je mnohem neutrálnější a text parafrázuje obranu Petra Fialy „Fiala naopak poukazoval na povinné valorizace důchodů a rostoucí ceny,“ a vysvětlení výroku z perexu se nevěnuje. Důvodem použití tohoto výroku je pravděpodobně snaha zaujmout čtenáře volnou interpretací Fialovy obrany na útok Andreje Babiše.

Druhý problematický moment se nachází na konci textu, kde se text náhle přesouvá od vystoupení manželek lídrů k Ivanu Bartošovi: „Naopak šéf PirSTAN musel úvodem vysvětlovat dříve vstřícnější postoj k migraci do Evropy z muslimského světa.“ Tento okamžik vybočuje z časové struktury, která do této chvíle víceméně následovala chronologickou strukturu, zároveň v kontextu vyloženě nenavazuje na předchozí část textu. V textu je použito vyjádření „musel vysvětlovat“ často v publicistice spojené s vysvětlováním pro danou osobu nepříjemných skutečností nebo v souvislosti s kauzami (např. „Gross musí vysvětlovat, kde vzal na akcie za 300 milionů“¹²⁰). Jeho použití evokuje toto užití, ve spojení s jedním z postojů Ivana Bartoše je tento způsob kritiky jeho názoru zavádějící. Ačkoliv problematika migrace obzvláště z muslimských zemí je pro

¹²⁰ Gross musí vysvětlovat, kde vzal na akcie za 300 milionů [online]. *TN.cz*, 25. 9. 2007 [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné na: https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/83444-gross-musi-vysvetlovat-kde-vzal-na-akcie-za-300-milionu?campaignsrc=tn_clipboard.

společnost stále sporné téma a část společnosti se k migraci staví odmítavě, přesto to není nelegální ani neetický názor, jak implikuje použité vyjádření.

Všechna zavádějící označení jako „ajt'ák“ se nachází ve výrocih jednotlivých politiků, obě strany, tj. lídři opozičních stran a stávající premiér, dostávají poměrově stejný prostor a vždy se u jednotlivých útočných výroků nachází i odpověď druhé strany. Za obě strany jsou uvedeni všichni politici v případě, že autor generalizuje („Fiala s Bartošem...“) nebo se zaměřuje na toho lídra, na kterého byl veden útok, proto dostává Petr Fiala o něco více prostoru v první části. Autor očividně vybíral nejvýraznější momenty debaty, jež v textu uvádí, a není jeho cílem obsáhnout celý obsah debaty.

Jediný kritizující moment pocházející od autora se v tomto textu váže pouze k Pirátům použitím vyjádření spojovaného v publicistice s vysvětlováním nelegální činnosti. Jeho použitím je implikován prohrěšek Ivana Bartoše a podporuje tak negativní vnímání Ivana Bartoše.

5.5 Výsledky analýzy

V prvních dvou analyzovaných člancích v Lidových novinách se manipulace spojená s Piráty téměř neobjevuje, komentáře autorů se zaměřují především na předvídaní situace nebo na popis současné situace. Případné kritické postoje jsou objektivní, faktory ovlivňující situaci jsou podrobně představovány objektivní optikou, neobjevuje se zde zamlčování důležitých informací. V druhých dvou textech se manipulační vyjádření objevují, ale nejsou tak systematická a výrazná jako byly v textech MF DNES.

Na rozdíl od analyzovaných textů v MF DNES se první dva texty (pátý a šestý text) v Lidových novinách primárně opírají o prohlášení odborníků. Slova autora jsou tak většinou opřena o slova odborníků a jejich názory používají k vytváření predikcí nebo skrze jejich slova vysvětlují současnou situaci. Jejich použití zvyšuje důvěryhodnost textu a zároveň umožňuje textu působit neutrálně i z důvodu jejich využití. V posledních dvou textech se již výroky odborníků neobjevují vůbec, buď jsou citováni sami politici, nebo se zde nachází komentář autora.

V pátém textu se nachází výrazné využívání metaforiky voleb jako boje, specificky kandidaturu Ivana Bartoše a Andreje Babiše v jednom kraji přirovnává k zápasu dvou bojovníků, text pracuje s představou „dvou zápasníků v ringu“. Tato metafora ovlivňuje vnímání obou politiků čtenářem a podporuje představy nevraživosti a nenávisti mezi

oběma politiky, ale text se nepřiklání jasně ani na jednu nebo druhou stranu, pouze zdůrazňuje, jaký vliv na tento souboj mohou mít hlasy ze zahraničí na základě výsledků minulých voleb.

V šestém textu se objevuje moment, jež lze potenciálně vnímat jako manipulaci. Jedná se především o vynechání informací o vlivu Andreje Babiše na negativní obraz Pirátů, a tudíž omezení jakýkoliv negativních zmínek o hnutí ANO. Kontext, ke kterému se tato informace váže, je však představen jako parafráze myšlenek odborníků následovaný citací jednoho ze jmenovaných odborníků, absenci zmínky o činech Andreje Babiše lze vysvětlit tak, že o něm prostě odborník nemluvil, tudíž to text nezmiňuje. Tento text se významně opírá o názory odborníků a omezuje vlastní komentáře autora, tudíž působí velmi neutrálně a nezaujatě, neobjevují se v něm spekulace o vítězství, ale věnuje se predikcím založeným na faktech a dlouhodobě pozorovaných voličských tendencích.

Manipulační tendence se objevují především v sedmém textu. Oproti textům v MF DNES jsou méně systematické a spíše spojené se způsobem vyjadřování. Nachází se v něm silně expresivní výrazy týkající se Pirátů, které vytváří obraz Pirátů jako hrozby a nebezpečí. Tato slova jsou sice uvedena jako názor části poslaneckého klubu ODS, nicméně neobjevuje se přesný zdroj, který by použití expresivního výrazu „rudozelené monstrum“ obhájil. Objevuje se také tendence upozadit odmítnutí spolupráce s hnutím ANO koalici SPOLU, text se zaměřuje na ODS jako samostatného člena koalice SPOLU a naznačuje možnost vzniku vlády těchto dvou politických subjektů.

Osmý text se věnuje popisu debaty lídrů tří největších favoritů podle průzkumů a věnuje se především uvádění nejvyhrocenějších okamžiků debaty. Většina textu se věnuje parafrázím a případnému vysvětlování kontextu, kromě komentáře o vysvětlení dřívějšího postoje Ivana Bartoše ohledně migrace, který je ovlivněn použitím větné struktury „musel vysvětlit“ pojící se většinou s kauzami jednotlivých politiků, která tak v náznacích vytváří jeho negativní vyobrazení.

Vytvoření ideologického čtverce potvrzuje, že se v textech objevuje menší tendence polarizovat diskurz oproti situaci v MF DNES, přesto se v textech tato tendence vyskytuje. Nachází se zde především zdůrazňování negativ Pirátů (Oni), ale výrazněji se zde objevuje posilování obrazu hnutí ANO. Ideologický čtverec zároveň odhalil v osmém textu zdůrazňování agresivní rétoriky Andreje Babiše, na které Babiš staví své politické vystupování a je vnímána jeho voliči jako pozitivní vlastnost.

<p>Zdůraznění pozitiv hnutí ANO (My):</p> <ul style="list-style-type: none"> - toužebným přáním ANO → zdůraznění ochoty jednat s ODS - zaútočil, obořil, zajel, obvinil → zdůraznění agresivní a sebevědomé rétoriky Andreje Babiše 	<p>Zdůraznění negativ Pirátů (Oni):</p> <ul style="list-style-type: none"> - rudozelené monstrum → hrozba, nebezpečí, přirovnání ke komunismu - partaj → výraz, který je převážně spojován s komunismem → podvědomý obraz nebezpečí - ...ale za porušení vlastně není trestu. → neschopnost koalic kooperovat bez hrozby trestu, předpoklad krátkého trvání shody → nestabilita - ...musel úvodem vysvětlovat dříve vstřícnější postoj → použití vyjádření naznačující nelegální jednání v souvislosti s názorem → implikace jeho postoje jako nelegálního, neetického
<p>Zmírnění negativ hnutí ANO (My):</p> <ul style="list-style-type: none"> - lživé výroky Andreje Babiše nebyly zmíněny v souvislosti s dezinformacemi týkající se Pirátů - ...agrárníka s dotačním apetitem a střetem zájmů → ironické pojmenování zlehčuje vážnost zmíněných faktorů 	<p>Zmírnění pozitiv Pirátů (Oni):</p>

Tabulka 4: Ideologický čtverec výsledků z Lidových novin

Závěr

Tato diplomová práce se věnuje tématu manipulace v médiích se zaměřením na média patřící pod mediální skupinu MAFRA, a. s., Důvodem pro výběr tohoto tématu byla situace, která nastala ve veřejném prostoru po příchodu Andreje Babiše do politiky, zejména po nákupu mediální skupiny MAFRA, a. s., holdingem AGROFERT, a. s. Po převzetí mediální skupiny se tento politik dostal do zjevného střetu zájmů, navíc se v médiích začaly objevovat informace o nátlaku na redaktory a šéfredaktory ohledně obsahu médií patřících do této mediální skupiny.

Hlavním cílem této práce bylo analýzou vybraných textů zjistit, zda probíhala manipulace v textech věnujících se hnutí ANO a Pirátům během období před volbami do Poslanecké sněmovny v roce 2021 a jaký obraz se v textech těmito politickým subjektům vytvářel; po dlouhou dobu se koalice PirSTAN totiž jevila jako nejsilnější oponent hnutí ANO.

Metoda analýzy textů užitá v této práci vychází z kritické analýzy diskurzu, konkrétně z historicko-srovnávacího přístupu Ruth Wodakové, analýzy textu jsou podloženy i metodou kritického čtení zpráv vytvořenou Allanem Bellem a pro další zpracování výsledků byl použit ideologický čtverec Teuna A. van Dijka. Kritická analýza diskurzu vychází z předpokladu, že jazyk funguje v širších společenských kontextech a jeho fungování a užívání nelze odstříhnout od společenských struktur a naopak. Cílem KAD obecně je pak poskytnout nástroje, jak se vymanit z procesu dominance, a vysvětlit mechanismy procesů moci. Historicko-srovnávací přístup se zaměřuje na diskriminační diskurzy a na způsob, jak rozpoznat manipulaci v textech skrze prozkoumání diskurzivních strategií užitých v textu. Společně s touto metodou byla využita metoda kritického čtení Allana Bella, která pomáhá rozklíčovat strukturu události a její obsah.

Z deníků MF DNES a Lidových novin bylo vybráno na základě předem daného klíče po čtyřech textech, které byly následně analyzovány. Z analýzy textů publikovaných v Mladé frontě DNES vyplývá, že se manipulace objevila ve všech čtyřech textech, oproti tomu v textech pocházejících z Lidových novin se náznaky manipulace objevují pouze ve dvou textech.

V prvních čtyřech analyzovaných textech se tedy nachází nejvíce manipulačních tendencí. Texty využívají různé manipulační strategie, nachází se v nich jak potlačení informací, a to buď negativních zmínek o ANO, nebo pozitivních formací týkajících se Pirátů, tak

manipulace s premisami především v druhém analyzovaném textu, ve kterém bylo zneužito uvedení jednotlivých výroků představitelů PirSTAN do nových kontextů a ve kterém se nachází i zavádějící označování aktérů událostí vytvářející jejich negativní obraz, což se objevilo mimo jiné i v prvním textu. Pátý a šestý text jsou postaveny na vyjádření odborníků a statistických údajích, na kterých autor staví své predikce; vlastní komentář autora se zde téměř neobjevuje. Texty využívají autority odborníků k vytváření predikcí, tyto predikce ovšem nejsou zmanipulované a jsou podloženy logickými argumenty. V případě sedmého textu se jedná především o zavádějící označení, která přiřazují Pirátům negativní vlastnosti nebezpečí a potlačování faktorů, jež by mohly ovlivnit povolební situaci v neprospěch hnutí ANO a zdůrazňování možnosti koalice mezi ODS a hnutím ANO. V osmém textu je čtenář ovlivněn specificky užitým spojením, jež implikuje dřívější prohrěšek Ivana Bartoše, ačkoliv se o žádný skutečný prohrěšek nejedná, pouze o rozdílný názor.

Analýza tedy prokázala, že se v textech vyskytuje manipulace spojená s Piráty a hnutím ANO a tím byl splněn hlavní cíl práce. Objevuje se především v Mladé frontě DNES, ale náznaky zkreslování obrazu Pirátů se objevují i ve dvou textech z Lidových novin. Obraz Pirátů, který je v textech vytvořen, je převážně negativní: je s nimi spojeno vykreslení strany jako neschopného subjektu nebo subjektu, který v případné pětikoalici bude vytvářet problémy (na základě argumentu, že jsou pro Petra Fialu příliš levicoví), nebo jsou na politické scéně dokonce hrozbou. Zároveň texty představují lídry této koalice Ivana Bartoše a Víta Rakušana jako pokrytce a osoby, které neumějí za své činy převzít zodpovědnost a vinu dávají všem ostatním, navíc Ivanu Bartošovi přičítá poslední text morální provinění. Naopak u hnutí ANO se objevuje stálá snaha potlačit negativní zmínky, a především v MF DNES snaha nekritizovat hnutí nebo jeho představitele i za kritizovatelné jednání. V Lidových novinách se naopak objevuje kritický postoj i směrem k hnutí ANO.

Fakt, že manipulativní rétorika je nedílnou součástí druhého nejčtenějšího tištěného českého deníku, není pozitivní informací. Obzvláště tištěné deníky by měly dbát na dodržování objektivitu a ostatních novinářských zásad. Jejich dopad na společnost možná není tak velký jako v dřívějších dobách a dnes je velká část informací přijímána z televize a internetu, přesto ve společnosti stále zastávají roli tradičního důležitého a spolehlivého zdroje. Vzhledem k roli média jako politické instituce, jež interpretuje politické dění a zároveň slouží jako tzv. „hlídací pes demokracie“, a k normativním nárokům, které na

sebe média samy kladou, by společnost i samotná média měla vyžadovat dodržování žurnalistické etiky a zásady objektivnosti především v takto velkých médiích a u témat jako jsou volby, která ovlivňují další řízení státu.

Tato práce si kladla za cíl odhalit manipulaci v médiích, u kterých se dlouhodobě diskutovalo o vnějším vlivu na jejich obsah. Toto tvrzení nelze v rámci této práce ani potvrdit, ani vyvrátit, ale může potvrdit, že manipulace s obrazem hnutí ANO a Pirátů rozhodně v jednom ze zkoumaných médií probíhala. To může posloužit jako impulz pro další, podrobnější výzkum.

Seznam zkratk

KAD	kritická analýza diskurzu
MF DNES	Mladá fronta DNES
Piráti	Česká pirátská strana
PirSTAN	Piráti a Starostové
Starostové	Starostové a nezávislí
STAN	Starostové a nezávislí

Anotace

Příjmení a jméno autora: Rybová Kamila

Název katedry a fakulty: Katedra bohemistiky, Filozofická fakulta

Název diplomové práce: Kritická analýza mediální reflexe voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2021

Název diplomové práce v angličtině: A Critical Analysis of the Media Reflection of the Elections to the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic in 2021

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.

Počet znaků: 125 037

Počet příloh: 16

Počet titulů použité literatury: 16

Klíčová slova: kritická analýza diskurzu, manipulace, média, volby do Poslanecké sněmovny 2021, Mladá fronta DNES, historicko-srovnávací přístup, Česká pirátská strana, ANO 2011

Klíčová slova v angličtině: critical discourse analysis, manipulation, media, Elections to the Chamber of Deputies, Mladá fronta DNES, discourse-historical approach, Czech Pirate Party, ANO 2011

Anotace diplomové práce:

Cílem této práce je analýza mediální reflexe voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR v roce 2021 ve dvou tištěných denících spadajících pod mediální skupinu MAFRA, a. s., konkrétně v Mladé frontě DNES a Lidových novinách. Analýza se zaměřuje na vyhledání manipulační rétoriky týkající se České pirátské strany a hnutí ANO 2011 v těchto médiích. K analýze je využito metod kritické analýzy diskurzu, specificky metodu historicko-srovnávacího přístupu doplněnou o kritické čtení textu. V teoretické části práce je teoreticky představena kritická analýza diskurzu, základy teorie masových médií a kontext české politiky. Dále následuje popis metodického postupu analýzy a následně analýzy vybraných článků s průběžným vyhodnocením výsledků v rámci jednotlivých deníků.

Anotace diplomové práce v angličtině:

The objective of this diploma thesis is to analyse the media reflection of the elections to the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic in 2021 in two daily newspapers belonging to the media group MAFRA, a. s., focusing on Mladá fronta DNES and Lidové noviny. Analysis focuses on finding the manipulation rhetoric concerning two parties: The Czech Pirate Party and ANO 2011 in these two newspapers. The analysis uses methods of critical discourse analysis, especially methods of Ruth Wodak's discourse-historical approach supplemented with Allan Bell's critical reading. The theory behind critical discourse analysis, the theory of mass media, the political situation in the Czech Republic and the description of the used method is described in the theoretical part of the thesis, followed by analysis of selected texts and the evaluation of the results in the individual newspapers.

Resumé

This diploma thesis deals with analysis of the media reflection of the elections to the Chamber of Deputies of the Parliament of the Czech Republic in 2021 in two daily newspapers: *Mladá fronta DNES* and *Lidové noviny*. These two newspapers belong to the media group MAFRA, a. s., which at that time was subsidiary of Agrofert holding conglomerate owned by the trust of Andrej Babiš. This put Andrej Babiš in a conflict of interest as both the owner of a large portion of Czech media and as the leader of ANO 2011 and the prime minister. The analysis is focused on the manipulation rhetoric concerning two parties: The Czech Pirate Party and ANO 2011. The analysis uses methods of critical discourse analysis, especially methods of Ruth Wodak's discourse-historical approach, Allan Bell's critical reading to analyse the texts and Teun A. van Dijk's ideological square to evaluate and clarify the findings. This thesis is composed of theoretical and practical parts; the theoretical part introduces the theory behind critical discourse analysis, the theory of mass media, the political situation in the Czech Republic and the description of the used method, whereas the practical part focuses on text analysis and evaluation of the findings. The analysis discovered that the texts in MF DNES contain more manipulative rhetoric than the texts in *Lidové noviny*, but it is still present in two of the analysed texts. Manipulative rhetoric focuses on showing The Czech Pirate Party in negative light, emphasises their negative attributes and downplays their positive attributes. On the contrary, when reporting about ANO 2011, the texts downplay their negative attributes and put emphasis on positive ones. Describing The Czech Pirate Party as a threat is also prevalent through several texts. This thesis allows us to perceive manipulation in media texts, that is usually discerned only with difficulty, and proves that certain media were not reporting about the elections to the Chamber of Deputies objectively, which validates serious concerns about the neutrality and independence of Czech media.

Použitá literatura

BRUNCLÍK, Miloš; KUBÁT, Michal. The Crisis Of The Czech Politics 25 Years After The Velvet Revolution. *Politeja*, č. 28 (2014), s. 163–180. ISSN: 2391-6737. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/10.2307/24919658>.

FORCHTNER, Bernhard; WODAK, Ruth. Critical Discourse Studies. A critical approach to the study of language and communication [online]. In: WODAK, Ruth, FORCHTNER, Bernhard (eds.) *The Routledge Handbook of Language and Politics*. Londýn: Routledge, 2017. 1. vydání. ISBN: 9781315183718. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/321672297_Critical_Discourse_Studies_A_critical_Approach_to_the_Study_of_Language_and_Communication.

CHARVÁT, Jan. Pravice nebo levice? Analýza ideologie pirátských stran. *Central European Journal of Politics*, roč. 1 (2015), č. 1, s. 29–39. ISSN: 2464-479X. Dostupné na:

https://www.researchgate.net/publication/335422804_Pravice_nebo_levice_Analyza_ideologie_piratskych_stran.

JIRÁK, Jan; KÖPPLOVÁ, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2015. 2. přeprac. vydání. ISBN: 978-80-262-0771-9.

JUST, Petr; CHARVÁT, Jakub. Business-Firm Parties and the Czech Party System after 2010. *Politics in Central Europe*, roč. 12 (2016), č. 3, s. 83–110. ISSN: 1801-3422.

Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/313617719_Business-Firm_Parties_and_Czech_Party_System_after_2010.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. Ovlivňování. In: *Sociologická encyklopedie* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, v.i.i., 2017. naposledy aktualizováno 11. prosince. 2017 [cit. 22. dubna 2024]. Dostupné z:

<https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Ovliv%C5%88ov%C3%A1n%C3%AD>.

LEHEČKOVÁ, Eva. Kritická analýza diskursu v kontextu korpusové a kognitivní lingvistiky [online]. *Přednášky z 59. běhu Letní školy slovanských studií* [Přednáška 59], 2016. Dostupné z:

https://www.researchgate.net/publication/330600561_Kriticka_analyza_diskurzu_v_kontextu_korpusove_a_kognitivni_lingvistiky.

LEHEČKOVÁ, Eva; HOŘEJŠÍ, Michal. Ruth Wodaková [online]. *Studie z aplikované lingvistiky – Studies in Applied Linguistic*, roč. 6 (2015), č. 1, s. 125–142. ISSN: 1804-3240. Dostupné z: <http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element/dsklight-ecacdf96-b918-4ce1-aebe-6109f810336e>.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, 2009. 4. vydání. ISBN 978-80-7367-574-5.

SCHULZ, Winfried, KLENER, Pavel (ed.). *Analýza obsahu mediálních sdělení*. Praha: Karolinum, 2004. 2., přeprac. vydání. ISBN 8024608278.

SVOBODOVÁ, Jindřiška; HAMRUSOVÁ, Šárka; HINKOVÁ, Barbora. *Kritické čtení mediálních textů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2018. ISBN 978-80-244-5315-6.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. 1. vydání. ISBN: 80-7367-096-8.

VAN DIJK, Teun A. Discourse and Ideology. In: VAN DIJK, Teun A. (ed.) *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*. London: SAGE Publications Ltd, 2011. 432 s. ISBN: 9781446242223.

VAN DIJK, Teun A. Discourse and Manipulation [online]. *Discourse & Society*, roč. 17 (2006), č. 3, s. 359–383. ISSN: 09579265. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/42889055>

WEISS, Gilbert; WODAK, Ruth (eds). *Critical Discourse Analysis* [online]. New York: Palgrave Macmillan London, 2003. ISBN 0-333-97023-3. Dostupné z: <https://anekawarnapendidikan.files.wordpress.com/2014/05/critical-discourse-analysis-by-gilbert-weis.pdf>.

WODAK, R.; MEYER, M. (eds.). *Methods of Critical Discourse Studies*. Londýn: Sage Publications, 2015. 3. vydání. ISBN: 978-1-4462-8241-0. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/284725923_Methods_of_Critical_Discourse_Studies_3rd_edition.

Internetové zdroje

„Je to kampaň.“ Andrej Babiš opanoval anketu Výrok roku 2018, porazil Krnáčovou, Kalouska i Zemana [online]. *iROZHLAS.cz*, 2. 1. 2019 [cit. 27. 3. 2024]. Dostupné na: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/vyrok-roku-2018-andrej-babis-je-kampan-1901021353_miz.

Babišova vláda hlasování ustála. Podrželi ji komunisté [online]. *Seznam Zprávy*, 3. 6. 2021 [cit. 27. 3. 2024]. Dostupné na: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/babis-hraje-o-duveru-komuniste-jednaji-do-posledni-chvile-156716>.

BERANOVÁ, Klára. Nechceme zvyšovat daně ani brát bohatým, slibují Piráti a hnutí STAN. *Novinky.cz*, 9. 9. 2021 [cit. 4. 4. 2024] Dostupné na: <https://www.novinky.cz/clanek/volby-do-poslanecke-snemovny-nehceme-zvysovat-dane-ani-brat-bohatym-slibuji-pirati-a-hnuti-stan-40371610>.

Gross musí vysvětlovat, kde vzal na akcie za 300 milionů [online]. *TN.cz*, 25. 9. 2007 [cit. 15. 4. 2024]. Dostupné na: https://tn.nova.cz/zpravodajstvi/clanek/83444-gross-musi-vysvetlovat-kde-vzal-na-akcie-za-300-milionu?campaignsrc=tn_clipboard.

Internetová jazyková příručka [online] (2008–2024). Praha: Ústav pro jazyk český AV ČR, v. v. i. [cit. 27. 3. 2024]. Dostupné na: <https://prirucka.ujc.cas.cz/?slovo=kampa%C5%88>.

KABÁTOVÁ, Šárka. Kdo je Babišem políbený „génus“ Prchal? Novinář, hvězda marketingu a manžel Dity P. [online]. *Lidovky.cz*, 22. 10. 2017 [cit. 25. 2. 2024]. Dostupné na: https://www.lidovky.cz/domov/kdo-je-babisem-polibeny-genius-exnovinar-a-hvezda-marketingu-marek-prchal.A171022_143055_ln_domov_sk.

KOLÁŘ, Petr. Prý chceme zdanit vzduch. To je blbost. *Mladá fronta DNES*, Praha: MF DNES, roč. 32 (2021), č. 169, s. 2. ISSN: 1210-1168.

KOPECKÝ, Josef. Důchody až 20 tisíc a boj proti migraci, slíbilo ANO. *Mladá fronta DNES*, Praha: MF DNES, roč. 32 (2021), č. 204, s. 2. ISSN: 1210-1168.

KOPECKÝ, Josef. Máme plán, jak nastartovat Česko. Dáme bilion korun do ekonomiky, řekl Bartoš [online]. *iDNES.cz*, 9. 9. 2021 [cit. 4. 4. 2024] Dostupné na: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/pirati-stan-zahajeni-horke-casi-kampane-predvolebni-svindlbus.A210909_055747_domaci_kop.

Lídrem koalice Pirátů a STAN bude Ivan Bartoš. Rakušan kandiduje ve Středočeském kraji. *Lidovky.cz*, 14. 12. 2020 [cit. 12. 4. 2024] Dostupné na: https://www.lidovky.cz/domov/lidrem-koalice-piratu-a-stan-bude-ivan-bartos-rakusan-bude-kandidovat-ve-stredoceskem-kraji.A201214_171212_ln_domov_hekr.

PERKNEROVÁ, Kateřina. S hnutím ANO do vlády nepůjdeme, řekl Fiala. *Deník.cz*. 16. 9. 2021 [cit. 9. 4. 2024]. Dostupné na: <https://www.denik.cz/volby-ps-2021-osobnosti/s-hnutim-ano-do-vlady-nepujdeme-rekl-fiala-20210915.html>.

SLONKOVÁ, Sabina. Najděte něco na Rakušana, zadal svým lidem premiér [online]. *Neovlivni.cz*, 11. 8. 2021 [cit. 28. 3. 2024]. Dostupné na: <https://neovlivni.cz/najdete->

[neco-na-rakusana-zadal-svym-lidem-premier/?fbclid=IwAR2DcZlBclWQBIFWhrJ20Lp2kiNPIFmXCXfj_ahD04o9D_OsoV4ExsMgfGc](https://www.facebook.com/photo/?fbclid=IwAR2DcZlBclWQBIFWhrJ20Lp2kiNPIFmXCXfj_ahD04o9D_OsoV4ExsMgfGc).

Vít Rakušan (2021, 11. 8.). *Už několik měsíců dostávám zprávy z prostředí bývalých policistů, že je poptávka po mém sledování.* Facebook. [cit. 28. 3. 2021] Dostupné na: <https://www.facebook.com/photo/?fbid=2880554648925596&set=a.1836449516669453>.

Volební preference STEM -SRPEN 2021 [online]. STEM, 26. 8. 2021 [cit. 26. 3. 2024] Dostupné na: <https://www.stem.cz/volebni-preference-stem-srpen-2021/>.

VRLÁK, Marek. Piráti a STAN zahájili finální část volební kampaně. Chtějí zemi bez korupce a budoucnost bez dluhů [online]. ČT24, 9. 9. 2021 [cit. 7. 4. 2024]. Dostupné na: <https://ct24.ceskatelevize.cz/clanek/domaci/pirati-a-stan-zahajili-finalni-cast-volebni-kampane-chteji-zemi-bez-korupce-a-budoucnost-bez-dluhu-29734>.

Prameny

BERNÁTH, Michal. Duel „B vs. B“ ovlivní krajané. *Lidové noviny*, Praha: Lidové noviny, roč. 34 (2021), č. 174, s. 2. ISSN: 0862-5921.

KOLÁŘ, Petr. Piráti hledají: jak z krize. *Mladá fronta DNES*, Praha: MF DNES, roč. 32 (2021), č. 185, s. 2. ISSN: 1210-1168.

NOVÁ, Eliška. Koalice ještě zaútočí na voliče. *Lidové noviny*, Praha: Lidové noviny, roč. 34 (2021), č. 186, s. 2. ISSN: 0862-5921.

Piráti a STAN chtějí z Česka mozkovnu. *Mladá fronta DNES*, Praha: MF DNES, roč. 32 (2021), č. 210, s. 2. ISSN: 1210-1168.

POSPÍŠILOVÁ, Eva. Volby přinesou nové pořádky. *Mladá fronta DNES*, Praha: MF DNES, roč. 32 (2021), č. 233, s. 3. ISSN: 1210-1168.

SHABU, Martin. Babiš zajel do ODS kvůli seniorům. *Lidové noviny*, Praha: Lidové noviny, roč. 34 (2021), č. 233, s. 1–2. ISSN: 0862-5921.

SURMANOVÁ, Kateřina. Piráti to mají černé na bílém: ANO ne. *Lidové noviny*, Praha: Lidové noviny, roč. 34 (2021), č. 212, s. 2. ISSN: 0862-5921.

VACHTL, Jiří. Kdo dělá kampaně: přeběhlce i šéf sám. *Mladá fronta DNES*, roč. 32 (2021), č. 135, s. 2. ISSN: 1210-1168.

Seznam tabulek

Tabulka 1.....	15
Tabulka 2.....	21
Tabulka 3.....	41–42
Tabulka 4.....	53

Seznam příloh

Příloha 1.....	1
Příloha 2.....	3
Příloha 3.....	5
Příloha 4.....	6
Příloha 5.....	8
Příloha 6.....	10
Příloha 7.....	12
Příloha 8.....	15
Příloha 9.....	16
Příloha 10.....	21
Příloha 11.....	27
Příloha 12.....	31
Příloha 13.....	37
Příloha 14.....	43
Příloha 15.....	48
Příloha 16.....	53

Kdo dělá kampaně: přeběhlice i šéf sám

Volebním manažerem Pirátů je „lékař bez hranic“, jiné strany post neobsadily

PRAHA Mnoho sněmovních stran letos překvapivě neobsadí klíčovou pozici hlavního volebního manažera. Přitom jde ve volebním roce o jednoho z nejdůležitějších lidí po předsedovi. Kupuje inzerci, plánuje mítinky, shání odborníky, hlídá rozpočet voleb.

Práci volebního manažera si v řadě uskupení rozloží širší okruh lidí. Patří mezi ně i vládní hnutí ANO. Jeho kampaň bude řešit tým centrály hnutí, který se však teprve sestavuje. Hnutí ANO totiž kampaň ještě oficiálně nezahájilo. Už nyní je však jasné, že bude jiná než v předchozích letech.

Hnutí se totiž musí obejít bez expertky na politický marketing Anny Shavit, která se podílela na jeho úspěšných sněmovních kampaních v letech 2013 i 2017. Shavit dokonce přeběhla ke konkurenci. Během letošní kampaně totiž pracuje pro KDU-ČSL v rámci koalice SPOLU.

Šéfem volebního štábu, který má kampaň trojkoalice na starosti, se stal místopředseda ODS Zbyněk Stanjura. Další známou tváří, která SPOLU před volbami radí, je také politolog a expert na fake news Miloš Gregor z Masarykovy univerzity v Brně. Ten však nechtěl o spolupráci mluvit. „K tomu vám nic nepovím,“ řekl Gregor MF DNES.

Jedním z mála uskupení, které pozici volebních manažerů zachovalo, je koalice Pirátů se Starosty.

Kampaň jim společně řídí Pavel Gruber, bývalý šéf české pobočky Lékařů bez hranic, který vyhrál výběrové řízení u Pirátů. Za Starosty s ním spolupracuje Štěpán Hofman. I u Pirátů došlo oproti kampani v roce 2017 ke změnám. S koalici již nespolečně pracuje marketingový expert Jakub Horák, který stál za heslem „Pusťte nás na ně“. Dravý styl pomohl Pirátům dostat se poprvé do Sněmovny. Koalici nyní pomáhá například reklamní agentura BeefBrothers, která v minulosti vymýšlela televizní spoty pro brambůrky Bohemia Chips či výsledkový portál Livesport s fotbalovým brankářem Petrem Čechem.

Okamura vymýšlí slogany sám

Volebního manažera letos nemá ani SPD. Hnutí na rozdíl od ostatních stran dokonce nemá ani najaté poradce, kteří by mu pomáhali s marketingovou částí kampaně. Kampaň má na starosti přímo Tomio Okamura. „Odhadem 70 procent sloganů vymýšlím sám. Dříve jsme jednali s agenturami, které pracovaly i pro jiné strany, ale nebylo to ono. Neznají naše myšlenky a hodnoty. Navíc já mám s marketingem a PR bohaté zkušenosti z minulosti,“ připomněl Okamura své působení v roli mluvčího Asociace českých cestovních kancelářů.

Hnutí SPD mělo na billboardech třeba slogan „Děti do škol“. Podobně ani ČSSD letos po dlouhé době funkci volebního manažera neobsadí. V minulosti přitom post zastávali výhradně vlivní členové vedení strany. Naposledy loni v krajských volbách vedl kampaň Michal Hašek. Letos má vše na starosti tým předsedy Jana Hamáčka. „Jeho složení není pevné a mění se dle daných úkolů,“ vysvětlila mluvčí ČSSD Eva Gregorová.

Marketingovou kampaň komunistů zase vede bývalý dopisovatel stranických Haló novin Roman Roun, který dlouhá léta působil také v showbyznysu. Jako manažer zastupoval například herce Martina Dejgara či zpěvačku Lucii Vondráčkovou. „Navrhl jsem takřka celou kampaň. Výrazně jsme posílili internet a sociální sítě. Máme tým lidí, kteří monitorují, co se o nás píše. Řada lidí se nás snaží dehonestovat ve spojení s minulým režimem, který však s moderní KSČM nemá nic společného,“ řekl Roun.

Kampaň Roberta Šlachty vede z pozice volebního manažera Libor Žofka, který Šlachtu zná ze společného působení u celní správy.

Jiří Vachtl

Piráti hledají: jak z krize

Pokles preferencí vyvolal debatu o úpravě kampaně i personálních změnách.

Petr Kolář

reportér MF DNES

Ještě před pár měsíci byli pokládáni za největší favority voleb. Piráti a představitelé hnutí STAN si už dokonce veřejně rozdělovali posty v příští vládě. Nyní podle většiny průzkumů nekoukají na záda pouze Andreji Babišovi, ale občas i koalici Spolu. Samotní lídři Pirátů a Starostů dnes připouštějí, že jsou v defenzivě a zatím marně hledají cestu, jak se z ní vymanit.

Co se přihodilo? Podle všeho se jedná o souběh několika faktorů. Pojdme si je zrekapitulovat.

Konec opatření proti covidu

Dokud Česko svíraly zákazy a všemožná vládní opatření kvůli pandemii koronaviru, měla to opozice výrazně snazší. Hlavní odpovědnost ležela na vládním týmu Andreje Babiše a opozici stačilo, když většinu kroků kritizovala. Dlouhé měsíce bez možnosti „normálního“ života se na obyvatelstvu projevovaly nejen ekonomicky, ale i po psychické stránce. Hlavní „viník“ byl nasnadě – vláda, která příkazy a zákazy vydávala. Opozici v takovém případě u řady lidí mohlo projít i to, když jeden měsíc kritizovala něco a o pár týdnů později tu samou věc z druhé strany.

S ústupem viru a rozvolňováním bylo najednou jedno veliké téma pryč. Pokud do říjnových voleb covid opět zásadně neudeří, tak – velmi cynicky řečeno – přišla opozice o jeden z účinných klacků na Babišův kabinet.

Babiš si zvolil za soupeře Piráty

Šéf hnutí ANO velmi rychle usoudil, že jeho hlavními soupeři nejspíš budou Piráti, a začal je systematicky ostřelovat. Kvůli snaze zvyšovat daně, kvůli údajné touze vybudovat „multikulturní ekofanatický pirátostán“ nebo začal tvrdit, že chtějí lidem do bytů nuceně nastěhovat nájemníky – „nejlíp nějakého migranta“. Za což se s ním Piráti nyní soudí. Babišovi to ale evidentně zabírá. A to skutečně ostrá fáze volební kampaně ještě nezačala.

„Udělali jsme chybu, že jsme celý náš tým zahltili tím, že jsme se začali věnovat defenzivě. Tiskli jsme letáky proti hoaxům (lživým zprávám). Sledovali jsme všude, co se o nás řekne, a proto se vytratila pozitivní emoce a prezentace našich témat,“ řekl Právu předseda STAN Vít Rakušan.

Je to kampaň!

Obdobně mluví šéf Pirátů Ivan Bartoš, jenž už nějaký ten týden vykládá, kterak se stali obětí masivní lživé kampaně. „V té době (když vedli průzkumy – pozn. red.) jsem upozorňoval, že se oči Mordoru – ať už je to kdokoli – upnou na lídra. Takže jsme se stali terčem masivní kampaně nejen od pana premiéra, který ví, kdo je nepřítel číslo jedna,“ sdělil v nedávném rozhovoru pro MF DNES. Bartošovi navíc vadí, že se veškerá pozornost soustředí na ně. „Naschvál z toho odpárali, že jsme koalice Pirátů a Starostů. Myslím, že to je strategie, jak z voleb dělat nějaké referendum o Pirátech,“ poznamenal.

Vít Rakušan dokonce tvrdí, že má několik měsíců informace, že existuje „poptávka po jeho sledování“ a chystá se „masivní diskreditační kampaň“ od politické konkurence. „Metody připomínají práci StB a nějak tuším, že jistý styl práce se nezapomíná. Co se v mládí naučíš... Nemám za sebou korupční kauzy a skandály, je potřeba je vyrobit,“ tvrdí Rakušan ve zjevné narážce na Babiše. Důkazy pochopitelně nemá. Zkrátka kampaň, kampaň, kampaň. Od koho jsme to jen dříve slýchali?

Naprosté úlety

Pozoruhodné je, že spoustu problémů si lídři koalice Pirátů a STAN způsobí sami, aniž by kdo hnul prstem. Ivan Bartoš po olympijském vítězství judisty Lukáše Krpálka popisoval, jak s ním v mladších žácích trénoval. Přičemž je o deset let starší. V úterý zase napsal, že Ústecký kraj – kde se střetne v přímém souboji s Babišem – je „bohužel synonymem chudoby a začal zaostávat i za Rumunskem“. Pak začal couvat, že to myslel ekonomicky, ale...

Poslanec Ondřej Profanta také nikdo v rámci debaty na Prague Pride o manželství pro všechny nenutil říkat, že Sněmovna je „plná konzervativních bílých páprdů a velká část inklinuje k fašismu“. O nepodařené vizuální kampani, kde třeba šéf poslanců Jakub Michálek chytal do lana „korupčníka“, ani nemluvě. Ostatně sama strana plakát stáhla. A na Pirátském fóru nyní volají po odvolání šéfa kampaně Mikuláše Ferjenčíka s tím, že jsou leda k smíchu.

Změna strategie

Zřejmě i proto dnes Piráti a STAN hodlají měnit taktiku. Za prvé vyjeli do krajů debatovat s lidmi. Za druhé se prý chtějí propagovat více odděleně. Podle Seznamu.cz jim v tom má pomáhat Martin Charvát. Tvůrce politických kampaní, který měl v minulosti angažmá snad u všech velkých stran – od ODS po ČSSD.

Mají co dělat. Podle aktuálního průzkumu agentury Median je totiž stále téměř 35 procent lidí, kteří nejsou rozhodnuti, koho volit. Většinou mladí. A jak uvedený průzkum konstatuje, často utíkají právě od koalice Pirátů a STAN.

Piráti a STAN chtějí z Česka mozkovnu

Horkou část volební kampaně odstartovala včera v 11.55, tedy symbolicky za pět minut dvanáct, koalice Pirátů a hnutí STAN. Její kandidát na premiéra Ivan Bartoš spolu s lídrem STAN Vítem Rakušanem představili Švindlbus s pojízdným korupčním muzeem současné vlády Andreje Babiše.

„Máme plán, jak nastartovat Česko,“ řekl Bartoš v Ústí nad Labem. Cílem je podle něj, aby Česko už nebylo montovnou, ale mozkovnou. K tomu bude potřeba podle koalice Pirátů a STAN napumpovat do ekonomiky bilion korun. „Investic převážně ze soukromých zdrojů, ale i z evropských peněz,“ prohlásil šéf Pirátů. Se zvýšením daní ale nepočítá.

Rakušan slíbil například až milion nových přípojek na vysokorychlostní internet. „Chceme tak zajistit, aby lidé měli rychlejší přístup ke své práci, ke svému byznysu,“ řekl.

„Potřebujeme přízeň vás lidí, abychom mohli náš plán naplnit a zbavit vás tasemnic,“ prohlásil Bartoš. Rakušan dodal, že jejich koalice chce odřezat všechny díly tasemnice, aby se znovu vládlo ve prospěch lidí a ne jednoho holdingu. „S těmito parazity nebudeme mít po volbách vůbec nic společného,“ řekl předseda STAN.

Hlavní heslo závěru kampaně Pirátů a STAN je Země bez korupce a budoucnost bez dluhů. „Stejně jako vás a nás štve, jak vláda tuhleto zemi zadlužila, tak nás taky štve ta ohromná korupce, která prorostla celým státem jako nějaká obří tasemnice, navíc přisátá na státní pokladnu,“ burcoval voliče v Ústí nad Labem Bartoš.

Do Ústí nad Labem se Bartoš s Rakušanem vypravili předvolebním Švindlbusem, který podle Pirátů a STAN ukazuje průšvihy současné vlády ANO a ČSSD. Jedním z vystavených artefaktů je například deníček šéfa poslanců ANO Jaroslava Faltýnka. Dále je v autobuse vystavena „mrtvá voda“ z Bečvy, respirátor v akci za 777 korun, neexistující negativní lustrační osvědčení premiéra Andreje Babiše či majetkové přiznání exministra Petra Arenbergera.

Právě na Ústecku se Ivan Bartoš v říjnových volbách utká s premiérem a šéfem ANO Andrejem Babišem. (kop)

Lídři stran nastínili, s kým by byli ochotni udělat koalice

Volby přinesou nové pořádky

Eva Pospíšilová, reportérka MF DNES

Jak a s kým by po volbách mohli vládnout. Lídři osmi politických subjektů naznačili, s kým by v případě možnosti vládnout byli ochotni jít do koalic. Povolební vývoj bude ale nakonec samozřejmě záviset hlavně na tom, zda a jaké strany překročí pětiprocentní hranici nutnou pro vstup do Sněmovny.

Šanci má osm subjektů

Před otevřením volebních místností má šanci dostat se do dolní komory zřejmě osm politických uskupení. A to hnutí ANO, koalice PirStan a SPOLU, SPD, ČSSD, KSČM, Přísaha a Trikolóra. Hnutí ANO je přitom podle předsedy Andreje Babiše připraveno vést povolební jednání se všemi stranami, které uspějí, s výjimkou Pirátů.

Víc než vyhrocené vztahy

Lídr koalice SPOLU Petr Fiala zase věří, že s Piráty a STAN získají tolik hlasů, aby mohli vládnout spolu. Podle Víta Rakušana ze STAN hodlá ale jejich koalice s Piráty případně vyjednávat i s dalšími uskupeními kromě ANO, KSČM a SPD.

„My určitě nikomu nebudeme hrát druhé housle. Buď budeme ve vládě, nebo v opozici,“ řekl k možné podpoře některé z koalic v ČT předseda SPD Tomio Okamura. Předseda Přísahy Róbert Šlachta se zase vyhranil vůči spolupráci s Piráty.

Nutná stabilita kvůli EU

„Země potřebuje především vládu stabilní a budící respekt. Poněvadž budeme příští rok předsedat EU, měla by ctít evropskou integraci a nebýt našim partnerům k smíchu nebo k pláči,“ říká k budoucímu kabinetu politolog Lukáš Jelínek. A hlavní ekonom BH Securites Štěpán Křeček k tomu doplnil: „Česká republika potřebuje vládu s jasnou většinou ve Sněmovně, která se shodne na prioritách.“

Zdravotnictví i vzdělání

Klíčové by přitom ze strany příští vlády měly být změny v oblasti důchodového, zdravotního a vzdělávacího systému. Dále by také podle ekonomů měla Česká republika pokročit v budování infrastruktury a více se zaměřit na digitalizaci.

„Základem české prosperity budoucích let je také to, aby čeští politici znovu dojednali Green Deal, resp. cestu k uhlíkové neutralitě v roce 2050, a současně aby odmítli euro a s ním spojené přebírání dluhu za jiné, mnohem zadluženější země EU,“ myslí si hlavní ekonom Trinity Bank Lukáš Kovanda.

Budoucnost s nejistotou

Prezident Miloš Zeman se už v minulosti nechal opakovaně slyšet, že sestavením vlády pověří předsedu vítězné strany. Obecně se očekává, že to bude předseda hnutí ANO Andrej Babiš.

Tomu by přitom podle politologů mohlo hrát do karet, kdyby se do Sněmovny dostalo co nejvíce subjektů, tedy jak ČSSD, KSČM nebo Přísaha. Jenže ani jeden z těchto subjektů nemá svou budoucnost ve Sněmovně jistou.

Hledání kompromisů

Ani případný vznik koalice SPOLU a PirStan by ale zřejmě nebyl jednoduchý. „Koalice složená z pěti stran určitě není žádnou velkou výhrou. Budou se v ní hledat velké kompromisy,“ upozornil například politolog Ladislav Mrklas. Ostatně i předseda ODS Petr Fiala se nechal slyšet, že Piráti jsou na jeho vkus příliš doleva.

Duel „B vs. B“ ovlivní krajané

Hlasy voličů ze zahraničí se započítají v Ústeckém kraji, kde se utkají Bartoš s Babišem. Fiala se nepřidá

PRAHA Hlasy, jež odevzdají Češi žijící za hranicemi, bývají ve volbách nevýznamnou známkou toho, že pohled na tuzemskou politiku zpoza hranic se zpravidla o dost odlišuje od reálných výsledků hlasování. Avšak v nadcházejících sněmovních volbách, které se uskuteční začátkem října, mohou hlasy krajanů získat daleko větší váhu. A to kvůli faktu, že se započítají do výsledků v Ústeckém kraji, kde si to jakoby mimoděk rozdají předseda Pirátů Ivan Bartoš a stávající ministerský předseda a lídr hnutí ANO Andrej Babiš.

Dalším z aktérů klání o zisk práva na sestavování příštího kabinetu je dle průzkumů lídr koalice Spolu složené z ODS, lidovců a TOP 09 Petr Fiala, duo těžkých vah na severu Čech však nedoplní. Nenapodobí Babiše, který původně měl vévodit kandidátce ANO ve středních Čechách, ale přesunul se na soupisku pro Ústecký kraj, což ve středu večer odklepl republikový výbor hnutí. „Budu kandidovat v jihomoravském regionu, kde žiji, tak to má být,“ uvedl pro LN šéf občanských demokratů.

Že se Ústecko přemění na politický ring klíčového střetu podzimních voleb, naznačovaly výroky obou volebních „zápasníků“ už nějakou dobu.

„Já jsem připraven s panem Bartošem vysvětlit občanům, že on není vhodný na tuto pozici,“ ohlašoval už před časem premiér. „Pro mě není na rozdíl od pana premiéra Ústecko jakási zábavná bojová aréna,“ reagoval nedávno „šéfpiráta“. S Babišem má společné, že před čtyřmi roky kandidoval ve středních Čechách, byl to však muž s dredy, kdo z dvojice „B+B“ první zamířil na sever; Babiš takřkajíc kráčí v jeho šlépějích.

Hlasy Čechů ze zahraničí nejspíš nesehrají rozhodující roli, naklánět miský vah však mohou. V roce 2017 odevzdalo svůj hlas za hranicemi 10 494 českých občanů. Piráti tehdy dostali necelých 20 procent z nich, tedy přibližně dva tisíce hlasů. Nemusí se to zdát příliš, hodí se však připomenout, že politici bojující pod černou vlajkou vyšli před čtyřmi roky z voleb se ziskem 10,79 procenta hlasů, zatímco nyní se jejich koaliční uskupení se Starosty přetahuje v předvolebních průzkumech s hnutím ANO o první příčku.

Vzhledem k faktu, že Piráti ve volbách v roce 2017 nasbírali v Ústeckém kraji 28 tisíc hlasů, není několik tisíc volebních lístků s jejich kandidátkou, jež by jim mohly být z ciziny připsány, zanedbatelná množina. Zvláště pokud souboj na Ústecku upoutá pozornost krajanů, kteří minule volili proti Babišovi: ANO od nich obdrželo pouhých 7,62 procenta hlasů, zatímco „doma“ dostalo takřka 30 procent hlasů.

Vzkaz Zemanovi?

Ze statistik plyne, že lidé v Ústeckém kraji byli v minulosti nakloněni spíše stávajícímu premiérovi. Před čtyřmi roky zde ANO dostalo 37,55 procenta hlasů, tehdy tamní kandidátku vedl současný ministr životního prostředí Richard Brabec. Piráti si pod

taktovkou Mikuláše Peksy došli pro 8,24 procenta hlasů. Mnohem menší rozdíl ale přinesly loňské krajské volby: ANO bralo necelých 26 procent hlasů oproti deseti procentům Pirátů.

Vzhledem k charakteru regionu Ústecka to není až tak překvapivé. Kraj je v porovnání s jinými přesvědčivě poslední v podílu obyvatel s dosaženým alespoň vyšším odborných vzděláním a průměrný co do výše hrubé měsíční mzdy. To jsou faktory typické spíš pro elektorát Babišova ANO.

Jistou politickou symboliku nesou i preferenční hlasy, které by v případě, že se Bartoš vyprofiluje jako hlavní premiérův rival, mohly proudit od krajanů právě na jeho konto.

Přímý střet dvou favoritů na příští premiérský post bude jistě bedlivě sledovat také Hrad. Prezident Miloš Zeman se nechal slyšet, že volební koalice hodlá ignorovat; právo na sestavení vlády hodlá poskytnout šéfovi ve výsledku očištěném od koaličních bloků té nejúspěšnější strany: tedy té s nejvyšším počtem poslanců. Hlava státu navíc veřejně vyjevila, že bude volit hnutí ANO. S přihlédnutím k Zemanovým zvykům nakládat s povolebním vývojem po svém, se také může stát, že výsledek v Ústeckém kraji bude nakonec irelevantní.

Babišovo prohození volebních krajů vyvolala v seznamu lídrů regionálních kandidátek ANO akci hodnou názvu filmu Kulový blesk. Z Ústecka se poroučel už zmíněný Brabec, který se přesunul do čela jihočeské kandidátky. Z té naopak za premiéra ve Středočeském kraji zaskočí dvojitý ministr Karel Havlíček.

MICHAL BERNÁTH

Koalice ještě zaútočí na voliče

Schizofrenie mezi **zachováním tradiční značky** a budováním nového koaličního brandu nemusí být na škodu. Na to, aby nové koalice zaujaly voliče, mají ještě dost času.

PRAHA Dlouho to vypadalo, že důvod, proč vznikly, se naplňuje. Koalice, které do vítku svého zrození vložily především spojenectví proti Andreji Babišovi, daly jeho hnutí v průzkumech několikrát zabrat. Piráti se Starosty měli jeden čas jednoznačně největší přízeň, ODS, TOP 09 a KDU-y vládnímu hnutí na záda z druhé strany. Teď, pár měsíců před volbami, se ANO opět dostává do popředí. To ale podle odborníků nemusí ještě nic znamenat. Nové koalice, a tedy i nové značky, mají dle nich stále ještě čas přilákat nové příznivce.

„Koalice rozhodně mají šanci oslovovat i nové voliče. Strany i koalice se nyní nacházejí v jakémsi útlumu. Z průzkumů je přitom zřejmé, že volič se tradičně rozhoduje až v posledních týdnech až dnech před volbami. Klíčová tedy bude i tentokrát horká fáze kampaně,“ líčí Alžběta Králová z Institutu politického marketingu. Pokud podle ní koalice zvolí vhodnou strategii, mají šanci, aby novou značku zaregistrovalo před volbami více voličů.

Koalice jako Koloběžka I.

Horká fáze kampaně přitom podle sociologa Jana Herzmana, který se zaměřuje na volební chování, začne poslední pondělí před prvním školním dnem, tedy 30. srpna. „Bude velmi důležité, jak se subjekty budou prezentovat. Zdaleka není rozhodnuto,“ líčí odborník.

S tím vším souhlasí i politolog Miloš Brunclík z Cevro Institutu. Podle něj může šikovná kampaň oslovit i ty voliče, kteří zatím o koalicih moc nevědí.

Až dosud se přitom koalicím podařilo vejít ve známost podobně, jako kdyby se o to snažila princezna Koloběžka I. – trochu ano, trochu ne. Někteří voliči novou značku znají, jiní nikoliv.

„Zdá se mi, že ten, kdo alespoň občas sleduje politiku, je schopen jednotlivé předvolební aliance vnímat a identifikovat subjekty, které jsou jejich součástí. Samozřejmě ale platí, že pro vlašnější voliče, respektive ty, kteří politiku moc nesledují, mohou být matoucí a nemusí v nich hned být schopni najít ‚svou‘ stranu,“ vysvětluje Brunclík. I to by ale podzimní týdny před volbami mohly změnit.

Jiný přístup koalic

Lehká nevýhoda nových koalic plyne z toho, že o sobě musí dávat víc vědět, vysvětlovat voličům, proč vznikly a co nabízejí. Může to působit i tak, že strany, které až dosud kandidovaly do sněmovny pod svou vlastní značkou, se kterou už více či méně uspěly, trochu bojují s tím, jak se vyrovnat s kolektivní identitou. Nová značka funguje, stará nezanikla. Ostatně jako dva svébytné subjekty se v rámci spojenectví chtějí prezentovat

Piráti a Starostové. „Netvořili jsme pro nadcházející volby zcela novou identitu, ale vycházíme z přirozeného spojení dvou subjektů. I proto nemají podle našich průzkumů voliči problém s identifikací našich stranických značek,“ uvádí předseda STAN Vít Rakušan.

Snaha představovat se jako dvě svébytné značky v rámci koalice přišla ale podle odborníků až časem. Koalice je podle Králové nucená spíše reagovat na dezinformace namířené proti ní, než aby prosazovala svůj program. „I proto se nyní koalice rozhodla pro změnu strategie, která má klást důraz na to, že ji tvoří dvě svébytné strany, soustředit se chce také více na zdůraznění nekonfliktní značky Starostů,“ vysvětluje Králová.

Jsou to přitom právě Piráti a Starostové, kteří jsou k sobě schopní hledat cestu snáz – i kvůli menší vyhraněnosti. Druhá koalice naráží na odlišnost názorů. Ať je to v případě ODS a TOP 09 například pohled na EU či přijetí eura, nebo rozdílnost v tématech uvolněnější TOP 09 a konzervativní KDU-ČSL.

Přesto se právě tyto tři strany rozhodly seskupit pod novým společným názvem Spolu. A podle Králové se jim podařilo skutečně vybudovat značku, která od samého počátku působí kompaktně. „Na samotnou značku ODS samozřejmě nezapomínáme. Dominantní je teď ale značka koalice, která se uchází o přízeň voličů.“ říká místopředseda občanských demokratů Martin Kupka.

Lídr především

Ostatně zachování identity jednotlivých partají nemusí být vždy na škodu. „Řadu voličů oslovuje samotná koalice. Aliance signalizuje ochotu stran ke spolupráci, schopnost kompromisu a dohody, což je v podmínkách parlamentní demokracie s poměrným volebním systémem klíčová kompetence. Na druhé straně část voličů preferuje předvolební aliance jen kvůli tomu, že v nich figuruje ta ‚jejich‘ strana. Nemyslím si, že by tato skutečnost měla koalici ve volbách nějak zvlášť poškozovat,“ míní Brunclík.

Sociolog Herzmann k tomu přidává zkušenost z projektu Český volič, který běží už podeváté. V rámci něj se provádí analýza komunikace na sociálních sítích. „A tam to pořád vypadá tak, že o koalicích si lidé píšou méně než o samotných lídrech,“ popisuje Herzmann.

ELIŠKA NOVÁ

Piráti to mají černé na bílém: ANO ne

Opoziční uskupení sepsalo strategii, jak bude postupovat po říjnových volbách při vyjednáváních. Počítá se čtyřmi scénáři

PRAHA Politika se zpravidla hraje jako poker. Dopředu se raději nic moc nevyklučuje, aby – při nepříznivých okolnostech – člověk sám sebe nezahnal do nevýhodné pozice. Před letošními sněmovními volbami, které všechny strany označují za klíčový střet, se to ale hraje jinak. Partaje a hnutí ještě před rozhodujícím říjnovým víkendem oznamují, s kým si ruku nepodají. Piráti a Starostové (PiSt) v tomto smyslu sestavili dokument, jímž se svým voličům zavazují.

„Naše podpora libovolné vlády je podmíněna tím, že do vlády nebudou nominováni lidé nekompetentní, s prokázanou korupční minulostí, nebo v trvalém střetu zájmů. V žádném případě nepodpoříme vládu s účastí subjektů ohrožujících základy liberální demokracie nebo s historickým dědictvím likvidace demokracie v této zemi, to jest zejména s účastí KSČM, SPD nebo ANO,“ vypočítává strategie, již LN mají k dispozici.

Koalice si dopředu škrtila i možnost tiché spolupráce s řečenými subjekty. Vzhledem k povolebnímu vývoji je podstatné hlavně vyloučení hnutí ANO, protože to je jeden ze tří subjektů, mezi nimiž se odehrává – v i průzkumech – stěžejní šikování voličů. V tuto chvíli peloton vede, v zádech má Spolu v čele s ODS a právě Piráty se Starosty.

Přetlak adeptů na funkce

„Stejně jako v roce 2017 zveřejňujeme i nyní povolební strategii, kterou se budeme řídit. Jako jediní dáváme vzkaz našim voličům, kterým otevřeným způsobem říkáme, co od nás mohou očekávat,“ vysvětluje postup Ivan Bartoš, předseda Pirátů a kandidát na premiéra daného uskupení.

Dokument hovoří o všech čtyřech možnostech, co mohou nastat. První je zřejmá, z pohledu autorů kýžená: PiSt vyhrají a mají premiéra. Tím by byl podle dohody Bartoš, na ostatní pozice by se vybíralo podle klíče, že na dva pirátské členy vlády musí připadat nejhůře jeden starostenský. Někde by to znamenalo lité boje, například na ministerstvo financí aspirují senátor Lukáš Wagenknecht (Piráti) a Věslav Michalík (STAN), starosta Dolních Břežan a zdatný politický matador.

Ve druhé verzi je PiSt také ve vládě, ale jako menší partner. „Do vlády rozhodně nebudeme vstupovat z pozice slabého hráče s minimální možností korigovat rozhodnutí silnějších členů vlády,“ uvádí dokument, že při výrazném nepoměru sil by se uskupení raději stáhlo do opozice. Strany se zavazují, že se přidrží zásady „spolu do vlády, nebo nic“, i když se po volbách rozdělí na dva samostatné poslanecké kluby.

Zbylé dvě možnosti spadají do opozice. Buď by se PiSt uchýlil k tiché podpoře menšinové vlády, a musela by to podle všeho být vláda ODS, respektive Spolu, protože jinak se do dolní komory neblíží nikdo jiný, kdo by byl pro PiSt akceptovatelný a měl šanci se do Strakovy akademie podívat. Pokud by takový kabinet neplnil programové sliby vůči Pirátům se Starosty, nežinýrovali by se hlasovat pro nedůvěru. Poslední v řadě budoucích výhledů je pak čistokrevná opozice.

ANO a Spolu sice neseptali deklaraci, kde by zvěčnili vůli do písmenek, ale jejich předáci už se také dali slyšet, na čí dveře po volbách klepat nehodlají.

Petr Fiala, předseda občanských demokratů – ve shodě s přidruženými TOP 09 a lidovci – opakovaně vyloučil, že by ODS nebo Spolu koketovala s nápadem utvářet vládu s hnutím ANO, jedinou možností je koalice s Piráty a Starosty. Voliče by opačný postup pravděpodobně rozladil, když středopravý trojlístek osázel krajnice billboardy s výhružnými bustami Andreje Babiše (ANO), Vojtěcha Filipa (KSČM) a Tomia Okamury (SPD) s jednoznačným titulkem: Hrozba.

Zároveň premiér a předseda ANO už se vyznal z nepřekonatelné nesympatie k Pirátům, kvůli níž ANO nechce ani zkusit bavit se s nimi o možnostech vládního uspořádání.

Komunisté a SPD už taky naznačili: rudí jsou ochotní vstoupit znovu do stejného proudu, třebaže už jim podrazil nohy, a zopakovat tichou podporu ANO, kdyby dostali záruky plnění programu. Ty už měli v dobiehající čtyřletce, ale nijak jim to nepomohlo; prostě se neplnily. Okamura zase uvedl, že SPD nepůjde do vlády, kde by byl Babiš osobně, to kvůli střetu zájmů ohledně dotací, ANO jako takové nevdá. Nechal si ústupovou variantu taky na tichou podporu.

Z toho plyne – když se přidržíme deklarací – že ANO potřebuje, aby se do sněmovny dostali komunisté a okamurovci, aby o ně mohlo zapřít svůj menšinový kabinet. Vláda by byla jednobarevná, jak to má Babiš rád, ale velmi vratká v kotnicích. A nutně to vyžaduje, aby dané tři strany překonaly stojedničkový počet poslanců. SPD má podle všeho vstup do sněmovny jistý, ale komunisté nikoli. Toužebným přáním ANO je vytvořit koalici s ODS, což by šlo leda za cenu rozpadu nejen souručenství s TOP 09 a KDU, ale také samotného poslaneckého klubu občanských demokratů. Pro část modrých představují Piráti rudozelené monstrum horší agrárníka s dotačním apetitem a střetem zájmů, ne však pro všechny.

Faktor Zeman

Z pohledu Spolu a PiSt je pak podle výroků ideální, aby většinu v dolní komoře sestavili spolu, variuje se jen to, kdo má premiéra: obě uskupení si přirozeně přejí, aby to byli právě ony. Povolební matematiku výrazně ovlivní dva faktory, nejlepším úmyslům a přáním navzdory. Prezidentem bude stále Miloš Zeman, v koncovce svého posledního funkčního období, které si náležitě užije. Už vyjevil záměr, že pokud ANO vyhraje volby, jmenuje Babiše premiérem, znovu a znovu, i kdyby široko daleko nenacházelo ANO

jediného kamaráda do party. Spolu a PiSt tudíž nestačí mít dohromady většinu, pokud chtějí hned zkraje prorážet Zemanův val, jeden z nich musí vyhrát. A pozor, sám za sebe, jako Piráti nebo ODS, protože prezident se rozhodl, že předvolební koalice, zákonem i Ústavním soudem ukotvené, jsou podvodem na voličích, a on je bude ignorovat.

Víc než kdy jindy, a v tom se skutečně schyluje ke klíčovému střetu, vedle vyhrocených táborů příznivců a odpůrců, bude záležet na každé nuanci zisku, na každém získaném poslanci. Měkké místo pro Zemanovy strategie představuje fakt, že obě předvolební uskupení se rozpadnou na jednotlivé kluby a váhavce v nich. Spolu i PiSt mají ve svých smlouvách závazek postupovat pak i tak společně při důležitých věcech: důvěře vládě, ustavení sněmovny, státním rozpočtu, ale za porušení v podstatě není trestu.

Poznámku čtěte na straně 8

KATEŘINA SURMANOVÁ

Babiš zajel do ODS kvůli seniorům

Při **souboji lídrů** dvou koalic a premiéra v televizi Nova Andrej Babiš obvinil ODS, že nikdy neměla ráda důchodce. Oplátkou uslyšel, že lže.

První část debaty na TV Nova včera obstarali Vojtěch Filip, Tomio Okamura, Jan Hamáček a Robert Šlachta FOTO TV NOVA

PRAHA Předvolební maraton televizních debat včera uzavřela Nova. Nabídla dvě kola soubojů lídrů. Ten večerní byl rozhodně výraznější. Sešli se v něm premiér Andrej Babiš (ANO) a lídři koalice Spolu Petr Fiala (ODS) a PirStan Ivan Bartoš (Piráti). Zhruba v polovině pořadu to začalo vřít.

Fiala s Bartošem kritizovali vládu za inflaci, zadlužování a neschopnost šetřit na výdajích státu. „Vážení občané, právě jste slyšeli, že vás obvinili, že můžete za inflaci. Pan politolog a aťák tomu vůbec nerozumí. Mluví úplně z cesty,“ obořil se na ně Babiš.

Atmosféra dále už jen houstla. Fiala si výpad nenechal líbit. „V době, kdy jste si podivným způsobem kupoval zámečky ve Francii, řídil jsem Masarykovu univerzitu a měl jsem vyrovnaný rozpočet,“ uvedl s odkazem na Babišem vytvořenou strukturu offshore společností pro nákup luxusní nemovitosti ve Francii v roce 2009. „Pan Babiš byl expert na optimalizace v daňových rájích,“ přisadil si Bartoš.

Ani později tři kandidáti na příštího premiéra nenašli společnou řeč. „ODS nikdy neměla ráda důchodce. Teď chtějí zrušit slevy na jízdné,“ zaútočil premiér. Odkazoval se na rozdíly růstu důchodů, kdy vládli občanští demokraté a ANO. Fiala naopak poukazoval na povinné valorizace důchodů a rostoucí ceny.

Debatu zpestřily i manželky tří lídrů, které popisovaly, co obdivují na svých protějšcích. Zatímco Monika Babišová vyzdvihovala premiérovu urputnost, žena Ivana Bartoše Lýdie zdůraznila, že mít premiéra, který nelže a nekrade, by byla důležitá změna.

Naopak šéf PirSTAN musel úvodem vysvětlovat dříve vstřícnější postoj k migraci do Evropy z muslimského světa.

V odpolední diskusi Jan Hamáček znovu popudil lidovce, jejichž voliče už ve středu vyzval, aby v nadcházejících volbách podpořili sociální demokraty. Hlasoval by pro ně podle jeho slov i Josef Lux, expředseda KDU-ČSL, který zemřel v roce 1999. Lidovecké špičky včetně vdovy po Josefu Luxovi se proti tomu ale ihned ohradily.

„Pouze jsem chtěl v programové rovině poukázat na to, že Josef Lux byl průkopníkem sociálně tržní ekonomiky. Dokonce to vložil do základu programu KDU-ČSL,“ uvedl na Nově. Podle Luxové ale sociálně tržní program nyní hájí koalice Spolu, kterou také s rodinou bude volit.

MARTIN SHABU

Příloha 9

Kritické čtení textu: „Kdo dělá kampaně: přeběhlice i šéf sám“

Co?

1. **Titulek:** Obsahuje dvě informace, které se obě týkají vedení kampaně: 1. přeběhlice dělá kampaně, 2. šéf dělá kampaně. Tyto dva body by se daly shrnout do jednoho bodu „kdo dělá kampaně“, ale vzhledem k tomu, že se očividně jedná o dvě různé strany a osoby, rozdělila jsem je na dvě informace. Ze způsobu formulace se však z titulku nedozvídáme, zda jde o aktuální událost nebo jen o popis stavu věci, jelikož neobsahují téměř žádnou specifikaci události, ale pouze téma.
2. **Perex:** Zde jsou uvedeny dvě informace: 1. kdo je volební manažer Pirátů a 2. jiné strany nikoho na pozici volebního manažera nedosadily. Druhá informace už má charakter aktuální události, jelikož v této době některé strany kampaně teprve připravovaly.
3. **Události:** 1. obsazení pozice volebního manažera ve stranách, 2. řízení kampaně v ANO, 3. přechod Anny Shavit z ANO do KDU-ČSL, 4. kdo připravuje volební kampaň koalici SPOLU, 5. změny v řízení volební kampaně koalice PirSTAN, 6. jak Okamura řídí kampaň SPD, 7. ČSSD neobsazuje pozici volebního manažera, 8. způsob vedení volební kampaně komunistů, 9. Libor Žofka vede kampaň Šlachty. Tematická stavba článku je poměrně sjednocená, hlavním tématem článku je obsazení či neobsazení pozice volebního manažera v jednotlivých stranách a koalicích, zároveň se zabývá i tématem způsob vedení kampaně. Jde částečně o popis situace na politické scéně, ale zároveň seznamuje se změnami ve vedení kampaní, což lze označit za události, nicméně nelze zde pojmenovat hlavní událost, které by se článek věnoval.
4. **Titulek, úvodní odstavec a příběh:** Ačkoliv se v titulku i perexu nachází informace, které jsou dále rozebírány v textu, informace, které plně vysvětlují, o čem nadpis i perex opravdu jsou, se objevují nejdříve v 3. bodě struktury článku. Podle titulku by hlavní událostí byl přechod Anny Shavit z ANO do KDU-ČSL (3.), 2. informace v titulku pak odkazuje až k bodu 6., a to poměrně nejasně. Informace 1. z perexu pak odkazuje až k bodu 5. ve struktuře článku. Tímto je narušena logika struktury zprávy a úplně přerušen vztah mezi

titulkem a tělem článku, jelikož titulek by měl nést informaci o hlavní události, která by měla být rozvíjena hned v prvním odstavci článku, což se zde neděje. Zároveň struktura článku není vystavěna kolem hlavní události, ale kolem tématu obsazení/neosazení volebních manažerů.

Kdo?

1. **Přiřazení zprávy, atribuce:** Článek je přiřazen konkrétnímu autorovi, redaktorovi MF DNES, jedná se tak o autorský článek, který nebyl převzat z jiné agentury.
2. **Zdroje:** Většina článku neobsahuje odkazy k určitým zdrojům, původ informací je tedy nejasný, informace jsou podávány jako všeobecně známé. Jediné pasáže, ve kterých autor odkazuje ke zdrojům informací, jsou přímé citace. Výběr osob, které jsou citovány, odpovídá tématu, vždy se jedná o osoby, které se přípravou volební kampaně zabývají nebo jsou mluvčími strany, tudíž se k tématu mají vyjadřovat: Miloš Gregor (1.), Tomio Okamura (2.), mluvčí ČSSD Eva Gregorová (3.) a Roman Roun (4.). První citace slouží k potvrzení tvrzení autora článku: „Ten však nechtěl o spolupráci mluvit. „K tomu vám o nich nepovím,“ řekl Gregor MF DNES.“ (1.) Vytváří se tak dojem důvěryhodnosti autora článku, citace zde funguje jako potvrzení informací i způsobu jejich podání autorem. Citace 2. a 3. fungují na stejném principu: potvrzují informace podané v článku a zároveň je zpřesňují a rozšiřují, především v citátu č. 2, ve kterém se dozvídáme i důvody, které jsou za rozhodnutím Tomia Okamury. Podobně funguje i citát č. 4, skrze který jsou podány další informace o vedení kampaně KSČM, ale oproti ostatním citátům působí v rámci textu méně organicky.
3. **Aktéři:** Nelze zde jednoznačně určit hlavní aktéry článku, nicméně osoby zmíněné v titulku a perexu lze chápat jako důležité aktéry, jelikož se k nim autor snaží přitáhnout pozornost: „přeběhlice“ Anna Shavit (1.), šéf SPD T. Okamura (2.) a volební manažer Pirátů P. Gruber (3.). Nejsou to jediné jmenované osoby vzhledem k charakteru článku, jelikož cílem textu je obeznámit čtenáře s tím, kdo vede volební kampaně v jednotlivých stranách a seskupeních: 4. Zbyněk Stanjura, 5. Miloš Gregor, 6. Štěpán Hofman, 7. Jakub Horák, 8. agentura BeefBrothers, 9. Michal Hašek, 10. Jan Hamáček, 11. Eva Gregorová, 12. Roman Roun, 13. Libor Žofka. Všichni jmenovaní aktéři jsou buďto politici

nebo odborníci na marketing a příbuzné obory, což znamená, že se řadí v daném diskurzu mezi elity. V článku se objevuje snaha osoby nějak přiblížit: zdůraznění dlouholeté známosti (13.), kariérní propojení se známými postavami (12.) nebo přiřazení přívlastku, což zde v obou případech slouží k vytvoření negativního dojmu o dané osobě nebo jejích schopnostech (1. a 3.).

Kde?

1. **Místa:** Pro tento článek není zásadní umístění události, přesto se zde vyskytuje lokalizace osob do určitých míst: hned na začátku je lokalizován autor článku do Prahy (1.). Dalšími místy uvedenými jsou Masarykova univerzita v Brně (2.), česká pobočka Lékařů bez hranic (3.), Sněmovna (4.) a celní správa (5.).
2. **Struktura lokace:** Celá zpráva se dá lokalizovat do Prahy, jelikož si jakožto čtenáři domyslíme, že zde sídlí vedení a volební štáby jednotlivých stran, nicméně bližší lokalizace se dále nevyskytuje. Všechna další místa, která jsou v článku zmíněna, se vztahují k jednotlivým osobám a k jejich profesní minulosti. Absence většího množství přesných lokalizací vytváří dojem, že událost se odehrála a je platná „všude“, pro celé území ČR.

Kdy?

1. **Čas:** Výrazy časové deixe odkazující k současnosti jsou v textu použity, aby zdůraznily momentální situaci a výchozí čas 0, a pravidelně se střídají s výrazy časové deixe odkazujícími na minulost. Vytváří tak dvě časové linie, přičemž linie v minulosti vysvětluje současnou situaci, která je většinou brána jako výsledek minulých událostí nebo slouží ke zvýraznění kontrastů mezi minulostí a současností.
2. **Časová struktura:** Časová osa textu nepostupuje chronologicky, jelikož se věnuje více „malým“ událostem. Současnost je v tomto článku výchozí čas 0, jde o bod, od kterého autor vychází. Titulek má nadčasovou platnost a plně se čas 0 projevuje v perexu, o tomto stavu se zde mluví jako o výsledku předchozích rozhodnutí („jiné strany tento post neobsadily“). Autor se celou dobu drží poměrně jednotného schématu, u jednotlivých událostí vychází ze současného okamžiku, tj. kdo kde momentálně je/působí, a pokračuje do minulosti.

1. Letošní neobsazení pozice volebního manažera

0 | +1

2. Zdůraznění probíhajícího sestavování týmu ANO („tým centrály hnutí, který se teprve sestavuje“), následující událostí jsou nahlíženy ze současné pozice („kampaň ještě oficiálně nezačalo“).	0 +1
3. Ukončení spolupráce ANO s Annou Shavit.	-2 0
4. Další informace o vedení kampaně koalice SPOLU.	0
5. Řízení kampaně koalice Pirátů a STAN, srovnání s kampaní v roce 2017.	0 -2
6. Spolupráce agentury BeerBrothers s Piráty a její předchozí projekty.	0 -3
7. Absence volebních poradců v SPD a fungování Tomia Okamury, vysvětlení současného stavu Tomiem Okamurou	0 -1
8. Problematika pozice volebního manažera v ČSSD, srovnání s minulými volbami a zdůraznění rozdílů oproti minulosti.	0 -1
9. Působení Romana Rouna v KSČM, popis jeho zkušeností s marketingem a médií („dlouhá léta působil také v showbyznysu“).	0 -3
10. Vedení kampaně Roberta Šlachty.	0
3. **Pozadí události:** Na první pohled autor dodává dostatek informací k jednotlivým osobám a událostem a zakotvuje současný stav v minulosti nebo dodává profesní zázemí jednotlivých osob. Nicméně u nejzdůrazňovanějších událostí chybí rozsáhlejší vysvětlení, proč se tak udály, věci jsou jen dány do souvislosti. Profesní pozadí osob slouží především k tomu, aby si čtenář mohl vytvořit obrázek o jednotlivých osobách, ačkoliv v části případů slouží i k „opodstatnění“ výběru dané osoby na pozici.
 4. **Komentář:** Přímý komentář autora se zde vyloženě nevyskytuje, ale v článku se nachází obraty, které naznačují názor autora: „překvapivě neobsadí“, samotné označení „přeběhlce“ pro Annu Shavit značí snahu zabarvit pohled na ni, dále se projevuje ve větě „dokonce nemá ani najaté poradce“.
 5. **Pokračování:** Ve zprávě se objevují narážky na budoucí volby jako logické vyústění volební kampaně, nicméně neobjevují se žádné spekulace o účinnosti strategie jednotlivých stran.

Událost a struktura diskurzu

1. **Struktura události:** Nejedná se zde v pravém smyslu o událost, spíše o podání informací spojených stejným tématem, nicméně jak bylo zmíněno, existují zde mikroudálosti. Časoprostorově mají všechny aktuální informace působit

s všeobecnou platností, kromě odkazování k předchozím volbám není jasně řečeno, kdy se věci odehrály, vždy jsou podány jako relativně nová událost. Není to podloženo žádným bližším časovým údajem než „letos“ nebo „nyní“. Časová výstavba u události č. 3 jako jediná postupuje od minulosti k současnému stavu, tudíž je v kontextu článku zdůrazněna minulost a ne současnost, současnost je dokonce posuzována místy z pohledu minulosti jako negativní.

2. **Struktura diskurzu:** Většina zprávy následuje stejnou strukturu: představí současný stav, představí osoby vedoucí kampaň (výjimkou je Zbyněk Stanjura jako již známý politik a Štěpán Hofman), případně srovnají s minulými kampaněmi. Celý článek je jasně spojen tématem obsazení pozice volebního manažera. Většině osob jsou přiřazovány neutrální atributy kromě dvou (1. a 3.). Těmto dvěma aktérům jsou přiřazeny atributy, které napadají buď jejich loajalitu (specificky k hnutí ANO) (1.), nebo kvalifikovanost (3.).
3. **Koherence:** Kauzalita u většiny mikroudálostí chybí, neobjevuje se téměř žádné vysvětlení, proč něco nastalo, pouze u událostí 5. a 6. se vyskytuje nějaké vysvětlení. Dále autor vytváří kauzalitu mezi událostí 2. a 3., přičemž ačkoliv spolu jistě souvisí, nelze automaticky říct, že 3. událost je příčinnou druhé. Většina doplňujících informací slouží k představení jednotlivých aktérů a jejich personalizaci. Lze říci, že tyto informace vysvětlují, proč byli vybráni, ale neplatí to u všech (např. u 13. aktéra) a rozhodně to nelze považovat za pravou kauzalitu.
4. **Zastření významu:** Většinou zde chybí časové údaje, což může pozměnit vyznění zprávy, zvláště u události č. 3. Tím, že je podávána jako převážně jako nová informace, podtrhává útok autora na její loajalitu, jelikož se pohybujeme v období, ve kterém začínají kampaně.

Příloha 10

Kritické čtení textu: Piráti hledají: jak z krize

Co?

1. **Titulek:** V titulku se nachází dvě informace: 1. Piráti jsou v krizi a 2. hledají, jak se z krize dostat, obě informace jsou aktuální a vážou se k politické situaci v současném okamžiku.
2. **Perex:** Perex navazuje na titulek a pouze podrobněji a přesněji rozvádí informace z titulku: 1. preference Pirátů klesají (krize z nadpisu) 2. probíhá debata o úpravách kampaně (hledají, jak z krize). Text reaguje na pokles preferencí koalice PirSTAN v nedávné době a na jejich kampaň.
3. **Události:** Text se věnuje krizi PirSTAN před volbami a v tomto ohledu je tedy značně ucelený a souvislý. Hlavní událostí je krize vyplývající z poklesu preferencí, text se převážně věnuje událostem, které události předcházely a zapříčinily ji. Stavba textu je tedy následující: 1. Piráti jsou v krizi a hledají, jak se z ní dostat ven; 2. předchozí chování PirSTAN v roli favorita; 3. propad PirSTAN v průzkumech; 4. chování opozice během opatření proti COVIDU; 5. téma COVIDU po rozvolňování; 6. útoky Babiše na PirSTAN; 7. obrana PirSTAN proti útokům; 8. další útoky na PirSTAN podle Bartoše a Rakušana; 9. „úlety“ kampaně PirSTAN; 10. PirSTAN mění taktiku kampaně; 11. současné preference voličů.
4. **Titulek, úvodní odstavec a příběh:** V tomto textu spolu titulek, perex i tělo textu korespondují, text se věnuje krizi PirSTAN. Nicméně způsobům hledání cesty z krize je v textu věnováno spíše méně prostoru, většina textu se věnuje předcházejícím událostem a důvodům, proč krize nastala. Žádná informace nebyla opomenuta jak z titulku, tak z perexu. První odstavec se však spíše zaměřuje na upřesnění toho, jak se dostali do krize, spíše než na rozvinutí informací o tom, jak se dostávají z krize.

Kdo?

1. **Přiřazení zprávy, atribuce:** Zpráva je přiřazena konkrétnímu autorovi (Petr Kolář), dokonce je k textu připojena i jeho fotografie, text je přiřazen k redakci deníku MF DNES.

2. **Zdroje:** V textu se nachází poměrně dost zdrojů a jak přímé, tak nepřímé citace. Některé osoby jsou citovány několikrát v různých místech textu, v seznamu však budou uvedeny pouze jednou. Zdroje: 1. lídři PirSTAN obecně (nepřímá citace), 2. Andrej Babiš (napůl přímá citace), 3. Vít Rakušan (přímá citace), 4. Právo, 5. Ivan Bartoš (přímá citace), 6. Ondřej Profant (přímá citace), 7. Pirátské fórum (nepřímá citace), 8. Seznam.cz (nepřímá citace), 9. agentura Median (nepřímá citace). Autor odkazuje k více zdrojům, u některých citací však není jasné, odkud přesně cituje („v úterý napsal, že Ústecký kraj“), nicméně citace osob jsou dohledatelné i v jiných zdrojích, ačkoliv jejich přesný původ není v případech 2., 3. (u druhého výskytu) a 5. (u druhého výskytu) uveden. Objevuje se zde také práce se sémantikou verb dicendi spojených s modálními významy: objevuje se výraz „nenutil říkat“, neutrální sloveso říkat dostává hodnotící konotace. Další citově zabarvený výraz objevující se v textu je „volají“ u zdroje 7., které sémantikou hlasitosti a konotacemi s „hlasem lidu“ zdůrazňuje sílu jejich požadavku.
3. **Aktéři:** V tomto textu lze najít několik aktérů, pro přehled je zde vytvořen nový seznam, jelikož zdrojů v tomto článku je více, a ne všechny zdroje jsou zároveň aktéry a naopak: 1. Andrej Babiš, 2. Vít Rakušan, 3. Ivan Bartoš, 4. Ondřej Profant, 5. Mikuláš Ferjenčík, 6. Martin Charvát. Všichni aktéři nějak souvisí s krizí Pirátů, buď se na ní nějak „spoluúčastnili“, nebo se ji snaží vyřešit. Zároveň jsou všichni kromě 6. aktéra politici patřící k politickým uskupením, 6. osoba je pak profesionál v oblasti politických kampaní. Aktéři 1.–3. jsou hlavními představiteli svých stran, a tudíž jsou nejvíce v kampaních vidět, zároveň jejich činy významně ovlivnily událost, o které se mluví. Další dva aktéři (4. a 5.) přispěli ke krizi PirSTAN svým chováním nebo vedením kampaně. Aktéři 2.–5. jsou převážně stavěni do role osob, které buďto dělaly špatná rozhodnutí, nebo svými prohlášeními straně škodí, u aktéra 2. je tato pozice zmírněna přiznáním vlastní chyby, ale ne úplně. Naopak aktér 1. je sice pojat jako kritik pirátské strany, ale zároveň není vykreslován jako někdo, kdo by udělal chybu („Babišovi to ale evidentně zabírá.“).

Kde?

1. **Místa:** Vzhledem k rozsahu textu se zde nevyskytuje velké množství lokalizací: 1. Česko, 2. Ústecký kraj, 3. Prague Pride, 4. Sněmovna, 5. do krajů (vyjeli

debatovat). První místo se nachází na začátku textu a zasazuje celý článek do České republiky, další lokalizace se pak týkají dalších dílčích informací a zpřesňují je.

2. **Struktura lokace:** První lokalizace podtrhuje zasazení události do ČR a obecně platné působení textu, který se týká celého prostoru ČR. Další lokalizace se pak vážou k jednotlivým citacím a informacím, pro které je většinou umístění podstatné (především 2., 4. a 5.), jelikož bez nich by daná část textu nedávala smysl. Objevuje se poměrně výrazná absence lokalizace u citace Babiše o Pirátech, není zde uvedeno, kde prohlášení zaznělo (ve Sněmovně), což zkresluje celkový obraz těchto výroků, jelikož k tomu využíval prostory mimo volební kampaně, zároveň chybí i lokalizace u citátu Bartoše, který něco napsal, ale není uvedeno kde, tudíž se komplikuje možnost dohledat si originální příspěvek. Obecně v tomto článku chybí lokalizace pro kontroverzní výroky Bartoše a Rakušana a ztěžuje se tak možnost zjistit celý kontext.

Kdy?

1. **Čas:** Prostředky časové deixe se v textu vyskytují téměř v každém odstavci, nicméně ne vždy jsou informace zařazeny k přesnému času. Většina aktuálních informací je spojena se slovy *dnes* nebo *nyní* a jsou jasně ukotveny v současnosti, ale časová deixe vztahující se k minulosti je většinou neurčitá, není uveden přesný čas (u některých událostí se dá odvodit z popisu), často se deixe věnuje i době trvání a průběhu jevu. Časové určení v textu jsou následující: 1. před pár měsíci, 2. nyní, 3. nějaký ten týden, 4. v té době, 5. několik měsíců, 6. dříve, 7. v úterý, 8. dnes.
2. **Časová struktura:** Čas v titulku je zde časem 0 (neutrální čas), odehrává se v současném okamžiku („hledají: jak z krize“).
 1. Piráti hledají, jak z krize, debatují o úpravách kampaně. 0
 2. Piráti jsou v pozici favoritů, rozdělují si posty v budoucí vládě. -2
 3. Dnešní situace, připuštění špatné situace. 0
 4. Doba pandemie covidu, stále funkční aktivní opatření, kritika vlády -4
 5. Rozvolňování opatření mění situaci opozice. -3
 6. Babiš si volí za soupeře Piráty a vede proti nim útoky -2 | 0
 7. Reakce Pirátů na útoky, soud, hodnocení situace od Rakušana a Ivana Bartoše -1 | 0

8. Rakušana má několik měsíců informace, že ho mají sledovat, chystá se na něj diskreditační kampaň.	-2 +1
9. „Úlety“ a chyby koalice PirSTAN během kampaně.	-1
10. Piráti chtějí měnit taktiku, vyjíždí do krajů.	0
11. Plány na oddělenou propagaci, změna osob.	+1
12. Aktuální průzkum agentury Median a jeho výsledky.	0

Časová struktura události je očividně zaměřena na zobrazení pozadí události a faktorů, které mohly přispět k současnému stavu. Objevují se náznaky výhledů do budoucnosti, ale jsou implikovány jako výsledek modálního slovesa („hodlají měnit taktiku“) v přítomnosti. Obecně se dá říct, že časová struktura skutečně následuje chronologické vyprávění: po uvedení do současné situace se věnuje důvodům, které k ní vedly, a víceméně postupuje od nejstarších událostí k nejnovějším s několika odbočkami, které ale výrazně nenarušují průběh podávání informací, nicméně mnohem více prostoru je věnováno minulosti než současnosti či budoucnosti.

3. **Pozadí události:** Příčinám události je věnován v textu značný prostor: nachází se zde výčet několika faktorů, které podle autora s největší pravděpodobností přispěly k současným problémům. Rámování jednotlivých událostí však není plně neutrální: obzvláště u faktoru konce covidových opatření autor vytváří dojem, že opoziční strany byly populární jen díky „klacku na vládu“. Neobjevuje se ani žádný kladný bod při hodnocení současné situace, ani důvody, proč v předchozích průzkumech koalice PirSTAN vedla, celé pozadí se nese v zásadě negativních komentářích o událostech. Na jednu stranu je to logické, protože autor chtěl nastínit problémy koalice, které rozhodně existovaly, stejně jako jejich chyby, ale zároveň způsob podání vytváří poměrně dost zaujatý obraz.
4. **Komentář:** V textu se objevuje několik přímých komentářů pocházejících od autora textu. Většinou jde o hodnotící výrazy jako „dokonce“ a podobně. Dále se objevují větší větné celky: „tak – velmi cynicky řečeno – přišla opozice o jeden z účinných klacků na Babišův kabinet“. Lze zde vidět snahu ozvláštnit text,¹²¹ nicméně v kontextu tato věta pak funguje jako komentář autora, který dodává až příliš důrazné emotivní hodnocení. Dalšími komentáři „Důkazy

¹²¹ Typický rys publicistiky.

pochopitelně nemá“ a „Od koho jsme to dříve slychávali?“ vytváří aluzi na Andreje Babiše a na kritiku, kterou za jeho výroky vůči němu vyjadřovala opozice. Posledním výrazným komentářem je vyjádření „Mají co dělat“, ve kterém aktualizuje okolnost, že mají opoziční strany před sebou dost práce, a dává ji do souvislosti s výzkumem preferencí. Především druhý delší komentář působí velmi negativně, nevyjadřuje ani tak názor autora, má spíš působit na emoce a zintenzivnit negativní reakci.

5. **Pokračování:** Pokračování je několikrát v textu naznačeno, stejně i možný neúspěch, nicméně oproti vybarvenému pozadí události je mu zde věnováno pouze málo prostoru, stejně jako podrobnějším informacím o současné situaci. Obecně zaznívá skeptický podtón ohledně pokračování a úspěchu změn u Pirátů a STAN.

Událost a struktura diskurzu

1. **Struktura události:** Událost je představena poměrně koherentně, časová osa postupuje chronologicky, všechny jednotlivé body události se týkají tématu. Zároveň se zde objevuje jisté zpochybňování schopností nebo tvrzení některých aktérů (2. a 3.). U jednotlivých výroků se objevuje problém zdroje tohoto výroku nebo informace, obzvláště u kontroverznějších tvrzení, které sice pochází od aktérů, ale autor ne vždy uvádí, kde je našel a z jakého zdroje pochází. Lokalizace zde není tak výrazná, text má mít platnost pro celou ČR, ačkoliv by lokalizace útoků Babiše na PirSTAN pomohla zarámovat tuto událost.
2. **Struktura diskurzu:** Tematicky se text primárně věnuje krizi PirSTAN, poměrně koherentně představuje její možné příčiny, autor zdůrazňuje některé paralely s chováním ANO, které předtím opozice kritizovala. Nicméně text se nevěnuje tomu, jak krizi řeší, ale tomu, proč jsou v krizi, což je spíše tématem tohoto textu.
3. **Koherence:** Autor si logicky vybral nejvýraznější a nejpravděpodobnější faktory, které ovlivnily současnou situaci, nicméně přesná časová určení nebo zdroje prohlášení jednotlivých aktérů jsou občas jen naznačena nebo nejasná („už pár týdnů vykládá“). Jinak je text poměrně koherentní, jednotlivé části na sebe navazují poměrně plynule jak časově, tak logicky, jediné, co z textu „vyčnívá“, je druhá citace Víta Rakušana a jeho slov o jeho plánovaném sledování. Zdánlivě sice navazuje na předchozí citát Ivana Bartoše, ale nepůsobí

jako okomentování Babišova chování a jako pohled na jejich situaci (tak funguje jeho první citace a také i Bartošova citace).

4. **Zastření významu:** Text se příliš nevěnuje snahám o změnu, informaci podává ve dvou větách. Zároveň se nevěnuje blíže kampani, pozornost věnuje vnějším vlivům, které koalice nemohla ovlivnit. Nejsou zde ani uvedeny žádné důvody, proč je chtěli lidé předtím volit (zásluhy jsou připsány covidovým opatřením). Není vytvořen komplexní obraz koalice, pouze negativní (logicky musely zde být vyjmenovány jejich chyby a „přešlapy“, koalice je v krizi a opravdu má problémy), nicméně jejich prezentace není vyvážená.

Příloha 11

Kritické čtení textu: Piráti a STAN chtějí z Česka mozkovnu

Co?

1. **Titulek:** V titulku je podána jedna informace: 1. PirSTAN chce udělat z Česka mozkovnu. Informace, kterou titulek obsahuje, je zároveň pro čtenáře zajímavá a přitažlivá díky aktualizovanému výrazu.
2. **Perex:** Tento text nemá odstavec, který lze nazvat perexem, pravděpodobně kvůli množství místa, který pro něj byl vyhrazen v deníku.
3. **Události:** Tělo textu je propojeno s titulkem tematicky, ale informace uvedena v titulku je rozvíjena až v druhém odstavci textu. Události jsou v textu následující: 1. odstartovala „horká“ část kampaně koalice PirSTAN; 2. Bartoš a Rakušan představili *ŠVINDLbus*; 3. oznámili svůj cíl udělat z Česka mozkovnu, 4. představení plánů jako vládní koalice; 5. zbavení se „tasemnice“ a korupce; 6. představení hlavního hesla kampaně; 7. příjezd *ŠVINDLbusem* a vysvětlení, co to je; 8. Bartoš a Babiš se utkají ve volbách na Ústecku. Ústředním tématem textu je zahájení kampaně PirSTAN předchozího dne, dále text obsahuje téma představení kampaně, které PirSTAN ukázali během zahájení v Ústí nad Labem.
4. **Titulek, úvodní odstavec a příběh:** Nadpis a text spolu souvisí, ale je zde porušena návaznost nadpisu na první odstavec: nadpis přímo odkazuje k druhému odstavci, ale nevěnuje se představení hlavní události (1.), ale až doplňujícím informacím o plánech koalice. V prvním odstavci je představena nejdůležitější informace o události, a zároveň vytváří rámec pro všechny další informace, které ji rozvíjí.

Kdo?

1. **Přiřazení zprávy, atribuce:** Tento článek není přiřazen žádnému autorovi, na konci článku se nachází pouze poznámka „(kop)“, jedná se tedy o redakční sdělení. Původně text pochází z internetového portálu iDNES.cz. Tato informace zde ovšem není uvedena a lze ji zjistit až po podrobnějším vyhledávání. Text v MF DNES je zkrácenou a upravenou verzí tohoto textu, který vyšel den předtím (9. září 2021). Autorem původní verze textu je Josef Kopecký, redaktor iDNES.cz.

2. **Zdroje:** V textu jsou citovány dva zdroje: Ivan Bartoš (1.) a Vít Rakušan (2.). Převažují jejich přímé citace, podle vyznění článku všechny citace pochází z tematizované události. Další zdroje informací (např. o poslání *ŠVINDLbusu*) nejsou uvedeny. Více prostoru je v textu věnováno Ivanu Bartošovi, text odráží jeho pozici lídra koalice. Objevuje se zde výraz „burcoval“ uvádějící přímou citaci Bartoše, který zde byl použit pravděpodobně z důvodu aktualizace textu, jelikož v textu se objevují pouze další dvě různá verba dicendi: „řekl“ a „prohlásil“.
3. **Aktéři:** Osoby fungující jako zdroje jsou zároveň hlavními aktéry textu. Nejsou zmiňováni žádní další členové koalice, Bartoš je představen jako kandidát na premiéra a Rakušan jako lídr STAN. Tímto pojmenováním je zdůrazněna silnější pozice Pirátů a jejich dominantní postavení v rámci koalice. Neobjevuje se zde snaha aktéry personifikovat. Dalším aktérem je Andrej Babiš (3.), zmíněný jako premiér a jako nejvýraznější protivník Bartoše v Ústeckém kraji.

Kde?

1. **Místa:** 1. Česko, 2. Ústí nad Labem, 3. Ústecko. První umístění události se objevuje hned v titulku, vztahuje informace k celému prostoru ČR a přibližuje je geograficky všem čtenářům i před přesné umístění události. Přesné místo, kde se odehrával začátek volební kampaně, je upřesněno až v druhém odstavci. Této informaci není ovšem přikládán velký význam a je prezentována jako druhořadá, ačkoliv místo očividně nebylo vybrán náhodně.
2. **Struktura lokace:** Děj události se nepřemísťuje, hlavní událost se odehrává na jednom místě (2.), skrze 1. místo je zdůrazněn její dopad na celé území ČR. V tomto případě je informace o zasazení události v kontextu důležitá, jelikož koalice zahájila kampaň v místě, kde kandiduje jeden z hlavních představitelů, což je připojeno jako informace na konci. Díky tomu text ukazuje zřejmý záměr představitelů koalice a záměrný výběr místa události.

Kdy?

1. **Čas:** Nejvíce časových určení se vyskytuje hned v prvním odstavci textu: 1. včera, 2. 11.55, 3. za pět minut dvanáct, které přesně označují čas, kdy událost začala. Zdůraznění přesného času se vztahuje k plánu, který koalice představila v únoru 2021 a věnoval se zvládnutí pandemie COVID-19.

2. **Časová struktura:** Jako čas 0 je určen okamžik zahájení kampaně, který je velmi přesně definovaný v prvním odstavci a zároveň nejdůležitější čas události.
 1. odstartovala „horká“ část kampaně 0
 2. koalice PirSTAN představuje *ŠVINDLbus* +1
 3. představení plánu udělat z Česka mozkovnu +1
 4. představení dalších plánů jako vládní koalice +1
 5. představení hlavního hesla kampaně +1
 6. příjezd do Ústí nad Labem *ŠVINDLbus* -1
 7. Bartoš a Babiš kandidují ve volbách na Ústecku +2

Po výchozím čase následují události, které jsou součástí oficiálního zahájení, jedná se o představení obsahu projevu a cílů koalice PirSTAN. U těchto informací není naznačené pořadí, ve kterém byly řečeny (čtenář akceptuje v interpretaci pořadí, v jakém informace uvádí autor, nicméně není jisté, zda skutečně takto po sobě následovaly). Jelikož se přesně definovaný čas nachází pouze u informace o oficiálním zahájení a u informování o budoucí události, jsou jednotlivé události, které následovaly po zahájení, označeny časem +1 a ne 0.

3. **Pozadí události:** Hlubší pozadí události a předchozí fáze kampaně nejsou v tomto textu vůbec rozvíjeny, text se zaměřuje na současný okamžik a na plány, které během události aktéři vyjádřili. Nevěnuje se ani problémům, které se v souvislosti s kampaní koalice vyskytly v předchozích měsících.
4. **Komentář:** Komentáře ani hodnocení situace se v tomto textu nevyskytují. Text je složen převážně z přímých a nepřímých citací a popisu situace.
5. **Pokračování:** Text pouze naznačuje další pokračování události, specificky propojené s místem dění události (střet Babiše a Bartoše v Ústeckém kraji). Text se nevěnuje dalším událostem, které logicky navazují na tematizovanou událost (např. zda se *ŠVINDLbus* přesune do dalšího místa, kam se přesune).

Událost a struktura diskurzu

1. **Struktura události:** Zpráva je jasně umístěna do jednoho místa (2.), zároveň je podána tak, aby se geograficky týkala celého území. Časová struktura zprávy je jednoduchá, zabývá se hlavní událostí a tím, co se během ní stalo, v textu se vyskytují dvě místa, ve kterých se nachází odlišný čas než čas hlavní události,

jedno se vztahuje k příjezdu a druhé k následující události. Hlavními aktéry jsou lídři koalice, kteří zároveň slouží jako zdroje přímých i nepřímých citací.

2. **Struktura diskurzu:** Text se zabývá dvěma tématy: PirSTAN zahájili horkou část volební kampaně a volební sliby a plány PirSTAN. Téma textu působí rozkolísaně, jelikož text zároveň zdůrazňuje začátek „horké“ části kampaně (první informace, kterou nám podávají, zároveň všechny ostatní informace vychází z ní), nadpis naopak odkazuje k programu a předvolebním slibům Pirátů, kterými se zabývá velká část textu formou přímých a nepřímých citátů ze zahájení. Tato dvě témata jsou v textu úzce propojena, ale větší důraz dává text na předvolební sliby koalice.
3. **Koherence:** Text se podrobně zabývá jednou událostí, přesně definuje její začátek i místo konání, přímými a nepřímými citacemi reflektuje dění události. Na první pohled tak vše na sebe navazuje a vztahuje se k dané události, a nejsou tam prázdná místa, která se však objeví při bližším zkoumání kontextu události z jiných zdrojů.
4. **Zastření významu:** Text nerozvíjí ani nevysvětluje narážky uvedené v textu, které pocházejí od představitelů PirSTAN a které se věnují Andreji Babišovi a jeho holdingu. Rakušan i Bartoš používají výrazy jako *tasemnice* a *paraziti*, přičemž z textu vyplývá, že *tasemnice* je pro ně výraz pouze pro korupci, případně holding, a ne pro současnou vládu nebo Andreje Babiše. V nepřímé citaci text odkazuje na holding Agrofert poměrně jasně („... chce odřezat všechny díly *tasemnice*, aby se znovu vládlo ve prospěch lidí a ne jednoho holdingu“), ale neprovází tato slova žádným vysvětlujícím komentářem autora. Text se nevěnuje dalšímu průběhu kampaně, např. nijak se nevěnuje další cestě *ŠVINDLbusu*. Obecně se informace soustředí jen na to, co ten den bylo řečeno, a na informování, že tato akce proběhla.

Příloha 12

Kritické čtení textu: Volby přinesou nové pořádky

Co?

1. **Titulek:** Nadpis obsahuje jednu informaci: po volbách přijde změna situace (1.). Podává velmi obecnou informaci, která pouze naznačuje téma.
2. **Perex:** Perex se netradičně nachází nad titulkem textu a podává jednu informaci: 1. lídři stran vyjádřili preference ohledně možných koaličních partnerů. Perex tak částečně nahrazuje roli titulku a přibližuje přesněji obsah textu.
3. **Události:** 1. lídři osmi politických subjektů promluvili o preferovaných koaličních parterech; 2. šanci dostat se do Sněmovny má osm uskupení; 3. hnutí ANO je ochotné vést jednání se všemi kromě Pirátů; 4. koalice SPOLU doufá ve vládní koalici s koalicí PirSTAN; 5. koalice PirSTAN chce vyjednávat s různými subjekty kromě SPD, ANO a KSČM; 6. SPD nebude podporovat menšinovou vládu; 7. Šlachta se vymezil vůči Pirátům; 8. politologové zdůrazňují potřebu stability a většinové vlády; 9. klíčové oblasti, na které by se měla budoucí vláda soustředit podle odborníků; 10. prezident prohlásil, že sestavením vlády pověří předsedu vítězné strany; 11. očekává se vítězství ANO; 12. nejlepší možná budoucí situace ve Sněmovně pro ANO; 13. potenciální problémy koalice SPOLU a PirSTAN.

Text se věnuje ve své první části tématu naznačeném v perexu: s kým by politické subjekty vyjednávaly po volbách. Druhá část textu (body 8.–13.) se pak zabývá komentáři a hodnocením odborníků z oblasti politologie a ekonomiky o možných budoucích situacích a problémech, které nová vláda bude muset řešit. První část textu tak odpovídá tematicky perexu, nadpis je obecně formulovaný a lze jej vztáhnout na celý článek, zároveň vypovídá pouze o obecném tématu „změny po volbách“. Podrobněji definovaná témata se v textu nachází dvě: téma možných vládních koalic a téma pravděpodobných problémů a výzev nové vlády. Hlavním tématem je budoucí sestavování vládní koalice, nicméně vzhledem k tomu, že ještě neproběhly volby, zaměřuje se text na vyjádření lídrů politických subjektů o jejich preferencích a na spekulace o možných výsledcích voleb. Hlavní událostí je tedy vyjádření preferencí ohledně případných budoucích koalic.

4. **Titulek, úvodní odstavec a příběh:** Nadpis je velmi obecný, nepodává žádnou důležitou informaci (volby většinou změni situaci na politické scéně) a nevyjadřuje bližší informace o obsahu textu. Perex je mnohem úžeji provázaný s tělem textu a definuje jeho téma. V prvním odstavci textu je podrobněji popsáno téma v obecné rovině (1., 2.), jednotlivým uskupením se text věnuje v první části (3.–7.). Nevěnuje se úplně všem osmi, jak deklaruje v perexu a v prvním odstavci, ale zejména největším favoritům voleb a také publicisticky nejvýraznějším subjektům jako Šlachtova Přísaha, názoru ČSSD nebo KSČM se text nevěnuje.

Kdo?

1. **Přiřazení zprávy, atribuce:** Text pochází z deníku MF DNES a jeho autorkou je Eva Pospíšilová, redaktorka MF DNES. Text je přiřazen konkrétní osobě i konkrétnímu médiu.
2. **Zdroje:** V textu se nachází řada zdrojů, ke kterým autorka odkazuje. Často od nich pochází přímé citáty (hlavně v druhé polovině textu), část zdrojů se zároveň shoduje s aktéry zprávy. Zdroje jednotlivých tvrzení a informací jsou následující: 1. Andrej Babiš, 2. Petr Fiala, 3. Vít Rakušan, 4. Tomio Okamura, 5. Robert Šlachta, 6. politolog Lukáš Jelínek, 7. ekonom Štěpán Křeček, 8. ekonom Lukáš Kovanda, 9. Miloš Zeman, 10. politologové, 11. politolog Ladislav Mrklas. Zdroje 1., 2., 3., 5., 9. jsou citovány nepřímě, jedná se o politiky a představitele jednotlivých politických uskupení. Ostatní zdroje jsou citovány přímo, kromě 4. zdroje se jedná o odborníky, kteří se snaží předvídat budoucí situaci a problémy, které mohou nastat po volbách. Čtvrtý zdroj je jediný přímo citovaný politik. Ačkoliv jsou jednotlivé informace přiřazené lídrům stran, není zcela jasné, odkud pocházejí. Většina informací v tomto článku pochází od autorit, které jsou většinou přesně pojmenovány, kromě 10. zdroje: zde autor uvádí jako zdroj pouze „politology“. Projevuje se silná tendence všechny informace i názory podložit elitou nebo odborníkem a odkázat na ně. Objevuje se zde několik různých verb dicendi, např. nechal se slyšet, upozornil i sloveso myslí ve významu míní. Všechny jsou ale použity s cílem text aktualizovat.
3. **Aktéři:** Zdroje 1.–5. zároveň fungují jako aktéři probírané události (ještě nenastala, ale je jisté, že se to stane – volby někdo vyhraje a ten někdo bude skládat vládu a vytvářet koalici). Dalším aktérem je zároveň i Miloš Zeman

(zdroj 9.). Ostatní zdroje již za aktéry nelze považovat, neboť jen komentují situaci a předvídají, jak zřejmě volby dopadnou, na samotné sestavování vlády ani na vyjadřování preferencí nemají žádný vliv a neúčastní se ho. Objevuje se tendence personifikovat, především ve způsobu podání jednotlivých výroků („jsou na jeho vkus příliš doleva“). I když se mluví o osmi uskupeních, nejsou zde zastoupeni představitelé stran ČSSD, KSČM ani Trikolóry a jejich názory, pouze se zmiňují jako potenciální sněmovní strany. Důvodem jejich nezapojení je zřejmě to, že v průzkumech se tyto strany nacházely těsně pod minimální hranicí 5 % potřebnou pro vstup do Sněmovny a nebylo tedy jisté, zda se tam dostanou.

Kde?

1. **Místa:** V textu se objevuje jen málo označení míst: 1. Sněmovna / dolní komora, 2. volební místnosti, 3. země / Česká republika. V případě 1. a 3. místa se objevují dvě různá označení pro tutéž lokaci, místo č. 2. je pak použito jako metafora pro volby („před otevřením volebních místností“). Umístění 1. se objevuje na začátku textu a souvisí se situací po volbách. Lokalita č. 3 zdůrazňuje, že jsou zmiňovány problémy, které jsou platné pro celé území.
2. **Struktura lokace:** Struktura lokací pro výstavbu této zprávy není příliš důležitá, kromě zdůraznění platnosti voleb a budoucí situace pro celé území ČR. Text se zaměřuje na odhadování budoucnosti a předpovědi možných situací, spekuluje se také, o jakých koalicích politické subjekty uvažují, místo v této události tedy nehraje významnější roli. I kdyby zde bylo uvedeno více lokací nebo zdůrazněno, kde budou jednotliví lídři kandidovat, nezměnilo by to celkové vyznění zprávy.

Kdy?

1. **Čas:** 1. příští rok, 2. budoucích let, 3. v roce 2050, 4. v minulosti. Velká část časových určení je v textu vyjádřena opisně a definovaná na základě budoucích událostí (před/po volbách) nebo využitím slovesného času. Prostředků časové deixis jako takových se tak v textu nevyskytuje velké množství a část z nich (1., 3., 4.) se nachází v přímých citacích.
2. **Časová struktura:** Jako výchozí bod 0 je zvolen současný okamžik, tj. okamžik, ve kterém se lídři vyjadřují o svých preferencích, jelikož článek informuje o budoucích událostech, které nejsou rozhodnuty, a zároveň je vyjadřování

preferencí hlavní událostí textu. V perexu se vyskytuje čas 0, titulek je pak časově posunutý do budoucnosti (+1)

1. Lídři politických subjektů zveřejnili koaliční preference.	0
2. Do Sněmovny má zatím šanci dostat se osm uskupení.	0
3. ANO by jednalo se všemi kromě Pirátů.	0
4. Fiala doufá v koalici s Piráty a STAN.	0
5. Koalice PirSTAN by vyjednávala se všemi kromě ANO, KSČM a SPD.	0
6. Vyjádření preferencí SPD a Přisahy.	-1
7. Zdůraznění potřeby stability a většinové vlády.	+2
8. Klíčové oblasti, na které by se budoucí vláda měla zaměřit.	+2 +3
9. Prezident řekl, že sestavením vlády pověří lídra vítězného politického subjektu.	-2
11. Očekává se vítězství ANO.	+1
12. Nejlepší možná budoucí situace ve Sněmovně pro ANO.	+1
13. Potenciální problémy koalice SPOLU a PirSTAN.	+2

Časová struktura ilustruje rozložení textu do dvou tematických okruhů: aktuální preference politických subjektů a předvídání budoucích událostí a situace, jež nastane po volbách. Pouze časové určení události 9. vybočuje ze struktury, jelikož se věnuje výroku prezidenta zasazenému do minulosti časovým určením (4.), ale stále se vztahuje k předvídání budoucích událostí, jde o faktor, který sestavování vlády může ovlivnit. Zpráva je vystavěna chronologicky, vychází ze současného okamžiku a posunuje se dále do budoucnosti.

- Pozadí události:** Vysvětlení preferencí jednotlivých politických subjektů se v této zprávě nevyskytuje, zpráva se věnuje více předvídání výsledků. Obsahuje vysvětlení jednotlivých připomínek a názorů odborníků, proč jsou aspekty, které zdůrazňují, důležité pro povolební vývoj situace. Současně se zabývá i případnými problémy pravděpodobných koalic (koalice SPOLU a PirSTAN) a popisem příznivých situací pro hnutí ANO.
- Komentář:** Komentáře pocházející od autora jsou v textu zastoupeny minimálně. Objevují se z části ve formulaci mezititulků, především u mezititulků „Více než vyhocené vztahy“ a „Budoucnost s nejistotou“, ve kterém se objevuje autorovo hodnocení situace. Dalším výrokem, jenž by se dal považovat za komentář, je výrok „Obecně se očekává...“ v souvislosti s pravděpodobností výhry ANO ve volbách a pověření Andreje Babiše sestavením vlády. Ačkoliv tvrzení, že ANO

vedlo většinu volebních průzkumů těsně před volbami, je pravdivý, prezentuje zde výhru ANO jako téměř jistý výsledek voleb a zároveň generalizuje tento názor.

5. **Pokračování:** Text se zabývá ve své druhé polovině především možným pokračováním a problémy budoucnosti, využívá přitom komentáře a hodnocení odborníků k posouzení možných situací. Omezuje spekulace o možném vítězi voleb, ale upozorňuje na problémy vzniku nejpravděpodobnějších vládních koalic. Zaměření na budoucnost vychází z témat textu a text tuto otázku poměrně podrobně rozpracovává, ale zaměřuje se více na budoucí problémy než na odůvodnění rozhodnutí jednotlivých stran, proč s někým půjdou nebo nepůjdou do koalice.

Událost a struktura diskurzu

1. **Struktura události:** Text se ve své struktuře zaměřuje na dvě časové linie: na současnou situaci a preference lídrů politických uskupení a na možné aspekty vývoje, který nastane po volbách. Obě časové linie jsou od sebe odděleny i zdroji, ze kterých autor čerpá informace, první linie se opírá o výroky jednotlivých lídrů, druhá linie se věnuje názorům konkrétních odborníků a jejich výrokům. V závěru textu se objevuje generalizace: „podle politologů mohlo hrát do karet“ a „obecně se očekává“. U této generalizace se opírá buď o nejmenované odborníky anebo o generalizaci „všichni to očekávají“. Umístění pro tento text není zásadní, události se vztahují na oblast celé republiky.
2. **Struktura diskurzu:** Tematicky se text věnuje třem tématům: možným vládním koalicím, prognózám, s kým jednotlivé subjekty hodlají jednat o koalici; možným problémům budoucí vlády a problematice vytváření vládních koalic (podmínkám jejich vzniku a potenciálními problémy, kterým v rámci vládní koalice subjekty budou muset čelit). Tematicky je tedy text ucelený, všechna témata spolu souvisí a zaměřují se na období po volbách.
3. **Koherence:** Text se věnuje především preferencím jednotlivých subjektů a možným problémům budoucí vlády, opírá se o vyjádření jednotlivých odborníků. Velký prostor je věnován především komentářům odborníků a neobjevuje se zde vysvětlení postojů jednotlivých politických subjektů. U problematiky vytvoření vládní koalice SPOLU a PirSTAN je dána do souvislosti problematika kompromisu mezi pěti stranami a prohlášení předsedy ODS o tom, že „Piráti

jsou na jeho vkus moc doleva“, což implikuje konflikt pouze mezi těmito dvěma stranami (a jejich nemožnost spolupracovat) a opomíjí další tři strany (STAN, KDU-ČSL a TOP 09), které by taktéž byly součástí koalice. Jednotlivé výroky politiků ohledně případných vyjednávání nejsou dány mezi sebou do souvislosti a autor nekomentuje, jaké možnosti případných koalic vyplývají z jejich plánů, jelikož většina subjektů se proti nějakému jinému vyhrazuje a odmítá spolupráci. Text se také velmi rychle přesouvá k druhému tématu, jako jediný spojovací prvek zde slouží mezititulek.

4. **Zastření významu:** Vzhledem k času publikování textu a jeho umístění v kontextu ostatních článků v deníku se v něm neobjevují informace o programech politických subjektů. Tyto informace se vyskytují v hlavním textu na dvoustránce, na které se nachází i tento text, tudíž v tomto textu není třeba je uvádět. Text se nevěnuje třem uskupením, i když deklaruje, že „lídři osmi politických subjektů naznačili“, nicméně o preferencích KSČM, ČSSD a Trikolóry se v textu nehovoří. U koalice SPOLU je také vynechaná informace o tom, že neplánují jednat s hnutím ANO.

Kritické čtení textu: Duel „B vs. B“ ovlivní krajané

Co?

1. **Titulek:** Nadpis obsahuje dvě informace: 1. Babiš a Bartoš se spolu utkají, 2. souboj ovlivní krajané (občané ČR žijící v zahraničí). Podává tak úplné informace o obsahu textu, zároveň způsob podání těchto informací zvyšuje pravděpodobnost zaujetí čtenáře.
2. **Perex:** V perexu se nachází tři informace: 1. hlasy voličů ze zahraničí se započítají v Ústeckém kraji, 2. v Ústeckém kraji kandidují Ivan Bartoš a Andrej Babiš, 3. Petr Fiala zde kandidovat nebude.
3. **Události:** 1. možný vliv hlasů ze zahraničí na výsledky voleb, 2. letos se hlasy ze zahraničí započítávají v Ústeckém kraji, 3. Babiš a Bartoš kandidují v Ústeckém kraji, 4. Fiala bude kandidovat v Jihomoravském kraji, 5. přesun Babiše do Ústeckého kraje ze Středočeského kraje, 6. místa kandidatury lídrů v minulých volbách, 7. výsledky hnutí ANO a Pirátů v minulých volbách v Ústeckém kraji, 8. výsledky loňských krajských voleb, 9. role preferenčních hlasů ve volbách, 10. Zeman vyjádřil své plány ohledně povolebního vývoje, 11. změny na kandidátkách ANO. Hlavní událostí je střet Andreje Babiše a Ivana Bartoše v Ústeckém kraji, text pak tematizuje tuto událost v souvislosti s vlivem zahraničních hlasů na výsledek v tomto kraji. Text je tematicky sjednocený, zabývá se hlavní událostí, faktory, které k ní přispěly, a také důsledky, které z ní zatím vyplynuly, jako jsou přesuny na kandidátkách hnutí ANO.
4. **Titulek, úvodní odstavec a příběh:** Nadpis i perex navazují na první odstavec, shrnují hlavní téma, kterým se text zabývá. První odstavec se zaměřuje především na charakteristiku hlasů ze zahraničí a jejich roli ve volbách a poukazuje na okolnost, že jejich role bude zřejmě větší v nadcházejících volbách i proto, že v kraji, do kterého se započítávají, budou kandidovat lídři favorizovaných politických uskupení. Autor dává do souvislosti jejich rozhodnutí kandidovat tam s hlasy ze zahraničí, to ovšem není podloženo důkazy. Velkou část textu věnuje výsledkům minulých voleb a vlivu, který na ně měly hlasy ze zahraničí, a predikuje, jak by mohly ovlivnit probíhající volby. Nadpis i titulek plně označují hlavní téma textu.

Kdo?

1. **Přířazení zprávy, atribuce:** Text byl publikován v Lidových novinách, na začátku textu se objevuje lokalizace vzniku textu do Prahy, na konci textu je následně uveden autor textu Michal Bernáth.
2. **Zdroje:** V textu se vyskytují pouze tři přímé citace, všechny pochází od lídrů tří favorizovaných politických subjektů: 1. Petr Fiala, 2. Andrej Babiš, 3. Ivan Bartoš. Dalším zdrojem, které autor uvádí, je Miloš Zeman (4.), kterého parafrázuje. Všechny přímé citace se týkají místa kandidatury, u zdrojů 2. a 3. se navíc jedná o „vzkaz“ protikandidátovi. Autor uvádí přesná čísla hlasů pro jednotlivé strany z předchozích let a lze předpokládat, že vychází z dat Českého statistického úřadu, ačkoliv tuto informaci autor neuvádí a jako zdroj je uvedeno pouze „ze statistik plyne“ (5.).
3. **Aktéři:** První čtyři osoby označené jako zdroje zároveň v textu fungují jako aktéři. Dalšími aktéry jsou 5. Češi v zahraničí, 6. obyvatelé Ústeckého kraje, 7. Richard Brabec, 8. Mikuláš Peksa, 9. Karel Havlíček. Všichni konkrétně jmenovaní aktéři jsou politici, první tři jsou lídři politických subjektů a 4. je prezidentem ČR. Aktéři číslo 5. a 6. označují specifickou část voličů, kteří se účastní události (tj. volby v Ústeckém kraji) – v textu se objevuje tendence personifikovat je („lidé v Ústeckém kraji byli v minulosti naklonění“).

Kde?

1. **Místa:** V textu se objevuje první uvedení místa už v perexu: 1. ze zahraničí, 2. v Ústeckém kraji.¹²² Označení místa vzniku textu Praha (3.) se nachází hned na začátku prvního odstavce textu. Další místa uvedená v textu jsou: 4. za hranicemi, 5. zpoza hranic, 6. na severu Čech, 7. ve středních Čechách, 8. v jihomoravském regionu, 9. Ústecko, 10. na sever, 11. region Ústecka, 12. jihočeské, 13. ve Středočeském kraji. Umístění lze rozdělit na dva typy: určení místa kandidatury jednotlivých politiků a místa týkající se upřesnění umístění voličů.
2. **Struktura lokace:** V textu se nachází několik umístění, jež jsou pro vyznění události nepostradatelná (1., 2.), jsou uvedena hned v perexu zprávy a pravidelně

¹²² Umístění do Ústeckého kraje se v textu několikrát opakuje, v seznamu míst je uveden pouze jeho první výskyt, stejný postup je zavedený i u ostatních opakujících se výrazů.

je lokace události v textu opakována. Ačkoliv se text věnuje události, která je umístěná do Ústeckého kraje, vznik textu je umístěn do Prahy (3.). To naznačuje, že tato událost nepůsobí pouze na území Ústeckého kraje a v zahraničí, což jsou nejdůležitější místa pro událost, ale je důležitá i mimo tyto oblasti. Část uvedených umístění funguje jako synonymní vyjádření, např. místa 1., 4. a 5. všechna označují zahraničí. V textu jsou často porovnávány výsledky volby voličů ze zahraničí s výsledky v Ústeckém kraji, u kterých je geografické rozlišení naprosto zásadní, stejně funguje popis přesunů politiků mezi jednotlivými kandidátkami. Umístění je vždy jasně uvedeno při srovnávání situace v Ústeckém kraji a za hranicemi. U slov Miloše Zemana je lokace implikována, ale není to pro text tak zásadní informace a neovlivňuje vyznění textu.

Kdy?

1. **Čas:** Časová určení v textu jsou následující: 1. začátkem října, 2. ve středu večer, 3. už nějakou dobu, 4. už před časem, 5. nedávno, 6. před čtyřmi roky, 7. v roce 2017, 8. tehdy, 9. nyní, 10. v roce 2017, 11. minule, 12. v minulosti, 13. před čtyřmi roky, 14. tehdy. Objevují se na různých místech v celém textu, nejčastěji pro rozlišení jednotlivých voleb a pro určení času vzhledem k současnému okamžiku. Ty, které se týkají určení času jednotlivých výroků, jsou většinou obecně formulovány (např. 4. a 5.). Pro text jsou časové deixe důležité především při srovnávání s minulými volbami: definování, zda se pohybujeme v minulosti nebo se zabýváme současnou situací.
2. **Časová struktura:** Hlavní událostí tohoto textu je volební souboj Andreje Babiše a Ivana Bartoše v Ústeckém kraji a případný vliv hlasů ze zahraničí na jeho výsledek. Tato událost se teprve bude odehrávat, ale v této analýze bude označena jako čas 0, přestože tento okamžik ještě nenastal. Čas 0 se nachází jak v nadpisu, tak v perexu.

1. Možný vliv hlasů ze zahraničí na výsledky voleb.	0
2. Letos se započítávají v Ústeckém kraji.	0
3. Babiš a Bartoš kandidují v Ústeckém kraji.	-1 0
4. Fiala bude kandidovat v Jihomoravském kraji.	-1 0
5. Přesun Babiše do Ústeckého kraje ze Středočeského.	-1
6. Místa kandidatury lídrů v minulých volbách.	-4

7. Výsledky hnutí ANO a Pirátů v minulých volbách v Ústeckém kraji.	-4
8. Výsledky loňských krajských voleb.	-3
9. Role preferenčních hlasů ve volbách,	0
10. Zeman vyjádřil své plány ohledně povolebního vývoje.	-2 +1
11. Změny na kandidátkách ANO.	-1

Text začíná u času 0, tj. u hlavní události, tedy souboje Babiše a Bartoše v Ústeckém kraji, a komentuje, jaký na jeho výsledek budou mít vliv hlasy ze zahraničí. Text se pak věnuje současnému stavu (tj. stavu v okamžiku publikování textu), přesouvá se do minulosti k minulým volbám do Poslanecké sněmovny (-4), které srovnává se současným stavem (průzkumy, čas -1). Struktura se v rámci tématu hodně přesouvá, autor srovnává výsledky minulých voleb se současným stavem, časově se tak přesouvá velmi výrazně. Text končí u plánů Miloše Zemana, jak se zachová po volbách, které vyjádřil už dříve. Objevuje se velký počet časových určení, která zajišťují, že čtenář má představu, v jakém časovém okamžiku se událost odehrála.

3. **Pozadí události:** V textu se nachází podrobně popsané pozadí události: uvádí výsledky posledních voleb pro Ústecký kraj, srovnává je se současnými průzkumy, věnuje se i demografickému charakteru Ústeckého kraje a funkci preferenčních hlasů. Obecně predikuje situaci na základě informací, které uvádí, a sleduje faktory, které ovlivní souboj Babiše a Bartoše v Ústeckém kraji. Dodává i vysvětlení, proč Petr Fiala, třetí pravděpodobný kandidát na premiéra, nebude kandidovat v Ústeckém kraji. V textu se nachází také změny, které byly zapříčiněny přesunem Andreje Babiše na jinou kandidátku.
4. **Komentář:** Autor v textu používá metaforu voleb jako boje, především v souvislosti s Babišem a Bartošem a jejich kandidaturou v Ústeckém kraji (duel, utkají se, rozdají si to, klání, duo těžkých vah, politický ring...), která významně ovlivňuje vyznění celého textu. Zároveň se objevuje snaha o použití různých metafor k označení Pirátů a Ivana Bartoše, které vychází spíše ze snahy aktualizovat a oživit text. Autor v textu predikuje, jak hlasy ze zahraničí ovlivní výsledek voleb v Ústeckém kraji, část textu tak tvoří jeho teorie o možném vlivu těchto hlasů a své teorie zakládá na uvedených faktorech a výsledcích minulých voleb.
5. **Pokračování:** Text se věnuje, jak již bylo zmíněno výše, predikování možných výsledků voleb založených na výsledcích minulých voleb, tudíž pokračování je

zde spíše naznačeno a je pouze objektem spekulací. Zároveň uvádí plány prezidenta republiky, který bude ovlivňovat další povolební vývoj a jeho postoj k tomu, koho pověří sestavováním vlády.

Událost a struktura diskurzu

1. **Struktura události:** Událost je umístěna do jednoho místa, kterému se průběžně věnuje (Ústecký kraj), druhé místo, ke kterému se vrací, je zahraničí, které definuje skupinu voličů tematizovanou v tomto textu. Časově se text poměrně výrazně pohybuje mezi okamžikem voleb, současným stavem a výsledky minulých voleb, všechny časové roviny jsou však vztaženy k jednomu místu (2.), případně jsou jako u plánů prezidenta republiky platné pro celé území. Akteři jsou zde buď jednotliví politici a lídři jednotlivých politických uskupení, nebo generalizovaný dav specifikovaný jejich postavením voličů v určité oblasti. Objevuje se množství metaforických označení jednotlivých osob, ale lze jasně odvodit, o koho se v dané chvíli jedná.
2. **Struktura diskurzu:** Text je tematicky ucelený, hlavním tématem je volební souboj v Ústeckém kraji, další témata, která se v textu vyskytují, jsou na něj navázána: výsledky minulých voleb, demografická struktura Ústeckého kraje, povolební vývoj, místa kandidatury politiků. Všechna ostatní témata buď pokrývají faktory, které ovlivňují hlavní událost nebo k jejímu vzniku přispěly, nebo pokrývají následný vývoj, především ve formě spekulací.
3. **Koherence:** Výpovědi jsou na sebe navázány, text se věnuje faktorům ovlivňujícím hlavní událost a snaží se opírat o fakta. Reflektuje faktory vycházející i z jiných oblastí než z politiky, např. demografický profil Ústeckého kraje, zároveň se snaží předvídat vývoj na základě dat z předchozích voleb. Neobjevuje se reflexe současných témat voleb, na co se předně politici soustředí v rámci kampaní, nebo informace o tom, která témata jsou momentálně pro voliče klíčová. Poznámkou „kde si to jakoby mimoděk rozdají“ autor implikuje spojení mezi hlasy ze zahraničí a místem, které si oba lídři vybrali na kandidaturu, pro své spekulace ovšem nepřináší v textu důkazy a ani množství hlasů ze zahraničí není tak velké (v minulých volbách se jednalo o 10 494 hlasů, v celkovém počtu hlasů to však není tak významné číslo).
4. **Zastření významu:** Část případných prázdných míst vychází z charakteru události, jelikož ještě nebyla ukončena a vyvrcholí až ve volbách. Část textu tedy

podléhá spekulacím a jde o předpovídání výsledků. Autor se zaměřuje na možný vliv voličů ze zahraničí a na výsledky voleb v Ústeckém kraji, neobjevují se zde zmínky o programech jednotlivých politických uskupení. Zároveň zde není přesně vysvětleno, proč se oba kandidáti přesunuli do Ústeckého kraje. Ačkoliv velmi silná pozice hnutí ANO v Ústeckém kraji je v textu naznačena opakovaně, neobjevuje se zde vysvětlení, proč se zde rozhodl kandidovat Ivan Bartoš, pouze jeho reakce na Andreje Babiše a jeho ohlášení místa kandidatury.

Příloha 14

Kritické čtení textu: Koalice ještě zaútočí na voliče

Co?

1. **Titulek:** Titulek obsahuje jednu informaci: koalice budou útočit na voliče (1.). I přes to, že se v něm nachází pouze jedna informace, dostatečně nastiňuje obsah textu.
2. **Perex:** V perexu se nachází více informací než v titulku a dále rozvíjí jeho téma:
 1. rozpor mezi starou značkou a novou koaliční značkou může být dobrý, 2. koalice mají dost času zaujmout voliče.
3. **Události:** 1. silná pozice v průzkumech koalic po jejich vzniku, 2. současný stav preferencí, 3. rozhodující bude „horká fáze“ kampaně, 4. klíčová horká fáze kampaně začne 30. srpna, 5. způsob vstupu koalic do podvědomí voličů, 6. odlišný přístup k propagaci u koalic oproti stranám, 7. rozhodnutí PirSTAN prezentovat se jako dva subjekty, 8. vnitřní názorové rozdíly v koalicích, 9. vznik koalice SPOLU, 10. vnímání koalic voliči, 11. komunikace voličů probíhá především o lídrech uskupení. Text se zaměřuje na popis politické situace koalic, specifika, kterým musí čelit jako „nové značky“, spíše než na reflektování specifické události, referuje spíše o mikroudálostech, podobně jako první analyzovaný text. Skrze vyjádření odborníků se současně snaží predikovat budoucí vývoj. Tematicky je text ucelený: text se zabývá kandidujícími koalicemi, specifiky jejich kampaní a jejich postavením v předvolebních bojích, hlavní téma textu lze tedy nazvat jako postavení koalic ve volbách. Text srovnává přístupy k vlastní propagaci obou koalic, důvody, proč se navzájem liší, a možné důvody, proč by koalice mohly zaujmout voliče obecně.
4. **Titulek, úvodní odstavec a příběh:** Nadpis a perex jsou provázané s prvním odstavcem textu, nadpis vyjadřuje hlavní téma textu, které perex dále rozvádí, lze se z nich tedy dozvědět, o čem text pojednává. Text se drží daného tématu až možná příliš, kromě koalic se nevěnuje žádným jiným politickým subjektům ani jejich vlivům na koalice kromě prvního odstavce. Současně ale lze část informací, které text uvádí, vztáhnout na politické subjekty obecně (např. důležitost „horké“ fáze kampaně).

Kdo?

1. **Přiřazení zprávy, atribuce:** Autorkou uvedenou u textu je Eliška Nová, text je tedy přiřazen konkrétní osobě. Autorka píše příspěvky pro více deníků, především pro Lidové noviny nebo pro Hospodářské noviny.
2. **Zdroje:** V textu se vyskytuje několik uváděných zdrojů: 1. odborníci, 2. Alžběta Králová, 3. Jan Herzmann, 4. Miloš Brunclík, 5. Vít Rakušan, 6. Martin Kupka. Text uvádí jako zdroje především odborníky (2., 3., 4.) z oblasti politického marketingu, politologie a sociologie a nejdůležitější informace a zhodnocení situace vychází z jejich slov. Tyto tři zdroje autorka cituje několikrát, vysvětlují různé aspekty situace. Zdroje 5. a 6. jsou zástupci tematizovaných koalic, kteří komentují téma z vlastního úhlu pohledu. Autor používá i obecné označení „odborníci“ u některých uvedených informací, které ale většinou dále rozvádí jednotliví jmenovaní odborníci.
3. **Aktéři:** Za aktéry této zprávy lze považovat především koalice obecně (1.), dále 2. ANO, 3. Piráti se Starosty (PirSTAN), 3. SPOLU (koalice je v textu označena poprvé jako ODS, TOP 09 a KDU), 4. voliči. V tomto textu se zdroje nepřekrývají s aktéry, zdroje dodávají pouze komentáře o situaci, i když zdroje 5. a 6. by bylo možné za účastníky situace rozhodně považovat. Aktéry jsou v tomto textu buď politická uskupení, nebo voliči, o jejichž zájem bojují. Není zde zaměření na jednotlivé představitele, o všech aktérech se mluví jako o jednotné skupině, podobně se mluví o voličích.

Kde?

1. **Místa:** Na začátku textu se objevuje první místo: Praha (1.), v tomto případě označuje místo původu textu. Další dvě určení místa se pojí s odborníky: 2. Institut politického marketingu, 3. Cevro Institut, určují místo jejich působení a dodávají důvěryhodnost. Žádné další určení místa se v textu neobjevuje, jediné, co by bylo možné považovat za další určení místa, jsou sociální sítě (4.) jako prostor virtuální reality.
2. **Struktura lokace:** V textu se nevyskytují téměř žádná určení místa, téma textu je vedeno ve velmi obecné rovině a jsou v něm probírány obecné důvody, které se nevážou na žádné specifické místo a mají obecnou platnost pro celé území, tudíž uvádění míst pro text není zásadní. Místo 2. a 3. slouží pouze k upřesnění,

kde působí jednotliví odborníci. Zvláštním místem v textu jsou sociální sítě, které slouží k upřesnění, o jaký typ výzkumu se jedná, a tato informace je tedy pro specifikaci typu výzkumu důležitá.

Kdy?

1. **Čas:** Časová určení nacházející se v textu jsou následující: 1. jeden čas (význam jednu dobu), 2. teď, 3. pár měsíců před volbami, 4. nyní, 5. v posledních týdnech až dnech, 6. poslední pondělí před..., 7. 30. srpna, 8. dosud, 9. občas, 10. podzimní týdny, 11. vždy, 12. pořád. V textu se vyskytuje poměrně velké množství časových určení, velká část z nich neurčuje přesný čas, ale označují období, které není přesně specifikováno daty (1., 3., 5., 10.). V textu se opakují časové výrazy označující současnost (nyní, teď) nebo výrazy, které naznačují trvání od minulosti do současného okamžiku (dosud, pořád). Časová určení 6., 7. a 10. specificky odkazuje k „horké“ fázi kampaně.
2. **Časová struktura:** Výchozím časem 0 pro tento text je současný okamžik obsažený v nadpise a perexu (dá se za něj považovat den publikace textu).

1. Silná pozice v průzkumech koalic po jejich vzniku.	-2
2. Současný stav preferencí.	0 +1
3. Rozhodující bude „horká fáze“ kampaně.	+1
4. Klíčová horká fáze kampaně začne 30. srpna.	+1
5. Způsob vstupu koalic do podvědomí voličů.	-1 0
6. Odlišný přístup k propagaci u koalic oproti stranám.	0 -3
7. Rozhodnutí PirSTAN prezentovat se jako dva subjekty.	-1 0 +1
8. Vnitřní názorové rozdíly v koalicích.	0
9. Vznik koalice SPOLU.	-2 0
10. Vnímání koalic voliči.	0
11. Komunikace voličů se týká především lídrů uskupení.	0

Text všechny ostatní časové roviny vztahuje k současnému stavu nebo se dívají lehce do budoucnosti („mají dle nich čas přilákat nové příznivce“), současná situace a výhled do nejbližší budoucnosti je tedy pro text zásadní. Všechny okamžiky v minulosti se buď týkají výsledků koalic v průzkumech v minulosti, nebo vzniku koalic a změnám v jejich přístupu ke své propagaci. Časová osa textu tak působí chaoticky, ale vždy se vztahuje k současnému okamžiku.

3. **Pozadí události:** V textu je pozadí věnováno přiměřené množství prostoru: především odborníci vysvětlují vlivy, které se podílí na současné předvolební situaci, vysvětlují, co může být pro voliče přitažlivé, proč se koalice PirSTAN zaměřila na prezentaci spíše odděleně, proč je „horká“ fáze kampaně důležitá. V textu jsou vysvětleny různé faktory ovlivňující situaci, ale pouze v obecné rovině a jsou zcela pominuty vlivy ostatních uskupení. Informace jsou všechny zaměřeny na koalici, text se nevěnuje ostatním politickým subjektům a sleduje především jejich vývoj. Neuvádí současné přesné preference ani se neodkazuje k přesnému průzkumu, referuje o nich ve velmi obecné rovině. Text je založen spíše na obecných tendencích než na přesných číslech. K textu je ovšem dodán graf zachycující preference stran v aktuálních průzkumech, ale má spíše ilustrační funkci a text se k němu neobrací.
4. **Komentář:** V textu se nachází několik komentářů autora, např. rozšíření koalic do povědomí přirovnává ke Koloběžce I., v poznámce uvedené v perexu uvádí, že rozpor mezi starou a novou značkou nemusí být na škodu. Všechny své poznámky má však podložené komentáři odborníků, kteří potvrzují autorova slova.
5. **Pokračování:** V textu se objevuje předvídaní budoucí situace velmi obecně: nenachází se zde předvídaní výsledku voleb, ale spíše důležitost horké fáze kampaně, která teprve nastane a během které stále existuje možnost koalic zapůsobit na voliče. Více podrobností než to, že se voliči nejčastěji rozhodují těsně před volbami, však text neobsahuje, spíše se zaměřuje na faktory ovlivňující situaci. Případnému povolebnímu vývoji se text také nevěnuje.

Událost a struktura diskurzu

1. **Struktura události:** Text většinou tematizuje koalici obecně, když se věnuje společným rysům koalic a problémům, které obě koalice musí řešit. Nelze zde mluvit o hlavní události, text se skládá z mikroudálostí, které se vztahují k hlavnímu tématu textu. Je vždy jasně určeno, kterou koalicí se text právě zabývá. Časová osa je poměrně rozkolísaná, text často odkazuje do minulosti a vyvozuje z ní závěry pro současnost, zároveň se neustále odkazuje na budoucí část kampaně a na šanci ještě zaujmout voliče. Zmíněných míst je v textu pouze málo a většinou jsou propojeny s jednotlivými osobami a neslouží k umístění události a tématu do nějakého místa, má tak obecnou platnost pro celé území.

2. **Struktura diskurzu:** Tematicky je text ucelený, zabývá se postavením koalic na české politické scéně a jejich specifiky ve vedení kampaní. Ostatní témata jsou na toto hlavní téma navázaná a úzce s ním souvisí, neobjevují se tematické odbočky a ostatní kandidující subjekty prakticky nejsou zmíněny kromě prvních dvou odstavců, kde je zhodnocena celá situace. Velký důraz je kladen do budoucnosti na poslední týdny před volbami a neustále se opakuje, že není nic rozhodnuto.
3. **Koherence:** Text je rozdělen několika mezititulky, které jej zpřehledňují a naznačují, o čem bude další část textu. Text se opakovaně vrací k některým tématům (význam posledních několika týdnů před volbami a rozpor mezi novou a starou značkou).
4. **Zastření významu:** V textu se nevyskytuje podrobnější komentář o současných výsledcích, které jsou k textu připojeny ve formě grafu, vyhýbá se bližšímu popisu situace, ve které se nachází koalice PirSTAN, především co se týče útoků ze strany hnutí ANO. Text se příliš nevěnuje představitelům jednotlivých koalic, ale představuje je jako jeden celek. Pozici lídra nereflektuje, pouze v posledním odstavci se nachází informace o tom, že lidé více sledují lídry než jednotlivé subjekty.

Kritické čtení textu: Piráti to mají černé na bílém: ANO ne

Co?

1. **Titulek:** V titulku se nachází dvě informace: 1. Piráti mají něco jasně dané (černé na bílém), 2. hnutí ANO nemá něco jasné dané. Nadpis je popisem situace, ale není v něm příliš detailů a není ani jasné, o čem přesně text pojednává, pouze o kom.
2. **Perex:** V perexu se nachází informace zpřesňující obsah textu: 1. koalice PirSTAN sepsala strategii, jak budou po volbách postupovat, 2. mají čtyři možnosti postupu při povolebních vyjednáváních.
3. **Události:** 1. obecná změna přístupu k předvolebním deklarácím, 2. koalice PirSTAN sepsala deklaraci povolebních strategií, 3. jak vypadá strategie koalice PirSTAN po volbách, 4. rozdělení funkcí v případě výhry koalice PirSTAN, 5. lídři ANO a SPOLU vyjádřili vládní koaliční preference, 6. KSČM a SPD vyjádřily své povolební plány a vládní preference, 7. nejvhodnější situace ve Sněmovně pro ANO, 8. preferované uspořádání sněmovny pro SPOLU a PirSTAN, 9. plány Zemana týkající se výběru osoby pověřené sestavováním vlády, 10. důležitost zisku každého poslance, 11. závazky koaličních smluv SPOLU a PirSTAN.

Hlavní událostí textu je vydání deklarace PirSTAN a jejich povolebních plánů. V dokumentu, ve kterém uvádějí čtyři možnosti, které mohou po volbách nastat (shrnuje pod bod 4.) Na tuto událost pak text tematicky navazuje a uvádí preference ostatních kandidujících subjektů ohledně sestavování vládní koalice. Dále se věnuje tomu, jak by vypadaly nejpříznivější okolnosti pro tři nejsilnější subjekty (tj. ANO, PirSTAN a SPOLU) a jak do situace může zasáhnout prezident Miloš Zeman. Za hlavní téma textu tedy lze považovat preference politických subjektů při sestavování vládní koalice. Tematicky je tedy text ucelený, nejvíce prostoru dostává hlavní událost, která zabírá zhruba polovinu rozsahu textu, na ni pak v druhé polovině navazují události týkající se ostatních subjektů.

4. **Titulek, úvodní odstavec a příběh:** Na nadpis a perex plynule navazuje první odstavec, který podrobněji uvádí čtenáře do události příběhu; první polovina

textu se zabývá především koalici PirSTAN a její deklaraci. K druhé polovině textu odkazuje pouze nadpis, a to pouze zmínkou o ANO. Druhá polovina textu se zabývá i dalšími politickými subjekty a vlivu jednání prezidenta Zemana na povolební vyjednávání.

Kdo?

1. **Přiřazení zprávy, atribuce:** Jako autorka textu je uvedena Kateřina Surmanová pracující pro Lidové noviny a server Lidovky.cz, jedná se tedy o autorský text, který vznikl v redakci Lidových novin.
2. **Zdroje:** Text jako první zdroj uvádí dokument popisující povolební strategii koalice PirSTAN (1.), ze kterého vychází první polovina textu. Dalšími zdroji informací jsou: 2. Ivan Bartoš, 3. Petr Fiala, 4. Andrej Babiš, 5. komunisté, 6. Tomio Okamura, 7. Miloš Zeman. Všechny tyto zdroje jsou v textu parafrázovány, pouze u zdroje 1. a 2. uvádí autorka přímé citace. V tomto textu se na rozdíl od předchozích textů z Lidových novin nevyskytuje komentář odborníka, ale zaměřuje se pouze na slova jednotlivých politiků. Text využívá různá verba dicendi, především u parafrázovaných částí: „už se vyznal“, „se také dali slyšet“, „naznačili“ nebo „vyjevil záměr“. Většina těchto výrazů slouží k aktualizaci a oživení textu.
3. **Aktéři:** Za aktéry události lze považovat všechny zdroje uvedené výše i jednotlivé politické subjekty jako celky: SPOLU (8.), ANO (9.), SPD (10.), ke kterým se v textu přistupuje jako k osobám a jsou silně personifikovány. K personifikaci dochází i u jednotlivých politiků („už se vyznal z nepřekonatelné nesympatie“, „toužebným přáním ANO“) především skrze metafory a expresivní jazyková vyjádření.

Kde?

1. **Místa:** Na začátku textu se vyskytuje umístění vzniku textu: Praha (1.). Další místa uvedená v textu jsou: Dolní Břežany (2.), dolní komora (3.), Strakova akademie (4.), krajnice (5.), Sněmovna (6.). Umístění 5. v textu vyjadřuje místo, kde byly umístěny billboardy koalice SPOLU („osázel krajnice billboardy“). Umístění číslo 2. se pak vztahuje k přiblížení konkrétního kandidáta na post ministra Věslava Michalíka.

2. **Struktura lokace:** Pro text není uvádění lokací důležitým prvkem, informace zde uvedené mají obecnou platnost pro celé území. Tři uvedená místa (3., 4. a 6.) označují stejné místo a fungují jako metaforické označení pro překročení pětiprocentní hranice a vstup do Poslanecké sněmovny.

Kdy?

1. **Čas:** Časová určení v textu jsou následující: 1. letošní, 2. v tuto chvíli, 3. v roce 2017, 4. nyní. Část časových určení je v textu vyjádřena opisně a definovaná na základě budoucích událostí (po říjnových volbách, před říjnovým víkendem). Text takto tematizuje událost voleb a rozděluje časovou strukturu na před a po volbách. Z kontextu lze rozpoznat, v jakém čase se pohybujeme, jelikož se text zabývá převážně budoucí událostí (sestavováním vlády) nebo se vztahuje k současné situaci (deklaracemi jednotlivých politických lídrů).
2. **Časová struktura:** Časem 0 je v tomto textu okamžik hlavní události: vydání deklarace povolebních plánů koalice PirSTAN. Tento čas se vyskytuje jak v nadpisu, tak v perexu. V perexu se navíc objevuje i čas +1 („Počítají se čtyři scénáři [sic]“). Na tuto událost navazují další události a informace pojící se především s ostatními politickými subjekty.

1. Změna přístupu k předvolebním deklaracím.	-1 0
2. Koalice PirSTAN sepsala deklaraci povolebních strategií.	0
3. Jak vypadá strategie koalice PirSTAN po volbách.	0 +1
4. Rozdělení funkcí v případě výhry koalice PirSTAN.	+1
5. Lídři ANO a SPOLU vyjádřili vládní koaliční preference.	-1 +1
6. KSČM a SPD vyjádřili své povolební plány a vládní preference.	-1 +1
7. Nejvhodnější situace ve Sněmovně pro ANO.	+1
8. Preferované uspořádání sněmovny pro SPOLU a PirSTAN.	+1
9. Plány Zemana týkající se vybrání osoby pověřené sestavováním vlády.	+1
10. Důležitost zisků poslanců ve volbách.	+1
11. Podoba povolebních závazků koaličních smluv SPOLU a PirSTAN.	+2

Časová struktura této události je poměrně jednoduchá, jelikož se nepohybuje ve velkém časovém rozmezí: text pojednává o povolebních vyjednáváních v budoucí rovině a o tom, že informace ohledně preferencí vládních koalic už lídři politických subjektů deklarovali dříve. Text začíná u současného okamžiku, poté se většinou prolíná minulost, ve které byly záměry proneseny,

a budoucnost: jak vlastně tyto úmysly vypadají a jaké jsou nejpříznivější podmínky pro jednotlivé subjekty.

3. **Pozadí události:** Text se věnuje především popisu hlavní události a plánů a úmyslů jednotlivých uskupení, ale kontext je u některých informací dodán, např. proč Okamura nechce spolupracovat s vládou, kterou by vedl Andrej Babiš, podoba a podmínky současné podpory menšinové vlády KSČM. Informace související s pozadím události jsou přítomny, ale lze pozorovat, že se text více zaměřuje na budoucnost.
4. **Komentář:** Autorův komentář se v textu objevuje poměrně často („třebaže už jim podrazil nohy“ nebo „jak to má Babiš rád“), významně se také v textu projevuje aktualizací tendence, především v druhé polovině textu. Objevuje se také řada personifikací („velmi vratká v kotnících“). Ironické komentáře autorky však nejsou zacíleny pouze na jeden subjekt, ale věnují se většině zmíněných uskupení.
5. **Pokračování:** Text se nezabývá budoucností sahající dál než po povolební vyjednávání, dalšímu vývoji nebo případným problémům se text nevěnuje. Zaměřuje se pouze na možné situace, které vyplynou z výsledku voleb, a na preference jednotlivých subjektů ohledně rozložení sil ve Sněmovně.

Událost a struktura diskurzu

1. **Struktura události:** Hlavní událostí textu je vydání deklarace koalicí PirSTAN, na ni pak navazují tematicky související události, především preference dalších kandidujících subjektů a faktory ovlivňující povolební vývoj. Tomu odpovídá časová struktura, která se převážně zabývá budoucností, ale je ukotvena výroky lídrů částečně i v minulosti, zaměření článku do blízké budoucnosti je však jasně rozpoznatelné. Místní určení se v textu vyskytují pouze v omezeném množství a neovlivňují nijak význam textu, text se týká celého území ČR. Text v druhé polovině často skáče od jednoho subjektu k druhému a souvislosti uvádí poměrně chaoticky.
2. **Struktura diskurzu:** Tematicky je text ucelený, věnuje se preferencím stran ohledně možných vládních koalic, na což navazují samozřejmě faktory ovlivňující povolební vyjednávání, jako např. složení Sněmovny nebo pověření prezidentem. Text se dotýká i dalších témat: kampaně koalice SPOLU, současná podpora menšinové vlády KSČM, které v textu vytváří pozadí události.

3. **Koherence:** Jednotlivé části na sebe navazují, text se postupně věnuje jednotlivým subjektům, prezentuje jejich preference, vysvětluje další faktory ovlivňující povolební jednání. V textu se vyskytuje poměrně velké množství nestandardních a expresivních vyjádření, která v některých chvílích ztěžují pochopení zamýšlené informace, např. výraz „nežinýrovali se“, který nemusí být ihned všem čtenářům jasný. V textu se projevuje poměrně silně ironický tón autorky („kde by zvěčnili vůli do písmenek“, „i kdyby široko daleko nenacházelo ANO jediného kamaráda do party“), kterým kritizuje tematizované chování.
4. **Zastření významu:** Text se věnuje preferencím pouze pěti uskupení, dalším uskupením, které se pohybovaly na hranici 5 %, se kromě KSČM nevěnuje. Text se zaměřuje pouze na preference jednotlivých subjektů a ostatní aspekty voleb jako např. volební kampaň zmiňuje nekonzistentně a pouze v případech, ve kterých tím může něco ilustrovat.

Kritické čtení textu: Babiš zajel do ODS kvůli seniorům

Co?

1. **Titulek:** V titulku se nachází tyto informace: 1. Babiš napadl ODS, 2. napadl ji kvůli seniorům. Titulek neobsahuje informace o tom, kde nebo kdy se to stalo, uvádí jen konflikt mezi Andrejem Babišem a ODS.
2. **Perex:** Perex obsahuje následující informace: 1. konal se souboj lídrů tří nejsilnějších uskupení v televizi Nova, 2. Andrej Babiš obvinil ODS, že nikdy neměla ráda důchodce, 3. Fiala Babišovi odpověděl, že lže. Perex je poměrně informačně nasycen, specifikuje, o jakou událost se jedná, místo události i její účastníky, zároveň dále rozvádí informace uvedené v titulku.
3. **Události:** 1. Nova vysílala dvě kola televizní debaty mezi představiteli stran, 2. v druhém kole se setkali lídři tří nejsilnějších stran, 3. lídři koalic kritizují vládu, 4. Babiš na ně útočí zpátky, 5. lídři koalic znovu útočí na Babiše, 6. Babiš útočí na ODS kvůli seniorům, 7. na debatě vystoupily i manželky lídrů, 8. šéf PirSTAN musí vysvětlovat dřívější příznivý postoj k migraci, 9. předseda ČSSD znovu „popudil“ lidovce. Hlavní událostí je konání předvolební debaty v televizi Nova, které se účastnili lídři tří nejsilnějších uskupení: Andrej Babiš, Petr Fiala a Ivan Bartoš. Většina textu se věnuje průběhu debaty a konfliktům mezi jednotlivými představiteli, poslední dva odstavce textu se zabývají odpolední debatou, které se účastnili lídři ostatních uskupení s šancí se dostat do Sněmovny podle předvolebních průzkumů. Text se v této části věnuje především konfliktu ČSSD a lidovců (kteří se ovšem odpolední debaty neúčastnili) a nezmiňuje další účastníky debaty. Kdo se odpoledního kola debaty účastnil, se čtenář dozvídá jen z komentáře pod přiloženou fotografií. Tématem události jsou tedy předvolební debaty v televizi Nova, skrze citace politiků a vysvětlení kontextu se v textu objevují další témata jako téma kauz Andreje Babiše a téma historie lidovců.
4. **Titulek, úvodní odstavec a příběh:** Nadpis je propojený s hlavní událostí a prexem, ale zachycuje pouze jednu část události, jeho úkolem je zřejmě spíše zaujmout čtenáře svým obsahem než podat hlavní informaci o obsahu textu. Perex pak rozšiřuje informaci z nadpisu a dodává základní informace o události

(kde a kdy se stala), ale celkově událost představuje až první odstavec. Text se v závěru krátce věnuje i druhé debatě. Je napsán poměrně útržkovitě, autor používá citace výroků jednotlivých představitelů, ale nedodává k nim příliš velký kontext ani popis situace, jde spíše o popis debaty a uvedení nejvyhrocenějších okamžiků debaty.

Kdo?

1. **Přiřazení zprávy, atribuce:** Text je přiřazen konkrétnímu autorovi: Martin Shabu, redaktor Lidových novin a serveru Lidovky.cz.
2. **Zdroje:** Zdroje informací v tomto textu pochází především z debaty, autor cituje jednotlivé účastníky: 1. Andrej Babiš, 2. Petr Fiala, 3. Ivan Bartoš, dále 4. Monika Babišová, 5. Lýdie Bartošová, 6. Jan Hamáček a 7. Věra Luxová. Kromě Věry Luxové se všichni zúčastnili buď večerní, nebo odpolední debaty a jedná se buď o politiky, nebo jejich ženy (4., 5.). Věra Luxová (7.) je vdova po expředsedovi KDU-ČSL. Není jasné, odkud přesně pochází slova Luxové, je možné, že zazněla během debaty, pokud se jí účastnila jako host, ale to z textu není zřejmé. Sémantika verb dicendi pracuje s významem útoku a obrany, dokonce slovo „zaútočil“ funguje v tomto kontextu jako sloveso uvozující přímou řeč. Nejčastěji používaným slovesem v textu je sloveso „uvést“ oproti obvyklému říct, které se nevyskytuje v textu ani jednou.
3. **Aktéři:** Všechny zdroje uvedené v textu fungují zároveň jako aktéři události, jelikož hlavní událostí jsou politické debaty v televizi Nova a všichni kromě zdroje 7. se jí určitě účastnili. U zdroje 7. to z textu není rozpoznatelné, ale rozhodně se k výročkům, které během debaty zazněly, vyjadřuje a podílí se tak na události.

Kde?

1. **Místa:** První umístění se objevuje již v perexu: 1. televize Nova, další umístění Praha (2.) určuje místo vzniku textu. Další uvedená umístění jsou: 3. ve Francii, 4. Masarykova univerzita, 5. v daňových rájích, 6. do Evropy, 7. z muslimského světa. Všechna se týkají témat probíraných během debaty nebo slouží k doplnění a upřesnění kontextu („postoj k migraci do Evropy z muslimského světa“). Pro událost jako takovou je zásadní 1. umístění.

2. **Struktura lokace:** Jednotlivá umístění uvedená v textu se většinou vážou ke specifickým výroky a událostem, o kterých aktéři hovoří. Zdroj 1. pak určuje „místo události“ ne v přímo tradičním smyslu, protože událost se odehrávala v televizi, tedy v jiném médiu. Je to pro pochopení textu ale zásadní informace, protože upřesnění, o kterou televizní stanici se jedná, umožňuje určit, o kterou debatu se jednalo.

Kdy?

1. **Čas:** Časová určení jsou v textu následující: 1. nikdy, 2. včera, 3. právě, 4. v době, 5. v roce 2009, 6. teď, 7. ve středu, 8. v roce 1999, 9. ihned, 10. nyní. Část časových určení se nachází v citátech lídrů účastnících se debaty (1., 3., 4., 6.), výrazy 4. a 5. označují v textu stejný časový okamžik, výraz 5. ho pro čtenáře zpřesňuje. Část výrazů se týká současnosti, zdůraznění současného okamžiku (3., 6., 9., 10.), časové výrazy jsou rozložené po celém textu a v případě neurčitého určení jako je výraz v době je dovysvětleno, k jakému časovému okamžiku se váže.
2. **Časová struktura:** Jako čas 0 je v textu určen čas večerní debaty. Jelikož se text poměrně podrobně věnuje určení, kdy se přesně co odehrálo, lze jednotlivé události podrobněji zařadit na časové ose. Při následování struktury v textu lze vyčíst, že nadpis i perex se vztahují k výroky, které zazněly až v druhé polovině debaty a obsahují tak čas +3, v perexu se nachází i čas 0.
 1. Proběhly dvě kola debaty lídrů kandidujících subjektů. -1 | 0
 2. První konflikt opozičních lídrů a premiéra ohledně inflace. +1
 3. Kritika Andreje Babiše za kauzu s nakupováním nemovitostí v zahraničí. +2
 4. Útok premiéra na ODS ohledně důchodů. +3
 5. Názory manželek lídrů na své manžely. +4
 6. Bartoš musel vysvětlovat přívětivý postoj k migraci. +1
 7. Předseda ČSSD znovu „popudil“ lidovce. -2 | -1

Časová struktura převážně následuje chronologickou strukturu, začíná u počátku události a následně postupuje v popisu postupně podle časové následnosti. Jedinou výjimkou je bod 6, který se zničehonic vrací na začátek a příliš nezapadá do kontextu textu. Na konci se objevuje událost, která se konala těsně před začátkem události (jedná se o odpolední debatu). Chronologický postup zajišťuje

přehlednost zprávy a ukazuje postupné zhoršování atmosféry, bod 5. je spíše dodán pro zajímavost a pro zpestření zprávy.

3. **Pozadí události:** Pozadí události jako takové není konkretizováno kromě faktu, že tato debata byla poslední. K jednotlivým výroky politiků je v některých případech dodán kontext, ale nehodnotí, kdo z účastníků debaty má pravdu, ani není příliš rozvítý, většinou se jedná o jednu větu.
4. **Komentář:** Případné komentáře autora se věnují popisu atmosféry debaty, ale autor se spíše soustředí na poměrně věcný popis situace a na vysvětlení případného kontextu k jednotlivým výroky, které zazněly během debaty.
5. **Pokračování:** V textu se nachází pouze náznak budoucnosti u 7. aktéra, který naznačuje, koho bude volit, další očekávané pokračování se v textu nenachází. Text se soustředí na jednotlivé útoky politiků, které se většinou týkají minulých událostí.

Událost a struktura diskurzu

1. **Struktura události:** Událost je podána přehledně, text se věnuje především dvěma debatám, které proběhly v televizi Nova, nevěnuje se příliš naznačení pokračování ani předešlým debatám. Struktura je poměrně kompaktní, pouze v jednom okamžiku vybočuje poznámkou o tom, že Ivan Bartoš musel hned na úvod něco vysvětlovat, informace nenavazuje na okolní kontext a nachází se na konci textu. Na konci textu se také nachází stručné informace o odpolední debatě v televizi Nova, ve které nastalo vyústění konfliktu lidovců a Jana Hamáčka z ČSSD.
2. **Struktura diskurzu:** Tématem textu je televizní debata v televizi Nova, okrajově se dotýká i tématu expředsedy KDU-ČSL Josefa Luxe v souvislosti s výroky Jana Hamáčka v debatě, tématu kauzy Andreje Babiše, tématu inflace a důchodů zmiňovaných v citátech účastníků debaty. Hlavní téma textu pod sebou tak zahrnuje různá témata vycházející ze slov účastníků debaty a propojuje je tak.
3. **Koherence:** Text je zpočátku plynulý: v první části textu autor dodržuje časovou následnost, postupuje od obecných informací v prvním odstavci k popisu, jak debata probíhala, a představuje nejvýraznější výroky jednotlivých představitelů, které mezi sebou propojuje. Ke konci se však vrací k Pirátům („Naopak šéf

PirSTAN...“), aniž by byla jasná návaznost na předchozí text. Autor událost prezentuje jako debatu dvou stran, opozice a vlády, nikoliv jako debatu lídrů tří kandidujících subjektů.

4. **Zastření významu:** Text je poměrně krátký a nemůže tedy zacházet do podrobných popisů události, nevyjadřuje také jasně, kdo se účastnil odpolední debaty, na kterou také naráží, čtenář to musí zjistit z popisku u fotografie. Text evokuje dojem rozhovoru střídáním výroků jednotlivých aktérů, objevují se ovšem také jejich parafráze, které mohou zastřít původně zamýšlený význam.